T.C.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM ANABİLİM DALI

HALKLA İLİŞKİLER BİLİM DALI

SİYASAL ALANDA İYİLİK VE KÖTÜLÜĞÜN İNŞAASI: HDP ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ALİ KEREM İNGEÇ

İSTANBUL, 2017

T.C.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM ANABİLİM DALI

HALKLA İLİŞKİLER BİLİM DALI

SİYASAL ALANDA İYİLİK VE KÖTÜLÜĞÜN İNŞAASI:

HDP ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ALİ KEREM İNGEÇ

Tez Danışmanı: Prof. Dr. CENGİZ ANIK

İSTANBUL, 2017

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

TEZ ONAY BELGESİ

HALKLA İLİŞKİLER Anabilim Dalı HALKLA İLİŞKİLER Bilim Dalı TEZLİ YÜKSEK LİSANS öğrencisi ALİ KEREM İNGEÇ'nın SİYASAL ALANDA İYİLİK VE KÖTÜLÜĞÜN İNŞAASI : HDP ÖRNEĞİ adlı tez çalışması, Enstitümüz Yönetim Kurulunun 08.06.2017 tarih ve 2017-13/14 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi 03/07/2017

Öğretim Üyesi Adı Soyadı			**İmzası**
1.	Tez Danışmanı	Prof. Dr. CENGİZ ANIK	
2.	Jüri Üyesi	Yrd. Doç. Dr. AYŞE GÜL SONCU	
3.	Jüri Üyesi	Yrd. Doç. Dr. ECE ÜNÜR	

GENEL BİLGİLER

İsim ve Soyadı	:Ali Kerem İngeç
Anabilim Dalı	:Halkla İlişkiler ve Tanıtım
Programı	:Halkla İlişkiler
Tez Danışmanı	:Prof. Dr. Cengiz ANIK
Tez Türü ve Tarihi	:Yüksek Lisans – Haziran 2017
Anahtar Kelimeler	:İyi, Kötü, Felsefe, Halkla İlşikiler Siyasal İletişim, Siyaset, Argüman, Argümantasyon

ÖZET

SİYASAL ALANDA İYİLİK VE KÖTÜLÜĞÜN İNŞASI: HDP ÖRNEĞİ

Siyaset, en geniş anlamıyla, insanların yaşamlarını düzenleyen, genel kuralları yapmak, korumak ve değiştirmek için gerçekleştirilen faaliyetlerdir. Siyasi aktörler, iyi olduğunu düşündükleri şeyleri sürdürmek ve kötüye dönüşmelerini engellemek; kötü olduğunu düşündükleri şeyleri de yok etmek veya iyi yönde dönüştürmek isterler. Dolayısıyla her siyasi faaliyeti "daha iyi" veya "daha kötü" düşüncesi yönlendirir. Bu bağlamda her siyasi faaliyet, kendi içerisinde, "iyi"nin bilgisine, iyi yaşamın ve iyi toplumun bilgisine yönelmişlik barındırır. Genel anlamda ve siyasi alanda "iyi"nin ne olduğunun bilgisine ulaşıldıktan sonra, siyasi aktörler, diğer siyasi aktörlerden daha iyi olduklarını veya diğer siyasi aktörlerin kendilerinden daha kötü olduğunu siyasal iletişim yöntemleriyle muhataplarına anlatmaya çalışır. Bu çalışmada "iyi" ve "kötü" kavramları incelenmiş, farklı alanlardaki "iyi" ve "kötü" temsillerine yer verilmiştir. Çalışmada genel anlamda ve siyasal alanda "iyi"nin ve "kötü"nün ne olduğuna dair düşünceler açıklanarak "iyi"nin ve "kötü"nün ölçütleri belirlenmiştir. Bu ölçütler çerçevesinde örneklem olarak belirlenmiş olan HDP'nin söylem ve eylemleri "iyi" ve "kötü" kavramları kapsamında değerlendirilmiştir.

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname	:Ali Kerem İngeç
Field	:Public Relations and Publicity
Programme	:Public Relations
Supervisior	:Prof. Dr. Cengiz ANIK
Degree Awarded and Date	:Master – June 2017
Keywords	:Good, Bad, Philosophy, Public Relations, Political Communication, Politics, Argument, Argumentation

ABSTRACT

CONSTRUCTİON OF GOODNES AND BADNESS IN POLITCAL FIELD: EXAMPLE OF HDP

Politics, in its broadest sense, are activities carried out to make, maintain and change general rules that regulate people's lives. Political actors, want to maintain what they think is good and prevent them from becoming bad; they want to destroy what they think is bad or transform it well. Hence think of "better" or "worse" directs every political activity. In this context, every political activity has, in itself, oriantation toward the knowledge of "good", knowledge of good life and good society. After reaching the knowledge of what the "good" is in general terms and political terms, political actors try to explain to their interlocutors that they are better than other political actors or that other political actors are worse than them. In this study, the concepts of "good" and "bad" and representation of "good" and "bad" in different areas were included. In this study, the criteria of "good" and "bad" in general terms and political terms were defined by explaining the thoughts about what is "good" and "bad". In the context of these criteria, the discourse and actions of HDP, which is determined as example are evaluated within the scope of "good" and "bad" concepts.

ÖNSÖZ

Bu çalışma boyunca eşsiz bilgi ve tecrübesiyle yolumu aydınlatan, her zaman ufkumu genişleten, hiçbir yardımı ve desteği esirgemeyerek beni teşvik eden değerli ve saygıdeğer hocam Prof. Dr. Cengiz ANIK'a, ve bana her zaman kapısını açık tutan, desteğini her zaman hissettiğim, her ihtiyacıma güler yüzle cevap veren, değerli ve saygıdeğer hocam Yrd. Doç. Dr. Ayşe Gül SONCU'ya değerli destek ve yönlendirmelerinden dolayı teşekkürlerimi ve saygılarımı sunuyorum.

Ayrıca çalışmanın son aşamasın bana tecrübesiyle yardımcı olan, çalışmanın bitmesinin kolaylaştıran, sorularımı cevapsız bırakmayan yardımsever ve değerli hocam Arş. Gör. İbrahim HANAVCI'ya teşekkürü borç bilirim.

Son olarak, hayatımın her anında benden maddi veya manevi hiçbir desteği esirgemeyen, anneme ve ablama, bana olan inanç ve sabırlarından dolayı şükranlarımı sunuyorum.

Ali Kerem İNGEÇ

Haziran 2017, İstanbul

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **i**

ABSTRACT ..... **ii**

ÖNSÖZ ..... **iii**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **vi**

GÖRSELLER LİSTESİ ..... **vii**

KISALTMALAR LİSTESİ ..... **viii**

GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM: İYİ VE KÖTÜ KAVRAMLARINA İLİŞKİN ÇERÇEVE **8**

1.1. İyi Ve Kötü Kavramları Üzerine Temel Düşünceler 9

1.1.1 Antik Yunan'da "İyi" ve "Kötü" Anlayışı 10

1.1.2 Rönesans'tan Bu Yana "İyi" ve "Kötü" Anlayışı 12

1.2. İyi ve Kötünün Temellendirilmesi 16

1.2.1. Kozmolojik Temellendirme 16

1.2.2. Dinsel/Teolojik Temellendirme 17

1.2.3. Antropolojik Temellendirme 18

1.2.3.1. Doğalcı Antropolojik Temellendirme 18

1.2.3.2 Tinselci Antropolojik Temellendirme 19

1.3. İyi ve Kötü Olanın Ölçütleri 20

1.4. İyi-Kötü İkilemi 22

1.4.1. Erich Fromm'un İyi-Kötü İkilemine Yaklaşımı 22

1.4.2. Kadı Abdülcebbar'ın İyi-Kötü İkilemine Yaklaşımı 24

İKİNCİ BÖLÜM: İYİ VE KÖTÜ OLANIN TEMSİLİ **27**

2.1. İyi Ve Kötü Olanın Edebiyatta Temsili 27

2.2. İyi Ve Kötü Olanın Siyasal Alanda Temsili 31

2.3. İyi Ve Kötü Olanın Medyada Temsili 49

2.3.1. Yapısalcı Temsil 49

2.3.2. Postyapısalcı Temsil 53

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: HDP'NİN İYİ VE KÖTÜ KAVRAMLARINA İLİŞKİN ARGÜMANTASYONU **58**

3.1. Argüman ve Argümantasyon.....58
3.2. HDP'nin İyi Bir Parti Olduğuna İlişkin Argümantasyon 63
3.3. HDP'nin Kötü Bir Parti Olduğuna İlişkin Argümantasyon 90
SONUÇ 111
KAYNAKÇA 119

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Genel "İyi" Ölçütleriyle İlgili Tablo.....**6**

Tablo 2: Siyasal Alanda "İyi" Ölçütleriyle İlgili Tablo.....**7**

GÖRSEL LİSTESİ

Şekil 1: Hz. Muhammed'i Aşağılayan Afiş.....**101**

Şekil 2: Tehdit Mektubu.....**103**

KISALTMALAR

BDP: Barış ve Demokrasi Partisi

HDP: Halkların Demokratik Partisi

HES: Hidroelektrik Santirali

HPG: Hezen Parastina Gel (Halk Savunma Güçleri)

LGBT: Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Transeksüel

MLKP: Marksist Leninist Komünist Parti

NATO: North Athlantic Treayt Organization (Kuzey Atlantik Paktı)

PKK: Partiya Karkeren Kurdistan (Kürdistan İşçi Partisi)

PYD: Partiya Yekitiya Demokrat (Demokratik Birlik Partisi)

T.C: Türkiye Cumhuriyeti

TRT: Türkiye Radyo, Televizyon Kurumu

TSK: Türk Silahlı Kuvvetleri

YPG: Yekineyen Parastina Gel (Halkçı Koruma Birlikleri)

YPJ: Yekineyen Parastina Jin (Kadın Koruma Birlikleri)

GİRİŞ

Siyaset, en geniş anlamıyla, insanların yaşamlarını düzenleyen, tanzim eden, genel kuralları yapmak, korumak ve değiştirmek için gerçekleştirilen faaliyetlerdir (Heywood, 2006: 2). Siyaset, beşeri bir eylem alanı olduğu için genelde ahlaki değerleri olan bireylerin yürüttüğü bir faaliyettir. Siyasal alanda faaliyet gösteren bireyler, iyi olduğunu düşündükleri şeyleri sürdürmek ve kötüye dönüşmelerini engellemek; kötü olduğunu düşündükleri şeyleri de yok etmek veya iyi yönde dönüştürmek isterler. Buna göre her siyasi faaliyeti "daha iyi" veya "daha kötü" düşüncesi yönlendirir. Dolayısıyla her siyasi eylem, kendi içerisinde, "iyi"nin bilgisine, iyi yaşamın ve iyi toplumun bilgisine yönelmişlik barındırır (Strauss, 2000: 32).

Her siyasi faaliyetin "daha iyi" veya "daha kötü" düşüncesiyle şekillenmesinden dolayı, iyi-kötü ayrımı üzerine kurulu eylem ilkelerini belirleyen kurallar bütünü olan ahlak ve dolayısıyla etik, siyasetle iç içedir. Buna göre siyasal alandaki iyiyi koruma ve kötüyü iyiye doğru değiştirme tutumları ve iyi ile kötünün ne olduğu sorunsalı göz önünde bulundurulduğunda; siyasal olanla ilgili felsefi yaklaşımların ana dayanaklarının etik yaklaşımlar olmasının tesadüfi değildir (Bayram, 2009: 17).

Bu noktada "iyi" ve "kötü" olanın ne olduğunu belirlemek gerekmektedir. Bu doğrultuda düşünce tarihine baktığımızda genel anlamıyla "iyi" ve "kötü"nün ne olduğuna dair bir çok fikir ve tasvir ortaya çıktığını görmekteyiz. Antik Çağ'dan günümüze kadar Sokrates, Platon, Aristotele, John Locke, Kant, Spinoza, Rousseau, Bentham, Burke, Kant, Marx gibi bir çok düşünür, bu konu da fikir belirtmiştir ve bu düşünürlerin fikirleri farklılık gösterse de bir çoğunun temel olarak "iyi"nin akli ve yararlı olması gerektiğinde fikir birliğine ulaştığını görmek mümkündür. Siyasal alanda "iyi" ve "kötü"nün ne olduğu sorunsalı da siyaset felsefesi düşünürlerinin zihinlerini uzun bir süre meşgul etmiştir. Siyaset felsefesi düşünürleri, ahlak anlayışları çerçevesinde siyasal alanda "iyi" ve "kötü"nün tanımını, tasvirini yapmışlardır. Bu düşünürlerin neyin iyi, neyin kötü olduğunu ilan ettiği fikirleri doğrultusunda zaman yeni yönetim anlayışları ve ideolojiler ortaya çıkmıştır. Yine düşünürlerin fikirleri arasında farklılıklar olsa da temel olarak "iyi" ve "kötü"nün akli , toplumun yararlı,

devletin bekasını ve bireylerin güvenliğini gözeten eylemler olduğu konusunda benzer fikirler beyan etmişlerdir.

Siyasi partilerin veya siyasi liderlerin amacının iktidar olmak ve ülkeyi yönetmek olduğu göz önüne alındığında, demokratik çok partili sistemlerde siyasi parti veya siyasi liderin seçimi kazanması, yani seçmenden oy olması gerekmektedir. Dolayısıyla siyasi parti veya siyasi liderin seçmenlere, diğer parti veya liderlerden "daha iyi" olduğunu veya diğerlerinin kendisinden "daha kötü" olduğunu vaaz etmesi, seçmeni ikna etmesi gerekmektedir. Dolayısıyla Seçmenlere, uygun mesaj iletebilen, istenilen rolü oynayabilen ve etkili kampanyalar yapabilen yani doğru siyasal iletişim yürütebilen siyasi parti veya liderler daha başarılı olmakta; iktidara yakın hale gelebilmektedirler (Kalender, 2000: 15).

Siyasi alanda yer alan aktörler, kitleleri, kendilerinin "daha iyi", diğer parti veya liderlerin "daha kötü" olduğuna ikna edebilmek için kitlelerle iletişim kurmak zorundadırlar. Zira siyaset başlı başına bir iletişim sürecidir. Hedef kitleye belirlenmiş mesajı iletmek, iletişim kurmadan mümkün değildir. Siyasal süreç içerisinde iletişim yoluyla, toplumsal çatışmalar düzenlenir, siyasal iktidarı elde etmeyi ve elde tutmayı amaçlayan tüm süreçler siyasal iletişim yöntemleri kullanılarak sürdürülür(Kılıçaslan, 2008: 8). Özetle siyasal iletişim, iletişim sürecine konu siyasi aktörlerle ilgili "iyi"yi inşa etmek için kullanılır. Siyasal iletişimde kullanılan yöntemler; yüz yüze iletişim ve uzaktan iletişim olarak iki ana başlık altında incelebilir. Yüz yüze iletişime örnek olarak, siyasi aktörlerin gerçekleştirdiği, ziyaretler, konferanslar, kongreler, sempozyumlar, ülke içi veya ülke dışı geziler gibi etkinlikler gösterilebilir. Uzaktan iletişim ise seçmen ile siyasi liderin arasına bir iletişim aracının girdiği iletişim türüdür. Bu iletişim türünde genelde, faks, mektup, telefon, broşür afiş ve e-posta gibi bireysel iletişim araçları ve televizyon, gazete, dergi, radyo, bildirileri gibi kitle iletişim araçları kullanılır (Aziz, 2003: 39-40). Siyasi aktörler, hedef kitlelerini bu araçlarla ikna etmeye çalışırlar.

Ancak siyasal iletişim her ne kadar "seçim iletişimi" olarak algılansa da , seçim sürecinde veya seçim kampanyasından daha kapsamlı bir faaliyettir (Atabek, 1999: 7). Siyasi aktörlerin sadece seçim sürecini değil aktif siyaset dönemi boyunca

gerçekleştirdikleri iletişim faaliyetlerinin hepsini kapsamaktadır. Dolayısıyla siyasi aktörler, tüm siyaset süreçleri boyunca seçim döneminde verdikleri mesajlarla ve parti programları gibi kendilerinin "daha iyi" olduklarına dair metinlerle tutarlılık içerisinde olmalıdırlar. Siyasi aktörlerin söylemlerinin birbirleriyle çelişmesi ya da söylemleriyle eylemlerinin çelişmesi başarısızlığa yol açabilir. Öyle ki siyasal iletişim yöntemlerini kullanarak seçmene çok iyi, en iyi parti oldukları mesajını ileten siyasi aktörler, her zaman bu mesajlara uygun faaliyetlerde bulunmak durumundalardır. Söylem-söylem veya söylem-eylem çelişkisi, siyasal iletişim yöntemleriyle inşa edilen "iyi"yi yıkıp, "kötü"nün inşasına sebep olabilir. Siyasi aktörlerin kendisinin "daha iyi" diğer siyasi aktörlerin "daha kötü" olduğu iddiasını çürütebilir.

Bu çalışmanın birinci bölümünde, "iyi" ve "kötü" kavramları incelenmiştir. Bu bağlamda öncelikle iyi ve kötü kelimelerinin hangi anlamlarda kullanıldığına, ahlaki ve ahlaki olmayan "iyi" ayrımına yer verilmiştir. Düşünce tarihinin önemli düşünürlerin "iyi" ve "kötü" üzerine düşünceleri açıklanmış, bu düşünceler doğrultusunda insanların "iyi" ve "kötü"yü ne şekilde temellendirdikleri gösterilmiştir. Çalışmada yer alan düşünürlerin fikirleri doğrultusunda "iyi"nin en genel ölçütleri belirlenmiştir. Son olarak, Erich Fromm'un ve Kadı Abdülcebbar'ın iyi-kötü ikilemine yaklaşımları açıklanmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde ise "iyi"nin ve "kötü"nün edebiyatta, siyasal alanda ve medyada temsili işlenmiştir. "İyi"nin ve "kötü"nün en net bir şekilde birbirinden ayrıştığı edebi tür olan masalda "iyi" ve "kötü", Vladimir Propp'un masal çözümleme metoduna göre açıklanmıştır. Medyada, özellikle sinema ve dizilerde, yapısalcı ve post-yapısalcı dönemlerde "iyi" ve "kötü" karakterlerin dönüşümü, farklılaşması gösterilmiştir. Ayrıca medyatörlerin, toplumda oluşturduğu, "iyi" ve "kötü" algısına dair iki farklı bakış açısına yer verilmiştir. Siyaset ile etiğin bağlantısına değinilmiş, siyaset filozoflarının düşüncelerine yer verilmiş ve bu düşünceler doğrultusunda siyasal alanda "iyi"nin ölçütleri tespit edilmiştir.

Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde ise argüman ve argümantasyonun tarihsel gelişimi, temelleri ve Toulmin'in argümantasyon modeli açıklanmıştır. Ardından, çalışmanın örneklemi olan Halkların Demokratik Partisi'nin, siyasal iletişim

çalışmalarıyla inşa ettiği "iyi"yi yani iyi bir parti olduğuna dair argümanlar gösterilmiştir. Daha sonra inşa edilen "iyi" ile çelişen söylem ve eylemler yani Halkların Demokratik Partisi'nin kötü bir parti olduğuna dair argümanlar gösterilmiştir. Bu argümanlar içerik analizi/incelemesi yöntemiyle incelenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, siyasi partilerin ve siyasi liderlerin yani genel olarak siyasi aktörlerin, siyasal iletişim çalışmalarıyla siyasal alanda nasıl "iyi" algısı inşa ettiklerini ve siyasi aktörlerin kendi yaptıkları siyasal iletişim çalışmalarıyla çelişmeleri durumunda, inşa ettikleri "iyi" algısının nasıl yıkılıp "kötü"nün inşasına dönüşebileceğini göstermeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda, bu çalışma siyasi aktörler için siyasal iletişimin ve tutarlılığın önemini göstermek maksadıyla yapılmıştır.

Araştırmanın Önemi

Bu çalışma, siyasal alanda "iyi"nin ölçütlerini içerisinde barındırması açısından ve siyasal iletişimin bir tür "seçim iletişimi"nden çok daha fazlasını olduğunu açıklayıcı örneklerle göstermesi açısından önemlidir. Ayrıca genel anlamda siyasal iletişimle ilgili birçok çalışma olsa da, bu çalışmanın konusunun daha önce çalışılmamış olması çalışmaya önem kazandırmaktadır.

Araştırma Evren ve Örneklemi

Bu çalışamda örneklem; evreni temsil eden, evrenin tipik bir örneği olduğu düşünülen bir alt grubun örneklem olarak seçildiği örneklem seçme yöntemi olan amaçsal örneklemeye göre seçilmiştir. Bu bağlamda araştırmanın evrenini Türkiye'deki siyasi partiler ve siyasi aktörler oluştururken, araştırma örneklemini, HDP ve HDP mensubu siyasi aktörler oluşturmaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmada verilerin toplanmasında internet kaynakları, videolar ve fotoğraflar kullanılmıştır. İnternet ortamında bulunan içeriklerin belirli bir süre sonra tamamen silinmesi çalışmanın sınırlılıklarından biridir. Ayrıca birtakım internet kaynaklarının

güvenilirliğinin tartışmalı olması, çalışmaya katkı sağlama potansiyeli içeriklerin, çalışmaya eklenememesine sebep olmuştur.

Kuramsal açıdan ise siyasal alanda "iyi" ve "kötü"nün ne olduğuna dair eserler bulunmakla beraber, açık bir şekilde siyasal alanda "iyi" ve "kötü" ölçütlerinin bulunmaması çalışma için bir sınırlama teşkil etmiş, bu ölçtüler siyaset felsefesi düşünürlerinin fikirlerinden yola çıkarak saptanmıştır.

Araştırmanın Verilerinin Toplanması

Teknolojinin gelişmesi ve araştırmalarda video, fotoğraf ve internet kaynaklarının kullanılması nitel araştırmalar için daha önce ulaşılması zor veya külfetli ya da imkansız verilerin ulaşılmasını sağlamıştır (Güler & Halıcıoğu & Taşğın, 2015: 130). Bu çalışmada da veriler, teknolojinin getirilerinden faydalanılarak internetten elde edilen metinlerinden, videolardan ve fotoğraflardan oluşmaktadır. Bu bağlamda, HDP'nin kendi internet sitesinde yayınladığı, parti program, bildiriler ve seçim materyalleri, miting, röportaj, cenaze konuşması, televizyon programı, tanık ifadesi videoları, gazete röportajları, sosyal medya içerikleri, afiş ve mektup fotoğrafları ve HDP'li siyasi aktörlerin eylem ve söylemlerini konu alan haberler, internet ortamından edinilmiştir. Bu veriler "iyi" ve "kötü" kavramları kapsamında değerlendirilmiştir.

Araştırma Yöntemi

Çalışmada, yukarıda bahsedilen, Halkaların Demokratik Partisi'nin iyi ve kötü söylem ve eylemlerinden oluşan veriler, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin daha küçük içerik kategorileriyle özetlendiği sistematik ve yenilenebilir bir teknik olan (Büyüköztürk & Çakmak & Akgün & Karadeniz & Demirel, 2015: 246) içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Bu bağlamda HDP söylem ve eylemleri arasındaki tutarlılık incelenmiştir. Çalışmanın birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan genel anlamda "iyi" ölçütleri ve siyasal alanda "iyi" ölçütleriyle kodlama kategorileri belirlenmiştir. Buna göre şu şekilde iki tablo oluşmaktadır:

Tablo 1: Genel Anlamda "İyi" Ölçütleriyle İlgili Tablo

	Akla Dayalı Olma		Zarar Vermeme		Yararlılık		Özerkliğe Saygı		Adalet	
	İyi	Kötü	İyi	Kötü	İyi	Kötü	İyi	Kötü	İyi	Kötü
Parti Programı	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Seçim Materyalleri	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-
Röportaj	3	1	3	1	3	1	3	1	3	1
Bildiri	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-
Televizyon Programı	4	-	4	-	4	-	4	-	4	-
Miting	-	4	-	4	-	4	-	4	-	4
Cenaze Konuşması	-	4	-	4	-	4	-	4	-	4
Sosyal Medya İçeriği	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1
Haber	-	3	-	3	-	3	-	3	-	3
Afiş	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1
Mektup	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1
Tanık İfadesi	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2

Tablo 2: Siyasal Alanda "İyi" Ölçütleriyle İlgili Tablo

	Akla Uygun Eylemler		Toplumun Can ve Mal Güvenliği		Bireylerin eşitliği		Bireylerin Özgürlüğü		Toplumun Çıkarına Uygun Siyasi Eylemler		Devletin ve Milletin Bekası	
	İyi	Kötü	İyi	Kötü	İyi	Kötü	İyi	Kötü	İyi	Kötü	İyi	Kötü
Parti Programı	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Seçim Materyalleri	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-
Röportaj	3	1	3	1	3	1	3	1	3	1	3	1
Bildiri	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-
Televizyon Programı	4	-	4	-	4	-	4	-	4	-	4	-
Miting	-	4	-	4	-	4	-	4	-	4	-	4
Cenaze Konuşması	-	4	-	4	-	4	-	4	-	4	-	4
Sosyal Medya İçeriği	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1
Haber	-	3	-	3	-	3	-	3	-	3	-	3
Afiş	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1
Mektup	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1
Tanık İfadesi	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2

HDP'li vekil ve parti çalışanlarının eylem ve söylemlerinden oluşan yukarıdaki tablolarda belirtilen kategorilere göre, "iyi" ve "kötü" temaları temel alınarak incelenmiştir. Ölçütlere uyan eylem ve söylemler "iyi", uymayanlar ise kötü olarak nitelendirilmiştir.

1. BÖLÜM
İYİ VE KÖTÜ KAVRAMLARINA İLİŞKİN ÇERÇEVE

Düşünce tarihi boyunca iyi ve kötünün ne olduğuna dair çeşitli düşünce ve yaklaşımlar ortaya çıkmış, sayısız tanımlar yapılmıştır. İngiliz yazar ve sözlük bilimci Samuel Johnson'un, 1755 yılında düzenlediği sözlükte "iyi"(good) sözcüğünün çeşitli olumlu sözcükleri kapsadığını ve/veya onlarla eş anlamlı kullanımının olduğunu görüyoruz. Samuel Johnson'ın genel anlamda "Mutluluğa katkı sağlayan şey" olarak tanımladığı "iyi"nin (good) kapsadığı ve/veya eş anlamlısı olarak bahsedildiği sözcükler; hoş (well), ahlaklı (moral), fayda (benefit), uygun (proper), güzel (beautiful), mutlu (happy), kaliteli (qualified), yararlı/kullanışlı (useful), avantaj (advantage), legal(yasal) gibi sözcüklerdir. "İyi"nin(good) bu sözcüklerin ve daha fazlasının yerine nasıl kullanıldığını örneklerle de göstermiştir. (Johnson, 1785: 898-899). Örneğin; "kaliteli araba yerine", "iyi araba" denilmesi gibi.

Gerçekten de "iyi" sıfatını günlük hayatta çok sık kullanırız. İyi yemek, iyi araba, iyi müzik, iyi insan gibi nitelemelere sık sık başvururuz. Kötü ise kötü niyet, hoşa gitmeyen vb. anlam bağlamları kurar. "Kötü not" ahlaki bir yargı oluşturmazken yalan söylemek kötüdür ve bu "kötü" ahlaki bir yargıyı ifade eder (Pieper, 1999: 144). Böylece "iyi" ve "kötü" iki farklı tür olarak ortaya çıkar: Ahlaki iyi ve kötü ve ahlaki olmayan(araçsal) iyi ve kötü. Ahlaki olmayan türde iyi ve kötüye örnek; resimler, arabalar, fiziksel nesneler, yönetim biçimleri vb. gösterilebilir. Ahlaki iyi ve kötüye ise, kişiler, kişi grupları, huylar, duygular, karakterler, eğilimler gösterilebilir. Kısacası ahlaki olmayan iyi ve kötü insani olmayan cansız nesne veya olgularla ilgiyken ahlaki iyi ve kötü doğrudan insan ve insanlarla alakalıdır Frankena, 2007: 118).

Eylemler de nesne, durum, ve kişiler gibi, ahlaki bakış açısıyla değerlendirildiğinde "iyi" ve "kötü" sıfatlarından birine layık görülür. Ancak ahlaki olmayan, pragmatik bakış açısıyla değerlendirilen eylemler "iyi" veya "kötü" olarak değil "doğru" veya "yanlış" olarak sıfatlandırılır. Yani, eylemler, amaca (bu amacın ahlaki olup olmadığına bakılmaksızın) ulaştırıp, ulaştıramamasına göre "doğru" ve "yanlış" sıfatlarından birini alır. Buna göre eylem amaca ulaştırıyorsa doğrudur, ulaştıramıyorsa yanlıştır. Ahlaki bakımdan "iyi" olan bir eylem kesinlikle doğru olması

gerekmediği gibi ahlaki açıdan "kötü" olanın da yanlış olması gerekmez (Pieper, 1999: 147).

Ancak "iyi"nin yerine farklı kelimeler de kullanıldığı durumlar vardır. Doğru, haz, istenen vb. kelimelerin "iyi" kelimesinin yerine kullanıldığı görülmektedir. Öyleyse "iyi"nin anlamına ya da kullanımına ilişkin şu şekilde bir sınıflandırma yapılabilir (Frankena, 2007: 151-152):

1. Ahlaki değerler: Çeşitli ahlak anlayışlarında iyi olan şeyler
2. Ahlaki olmayan değerler:
   a) Yarara bağlı değerler: Bazı amaçlar için yararlı olmalarından dolayı iyi olan şeyler.(İyi bir kaldıraç görevi gören sopa)
   b) Dışsal değerler: İyi olana ulaşmanın yolu oldukları için iyi olan şeyler.(Yılda iki kez dişçiye gitmenin iyi olması).
   c) Özbiçimsel değerler: Seyre dayalı yaşantılar, hoşa gittiği için iyi olan şeyler(Sanat eserleri ya da manzaralar).
   d) Katkı sağlayan değerler: İçsel olarak iyi yaşama katkı yaptıkları için ya da onun bir parçası oldukları için iyi olan şeyler.(Eğitim, para)
   e) Amaç değerler: Genel olarak iyi olan şeyler.

Bu çalışmada siyasi aktörlerin, yani insanların, eylem ve söylemleri "iyi" ve "kötü" kavramları bağlamında inceleneceği için, çalışma boyunca ele alınan "iyi" ve "kötü" ahlaki olan "iyi" ve "kötü" olacaktır.

1.1. İyi Ve Kötü Kavramları Üzerine Temel Düşünceler

Ahlaki iyi ve kötünü ne olduğu ile ilgilenen felsefe dalı olan Ahlak Felsefesi tarihine bakıldığında birçok farklı düşünce göze çarpmaktadır. İyi ve kötünün dayandırıldığı değer, norm, inanç ve düşüncelerin göreli olduğunu düşünenler ve bu iki kavramın tek, bağlayıcı, kuşatıcı ve evrensel olduğunu düşünenler, iyi ve kötü kavramları ile ilgili iki ana yönelimi, doğrultuyu oluşturmuşlardır (Özlem, 2004: 19). Bu başlık altında Antik Yunan'da "iyi" ve "kötü kavramlarına ilişkin düşünceler incelendikten sonra "iyi" ve "kötü" kavramlarına ilişkin Rönesans ve sonrasında ortaya çıkan düşüncelere yer verilmiştir.

1.1.1. Antik Yunan'da "İyi" ve "Kötü" Anlayışı

Ahlak üzerine düşünen ilk filozoflardan olan Herakleitos'a (M.Ö 535 – 575) göre evrende varolan her şey sürekli bir değişim içindedir. Aynı nehirde ikinci kez yıkanamayız. İkinci kez girdiğimiz nehir tamamen farklı bir nehirdir artık. Evrende kalıcı, değişmeyen şeyler varmış gibi düşünmemizin sebebi, bu değişimin rastgele değil, belli bir düzen, ölçü kurallar bütünü yani yasaya göre olmasından kaynaklıdır. Evrende hakim olan bu yasa ve tanrısal düzen ve akıldır (Logos). Evrenin bu tanrısal yasasını bilmek aklın ödevidir. Logos'u bilen insan, bu akıl yasasını kendi eylemlerine ölçü olarak alacaktır. Bu ölçüye uygunluk durumu Herakleitos için ahlakiliğin göstergesidir (Gökberk, 1993: 26).

Demokritos'un (M.Ö 460 – 370) ahlak anlayışı da Herakleitos gibi ahlaki eylemlerin doğasına değil ahlaka uygun ve ödevler üzerinedir. Onun iyi ve kötü anlayışı temelde iki düşünce üzerine kuruludur. Birincisi, aşırı arzuların ve içgüdülerin akılla dizginlenmesi ve insanın kendini bazı şeylerden mahrum bırakmasıdır. İkincisi ise bütünün çıkarlarını, her zaman kendi bireysel çıkarlarından üstün tutmayı bilmesidir (Birand, 1958: 29).

Etik göreliğin ilk temsilcisi olan Sofistler (M.Ö 5. Yüzyıl) ise insanı her şeyin ölçüsü kabul etmişlerdir. Sofizmin kurucusu Protagoras "Üşüyen için rüzgar soğuk, üşümeyen için soğuk değildir." demiştir. Buna göre herhangi bir insana doğru görünen şey, o insan için doğrudur. Aynı şekilde o insana iyi gelen şey, o insan için iyidir. Bu bağlamda aynı şey birine iyi bir başkasına kötü görünebilir. Dolayısıyla iyi ve kötü de tıpkı doğru gibi göreli bir şeydir. Sofistler, konulmuş her ahlak ve hukuk yasasını insanın özgürlüğüne bir müdahale olarak görmüş, böylece ahlak alanına sınırsız bir öznellik getirmişlerdir (Akarsu, 1982: 32).

Sokrates (M.Ö 469 – 399) sofistlerin bu yaklaşımının fazla yüzeysel olduğunu düşünmüş, daha sağlam temeller arayışına girişmiştir. Sofistlerin göreli yaklaşımının aksine genel geçer bir iyi-kötü tanımlamasının bulunabileceğini düşünmüştür. Sokrates her şeyi insanın üstün aklına ve akıl ile çeşitli duygu ve tutkularla ahengin elde edilmesine bağlamıştır. İnsanın akılla elde ettiği bilgi, eylemlerinin iyi veya kötü

olmasında etkilidir. Dolayısıyla bilgi insanı doğru eyleme yani iyiye, bilgisizlik ise yanlış eğleme yani kötüye götürür (Kropotkin, 2007: 126). Özetle Sokrates'e göre ahlaki eylemlerimin tümünün kaynağı bilgidir. Akli olan her eylem iyidir. Bilgisizlik ise bütün yanlış eylemlerimizin kaynağıdır.

Sokrates'in öğrencisi olan Platon'a (M.Ö 427 – 346), göre bir şeyin iyi olması için ölçülü, dengeli, kendi kendine yetebilir ve kendisi nihai amaç olması gerekir. Akıllı olmak, uslu olmak, doğru bilgilere sahip olmak, erdemli olmak iyidir ancak bunlardan hiçbiri tek başına yeterli değildir. Öyleyse "iyi", bütün bunları içine alan yaşam biçimidir ve bunların doğru karışımını sağlayan şey; yani bütün bu bilgi ve erdemlerin birbiriyle uyumlu olmasını sağlayan şeydir.(Kuçuradi, 1971: 112).

Platon, insanın iyi ve kötü olmak üzere iki yönü olduğunu belirtmiştir. İnsan kendini kontrol ederek, kötü yönlerine iyi yönleriyle hakim olabilir. Böylece insan kendisinin efendisi olabilir. Ancak kötü yönleri, iyi yönlerini bastırıp kontrolü ele alırsa kendisinin kölesi olacaktır (Eflatun, 1985: 120). Buna ek olarak Platon, Sokrates gibi insanın bir ruh ve bir bedenden oluştuğunu kabul etmiştir. Platon'a göre bu ruh üç parçalı bir yapıdadır: Akıl, tin ve iştah. Bu parçalardan aklın görevi bilmek, tinin görevi kişiye gurur kazandıracak şeyler için mücadele etmek, iştahın görevi ise fiziki tatminlerde aşırıya kaçmayıp ölçülü olmaktır. Ayrıca parçalardan ölçüp biçen, hesap yapan akıl, iştah ile bir çatışma içerisindedir. Aklın işlevi daha iyi veya daha kötü olanı ruhun iyiliğini gözetecek şekilde hesaplamak dahası bir bütün olarak ruhun çıkarlarını gözetme, ruhun birliğini ve bütünlüğünü hesaba katmaktır. Dolasıyla insanın aklı, ruhuna bütünsel iyiliğini gözetecek şekilde hakim olduğu ve diğer parçaları da bütünsel insan hedefini gözeterek yönettiği taktirde o kişi bilge insan olmaktadır. Böylece Platon da Sokrates gibi ahlakı bilgelikle özdeşleştirmiştir (Cevizci, 2009: 49-59).

Platon iyiyi sosyal ve bireysel olmak üzere iki farklı şekilde ele almıştır. En yüksek iyi; fikirler, idealler ve evreni anlamaya çalışan akıldan oluşan mutlak iyidir. İyi insan, bilgi, duygu ve arzu ögeleri uyum içinde çalışan, her durumda görevini tam olarak yapan kişi olarak tanımlamıştır. Eğer insan, kendi iyiliğini istediği gibi diğerlerinin iyiliğini de isterse sosyal iyi ortaya çıkar. Platon'a göre, sosyal iyi en yüksek hedef olmalıdır ve bireysel iyilik ise ondan sonra gelmelidir (Birlik, 2013: 9).

Aristoteles de (M.Ö 384 – 322), ahlak problemini akıl öğretisi bakımından ele almıştır. Akıl, hayvanda ve bitkide bulunmayan insana özgü, karakteristik bir ögedir. Aristoteles'e göre insanın bütün eylemlerinin amacı mutluluktur. İnsan kendi eylemleriyle mutlu olmalı yani kendi "iyi"sini gerçekleştirmelidir. İnsanın özü akıl olduğuna göre insan, aklını kullanarak gerçekleştirdiği eylemlerle mutluluğa dolayısıyla "iyi"ye erişebilir. İnsanı mutluluğa, insan için yararlı olacak şeye yani "iyi"ye kendi aklı ulaştırabilir. Buna göre "iyi" insanın aklını kullanarak işlediği faydalı ve mutluluğa götüren eylemlerdir. Ona göre tanrısal buyruklar ve doğa yasaları ahlakta belirleyici unsurlar değildir. Özetle, Aristoteles "iyi"nin insanların mutluluğa ve onlar için yararlı olana yönelik çabalarında ve insanların aklında olduğunu savunmuştur (Gökberk, 1993: 87).

Aristoteles'ten sonra M.Ö üçüncü yüzyılda iki yeni okul belirmiştir: Stoacılar ve Epikürosçular. Stoacılar, insanın doğa ile uyum içinde yaşaması gerektiğini, ancak böyle mutluluğa erişilebileceğini düşünmüşlerdir. Onlara göre akıl, doğanın bilgisine ulaşmakla görevlidir. Ahlak ise doğanın yasalarından oluşmaktadır. Stoacılara için doğaya uygun yaşamak iyi, aksi ise kötüdür ve tüm öğretileri insanın içindeki iyiliği geliştirip kötülüğe karşı koymasını sağlayarak mutluluğa erişmeye yöneliktir. Epikürosçuluğun kurucusu Epiküros'a içinse bütün canlı varlıkların amacı memnuniyet verici mutluluktur. Canlılar doğar doğmaz tatmini arzularlar ve acıya karşı direnirler. Buna göre en temel iyilik hazdır. Epiküros bu hazların etkilerine de değinmiştir: Acılar bizi iyiliğe götürebilirler ve hazlar kötülük getirebilirler dolayısıyla insan, anlık tatminlerin değil, bütünüyle hayatını kapsayacak bir mutluluğu hedeflemelidir (Kropotkin, 2007: 140-141).

1.1.2. Rönesans'tan Bu Yana "İyi" ve "Kötü" Anlayışı

Karanlık Çağ'da kilisenin baskıcı tutumu nedeniyle bilim gibi felsefenin ilerleyişi de sekteye uğradı. Düşünce, kilisenin boyunduruğundan kurtulunca bilim ve felsefeye rağbet arttı. Böylece ahlak üzerine farklı düşünceler de ortaya çıkmaya başladı. İngiltere'de ahlakı dini buyruklardan ayrıştıranların başında gelen Bacon'a (1214 - 1294) göre felsefe ve din farklı alanlardır ve din olmadan da ahlaklı olmak mümkündür. Çoğu zaman felsefenin merkezi olan bilgi, ahlak için temel teşkil edebilir.

Ahlaksal kaynak olarak doğa yasasını gösteren Bacon, doğaya egemen olabilmek için doğanın bilgisine sahip olmak gerektiğini belirtmektedir. Ona göre "iyi", yararlı kavramıyla örtüşmektedir ve iki çeşit ahlaksal amaç vardı: Bireysel iyilik ve toplumsal iyilik. Bacon toplumsal iyiliği bireyin iyiliğinden önde tutmaktadır ve gerçek iyiliğin topluma faydalı eylem olduğu kanısındadır (Akarsu, 1982: 120-121).

Modern felsefenin başlangıcı olan on yedinci yüzyılın filozoflarından Thomas Hobbes ise (1588 – 1679) modern felsefenin ilk örneklerini bünyesinde barındırır. İnsan doğası Hobbes'un ahlak felsefesinin çıkış noktasıdır. Ona göre insan, düşünebildiği ve yargıda bulunabildiği için diğer canlılardan farklıdır. O, insan ve ahlak üzerine bir karara varmadan önce insanın iradesinin özgür olup olmadığını anlamak gerektiğini düşünmüştür ve iradenin özgür olmadığı kanısına varmıştır. Çünkü akıl ve ahlak yasalarının iradenin üzerinde tesiri yoktur; haz elde etme isteği insanı peşinden sürüklemektedir. Yine de iradenin özgür olmaması, insanın özgür olmadığı anlamına gelmez, onun ahlaki sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. Örneğin, bir yatakta akmakta olan su akmak zorundadır ama akma hareketi de bir çeşit özgürlüktür. Dolayısıyla insan doğal aklıyla uymak zorunda olduğu yasaları idrak edebilir ve bu yasalar çerçevesinde hayatına yön verebilir. Hobbes için ahlakın üç temel kaynağı vardır: insan doğası, akıl ve sözleşme. İlki, insanların davranışlarını yönlendirmede etkili olan doğal yapısı, ikincisi her insanın üzerinde anlaşma sağlayacağı ahlak yasalarını bulması açısından akıl, üçüncüsü ise insanların kendi iradeleriyle yaptığı sözleşme. Hobbes'a göre bu sözleşmeye uygun hareketler iyi, sözleşmeye aykırı hareketler kötüdür (Karagözoğlu, 2006: 219-220).

Bir diğer on yedinci yüzyıl düşünürü Spinoza'nın (1634 – 1677) ahlak anlayışla Hobbes'un ahlak anlayışı ahlakın doğadışı kökenlerini reddetmesi açısından örtüşmektedir (Kropotkin, 2007: 203). Yani ahlakın doğadan bağımsız bir kaynağından söz edilemez. Ancak Spinoza etiği insanın mutluluk çabası üzerine inşa etmiştir. Ona göre "iyi", insanı sevince, huzura götüren, insanın varlığını sürdürmesi için güç ve kuvvet sağlayan, onu mutluluğa dolayısıyla en yüksek iyiye ulaştıran şeylerin tümüyken, kötü ise onu varlığını büsbütün bozan, mutsuz kılan, güçsüzleştiren yani en

yüksek iyiye ulaşmasını engelleyen şeylerdir. “İyi” ve “kötü”nün bilgisi sevinç ve keder duygusundan daha farklı bir şey değildir (Güngör, 2015: 138).

Ahlak felsefesinin on yedinci yüzyılda yaşamış diğer önemli filozof John Locke ise (1632 – 1704) insanda haz uyandıran şeyin insana mutluluk verdiğini ve dolayısıyla iyi olduğunu, insana acı veren şeyin ise kötü olduğunu ve insanı mutsuz kıldığını düşünmüştür. Bu tanımlama Locke’un hedonist olduğu izlenimini yaratsa da aslında değildir. Bu tanımlar “doğal iyi” ve “doğal kötü”nün tanımlarıdır. Ahlaki iyi ve ahlaki kötü tanımlaması şu şekildedir: Ahlaki “iyi” ve ahlaki “kötü” insanların iradi eylemlerinin, bazı yasalarla uyuşması veya uyuşmamasıdır. İnsanların yasaya uyup uymamalarına göre kanun koyucunun insanların eylemlerine karşılık olarak verdikleri haz veya acıya “iyi” veya “kötü” denir (Locke, 2000: 302). Yani John Locke’a göre insan ahlaki “iyi” ve “kötü”yü kendi iradesi ve aklıyla seçer.

On sekizinci yüzyıl filozoflarından David Hume’a (1711 – 1776) göre ise ahlakın kaynağı insan doğasıdır ve insan doğası irade ve duygudan oluşur. Onun şu iki yargısı, ahlak anlayışını özetlemektedir: “İnsan doğası evrensel olup, her devirde insanlar benzer davranış kalıpları gösterirler.” ve “İnsanlar arasındaki farklılık o kadar geniş boyuttadır ki, ahlak ayrımlarının varlığı yadsınamaz.”. Hume, bu yargılarla insan türünün tüm fertlerinin ortak bir doğaya sahip olmalarından dolayı benzer davranışlar sergilediklerini ve ancak insanların “iyi” ve “kötü”ye yükledikleri anlamların, onların değer yargılarını temellendirme şekillerindeki farklılığa bağlı olarak değişkenlik gösterdiğini ileri sürmüştür (Çelebi, 2011: 663). Özetle “iyi” ve “kötü” insanın karakter, mizaç, zihin vb. kişilik unsurlarına göre değişim gösterebilir.

Öte yandan Kant’a (1724 – 1804) göre ahlaklı olmak için akla uygun davranmak, aklın sesini dinlemek ve bir ödev olarak kendisini ortaya koyan ahlaki buyruğa itaat etmek gerekmektedir(Öktem, 2007: 9). İyi ve kötü insanın eylemleriyle ilgilidir. Yani “iyi” ve “kötü” birer şey değil, sübjektif bir eylem şeklidir. İnsan kendi ahlak ilkesini kendi ortaya koymalıdır ve bu ilke bir yasa olabilecek nitelikteyse iyidir. Kant’a göre kayıtsız şartsız iyi olan ahlak yasasına uymaktır. Bir başka deyişle ahlak yasasına uymak kayıtsız şartsız iyidir. Bundan dolayı “iyi” ve “kötü” tanımlanmadan önce ahlak yasası tanımlanmalıdır. Ahlak yasasını bilmeden neyin iyi neyin kötü

olduğunu bilemeyiz. İyi kavramını mümkün kılan ahlak yasasıdır. Dolayısıyla iyi olan, ahlak yasasına uygun şekilde istemektir. Ahlak yasasının buyurduğu şekilde istemek ise özgür olmak demektir. Kant'a göre bu dünyada, hatta bu dünyanın dışında iyi istemeden başka iyi denebilecek bir şey yoktur. Bu fikrin de kastı şudur: "iyi", bir yasa değil, buyuran ya da buyrulan bir şey değil, aklın kendi kendine koyduğu insanın değerini koruma buyruğunu gerçekleştirmeyi istemektir. Her şey ancak böyle bir istemeye göre iyi veya kötüdür (Kuçuradi, 1971: 115).

Böylece Kant bir şeyin "iyi" veya" kötü" olmasına karar verilmesinde niyet unsurunu ön plana çıkarmıştır. Ona göre "iyi"yi istemek iyi olmak için yeterlidir.

Jeremy Bentham (1748 – 1832) ise faydacılık ilkesine dayandırdığı etik anlayışını şu şekilde açıklamaktadır: Doğa, insanoğlunu iki efendinin yönetimi altına almıştır: acı ve haz(Bentham, 1907: 12). Bentham'a göre bu iki güç bizim eylemlerimizi belirler ve bu ilke karşı konulamaz bir ilkedir. Ona göre acı, kötü; haz; iyidir. Bütün şeyler de hazza katkı yaptıkları ölçüde iyi, acıya katkı yaptıkları ölçüde kötüdür(aktaran Aydın, 2013: 604). Buna göre Bentham' fayda ve hazzı eş anlamlı olarak kullanmış, bunu şu şekilde ifade etmiştir: "Fayda sözcüğüyle yarar, avantaj, haz, iyi mutluluk ... kast edilir."(Bentham, 1907, 12).

Bentham'la benzer çizgide olan John Stuart Mill'e (1806 – 1873) göre de tüm insanların eylemlerinin nihai amacı, mümkün olduğunca acıdan kurtulmak ve mümkün olduğunca sevinç duymaktır. Her eylemin bu nihai amacı, Antik Felsefedeki en yüksek iyiye tekabül eder. Dolayısıyla acıdan kurtulmak ve sevinç duymak ahlaklılığın ölçütüdür. Mill, haz ve acı duyguları arasında nicelik ve nitelik bakımdan ayrım yapar. Ona göre düşünsel ve toplumsal duyguları gelişmiş bir insanla, kaba duygulu bir insanın arasında ayrım vardır. Duyguları gelişmiş insan düşünsel hazları bedensel hazlara tercih eder. Ancak duyguları gelişmiş insan mutlu olmak için daha fazla şeye gereksinim duyacağından mutlu olması daha zordur. Ama böyle bir insan "mutlu bir domuz olmaktansa, mutsuz bir insan olmayı" yeğler (Akarsu, 1982: 140). Böylece Mill ahlaklı, iyi insanın tanımını da yapmış olur.

1.2. İyi ve Kötünün Temellendirilmesi

Düşünce tarihi boyunca iyi ve kötünün, yani ahlakın kaynağı ile ilgili düşüncelere bakıldığında, ahlakın üç farklı temele dayandırıldığını görmekteyiz: Kozmik Temellendirme, Antropolojik Temellendirme ve Dini Temellendirme. Bu değerlendirme biçimlerinden antropolojik temellendirme, doğal ve tinsel olarak iki ayrı biçimde ortaya çıkar (Özarslan, 2009: 432).

1.2.1. Kozmolojik Temellendirme

Kozmoloji kelimesi, kozmos ve logos kelimelerinin birleşiminden oluşmuştur. Burada kozmos, evren; logos ise akıl ve mantık anlamındadır. Kozmolojik temellendirme biçiminde evren tek bir insan gibidir ve logos (akıl), düzenliliği sağlayan kuralları belirler. Kaosa hükmeden logos, kozmosu oluşturup akılla yönetmeye başlar (aktaran Kesgin, 2014: 9). Yani evren akli bir düzen içerisinde var olmaktadır.

Kozmolojik temellendirmeyi incelerken konuyu Antik Yunan düşünürleri üzerinden değerlendirmek mantıklı olacaktır. Çünkü kozmolojinin Antik Yunan felsefesinde önemli bir yeri bulunmaktadır.

Antik Yunan felsefesinden Sofistler, Septikler ve Agnostikler dışında filozoflar evrendeki düzen ve insan hayatındaki düzen arasında bir farklılık görmüyorlardı. Evrenle insan arasındaki uyumu makro-kozmos ve mikro-kozmos kavramlarıyla açıklıyorlardı. Onlara göre evren, makro-kozmos; insan mikrokozmos'tur. İnsan da evren de aynı düzenlilik içerisinden var olmayı sürdürüyorlardı. Özetle, "insan, kendi içinde büyük evrenin, makrokozmos'un hem formlarını hem ögelerini barındıran küçük bir evrendir" (Özlem, 2004: 24-25).

Bu bilgilerin ışığında kozmolojik ahlak anlayışına göre insan, makrokozmos gibi kendi düzenine uygun yaşamalı, düzenin gerekliliklerine uymalıdır. Daha net bir ifadeyle insan doğasına uyması gereken varlıktır (Heinemann, 1990: 342). Örneğin; Sokrates bu düşünceden yola çıkarak düzen ve uyumun olduğu yerde iyilik, kaos ve uyumsuzluğun olduğu yerde kötülük olduğunu ileri sürmüştür. Sokrates'in yanı sıra Staocular ahlak anlayışını "doğa ile uyumlu yaşamak" düşüncesiyle

temellendirmişlerdir. Aynı zamanda staocuların siyasal ve toplumsal görüşleri de bu temellendirmeye uygundur. Kozmolojik ahlaka göre tabiat yasaları aynı zamanda ahlak yasalarıdır. Bu bağlamda, evrendeki düzen ve uyumla bütünleşen, uyum ve düzene uygun düşen her şey iyi, uyumu ve düzeni bozan, aykırılık ve uyumsuzluk sebebi olan her şey ise kötüdür (Özarslan, 2009: 433).

1.2.2. Dinsel/Teolojik Temellendirme

Tüm semavi dinler(İslam, Hristiyanlık, Yahudilik), evrenin bir yaratıcısı olduğunu kabul eder ve semavi dinlere göre yaratıcı her şeyin kaynağıdır. Dolayısıyla yaratıcı ahlakın da kaynağı kabul edilir. Yani "iyi", dini referanslara, yaratıcının buyruk ve vahiylerine dayandırılır, bunlardan başka herhangi bir ilke ahlak kuralı olarak esas alınmaz. Bu türden bir ahlak temellendirmesi, dinsel/teolojik ahlak temellendirmesidir (Bilgin, 2009: 436).

Dinsel/teolojik temellendirmeye göre insan ahlaki yaşamını yaratıcını yani Tanrı'nın buyrukları ve iradesine göre şekillendirir. Tanrının buyruklarına ve iradesine uygun eylemler ve düşüncelere iyi, Tanrı'nın buyruklarına ve iradesine aykırı olan eylemler kötüdür (Özlem, 2004: 25). Buna göre Tanrı'nın buyruklarına uygun yaşayan veya yaşamayan birey sadece iyi veya kötü insan olmakla kalmaz, eylemleri sonucunda cezalandırılabilir, ödüllendirilebilir. Bu bağlamda Tanrı'nın buyrukları yaşamın kurallarıdır (Kesgin, 2014: 13).

Örneğin; Yahudilikte, Hz. Musa'ya Sina Dağı'nda Yahudiliğin temel ilkelerinden oluşan on emirin iki levhaya yazılı şekilde Tanrı tarafından verildiğine inanılır. Yahudiler hayatlarını bu on emire uygun bir şekilde devam ettirmek zorundadırlar (Adam, 2015: 69). Buna paralel bir şekilde de Kur'an- Kerim'in 17. Suresi olan İsra Suresi'nde on iki emir olarak bilinen buyruklar vardır. Müslümanlar bu buyruklara uygun yaşamak zorundadırlar. İsra Sure'sinin 23 ila 37. Ayetleriyle toplumun ahlakı yapısının şekillendirilmesi hedeflenmiştir (Yaşaraoğlu, 2014: 178). Diğer yandan Hristiyanlıkta da Matta ve Efesliler İncilleri benzer buyrukları barındırır ve Hristiyanların bu buyruklara uymalarını emreder.

1.2.3. Antropolojik Temellendirme

Ahlakı evren, din veya Tanrı'dan yola çıkarak temellendirmenin yanı sıra yeni çağ felsefesiyle birlikte insandan yola çıkarak yani "özne merkezli" temellendirme girişimleri de olmuştur. Ahlaki yaşamın insandan yola çıkarak temellendirme biçimine antropolojik temellendirme denir. Antropolojik temellendirme biçimini doğalcı ve tinselci olmak üzere iki farklı şekilde değerlendirmek mümkündür (Özlem, 2004: 27).

1.2.3.1. Doğalcı Antropolojik Temellendirme

Yeni çağda, antik yunan felsefesinin kozmos anlayışını muhafaza etmekle birlikte, evrenin düzeninin olgular ve nesneler araştırılarak, incelenerek açığa çıkarılması fikri ortaya çıkmıştır. Bu fikir modern doğa bilimlerinin ortaya çıkışına işaret eder. Böylece yeni çağda kullanılan terim kozmos değil doğa (natura) olmuştur. Burada "doğa" araştırılıp gözlemlenebilen, deneyimlenebilen ve yasaları ortaya koyulabilen fiziksel dünyadır (Özlem, 2004: 27). Doğalcı antropolojik temellendirmeye göre insan kendi doğasına uygun yaşamalıdır ve bu doğa hali toplumla ortaya çıkabilmektedir (Kesgin, 2014: 21).

Yine bu temellendirme biçimine göre insanın ahlaksal yaşamı ancak insanın biyolojik, psikolojik vb. yani doğal yapısı göz önünde bulundurularak temellendirilebilir ve açıklanabilir. Bu bağlamda "iyi" insanın doğal ve toplumsal ihtiyaçlarını en uygun şekilde gidermesiyle ilgilidir. İnsan toplumsal bir varlık olduğu için, doğal ve toplumsal ihtiyaçlarını en uygun şekilde toplumda karşılar. Bu durumda "iyi" insana toplum içerisinde diğer insanlarla ilişkilerinde yarar getiren şeydir (Özlem, 2004, 28).

Doğalcı antropolojik temellendirmeye Sofistler ve Hazcılar örnek gösterilebilir (Kesgin, 2014: 19). Sofizm'in kurucusu olan Protagoras bulunduğu her yerde kendi ahlak anlayışını ve erdemi öğretmeyi amaçlamıştır. Onun ahlak anlayışını şu sözleri açıklar nitekliktedir: " İnsan her şeyin ölçüsüdür". Dolayısıyla sofistlerin etik anlayışında doğalcı antropolojik temellendirmeye uygun bir şekilde insan faktörü öne çıkmaktadır. Sofistlere göre en önemli şey insandır, her şey onun için vardır ve her şey ona göre düzenlenmelidir (Tekin, 1998: 132)

Hazcılığın kurucusu olan Aristippos rahat ve neşeli bir hayat idealini ortaya koymuştur ve ahlakla ilgili olmayan şeylerle uğraşmayı reddederek yalnızca "doğru yaşama" sorunu üzerine odaklanmıştır. Ona göre her şey gibi insan vücudu da sürekli bir değişim içerisindedir. Bu değişimden dolayı vücudun doğal durumu olan uyumlu yapısı kimi zaman ortadan kalkar, kimi zaman da bu uyum yeniden kurulur. Uyumluluk haz duygusunu, uyumsuzluk ise acı duygusunu yaratır. Aristippos'a göre hazzı istemek ve aramak insan ve hayvan için doğal bir durumdur. İstencin yegane amacı hazdır. Dolayısıyla haz "iyi"nin kendisidir. Hazzı sağlayan şey iyidir, acı veren şey kötüdür (Gökberk, 1993: 55).

1.2.3.2. Tinselci Antropolojik Temellendirme

Tinselci antropolojik temellendirme Kant çıkışlı bir temellendirmedir ve doğalcı temellendirmeyi reddeder. Buna göre doğalcı antropolojik değerlendirme insanın doğal yanını esas almakla yetinmemiş, onu sadece doğal bir varlık olarak ele almıştır. Oysa ki insan salt doğal bir varlığa indirgenemez, insan aynı zamanda akil bir varlıktır. Akil bir varlık olarak insan kendi kendini yönlendirebilir. Böylece insan, kendi iradesine başvurup ahlaksal yaşamını kendi belirlediği bir ahlak yasasına göre düzenleyebilir (Kesgin, 2014: 23).

Kant'a göre insan, kendi ahlak yasasını kendi koyarak (otonomi) ve bu yasanın buyruğunu yerine getirmeyi ödev kabul ederek özgür olabilir ve akil bir varlık olduğu için özgür olma olanağı sadece insana mahsustur. Böylece insan ahlaksal yaşamını doğanın ortasında fakat doğadan bağımsız kendisine ait bir dünya olarak kurar (Özlem, 2004, 29).

Kant'a göre insan aklı işlevsel olarak ikiye ayrılır; teorik akıl ve pratik akıl. Teorik akıl doğa yasalarının, nedensellik kategorisinin ve fenomenlerinin zorunluluk alanının dışına çıkamaz. Pratik akıl ise insanın eylem alanında yani nedensellik kategorisinin geçerli olmadığı, özgürlük alanında yani pratik alanda işler (Satıcı, 2013: 23). Bir diğer ifadeyle teorik akıl nesneler ve olgular üzerine düşünür, neyin bilinmesi gerektiğine karar verir. Pratik akıl ne yapılması gerektiğine kadar verir, amaçlar ve hedefler koyar ve nasıl ulaşılacağını belirler.

Doğayı zaman ve mekan formları içerisinde, bir kanunlar sistemi olarak kavrayan teorik akılla; kendisine ahlak kuralları koyarak insan iradesini bağımsız yapan pratik akıl tek ve aynı akıldır. Teorik ve pratik akıl insanda uyum içerisinde işlemektedir. Teorik akıl, duyularla elde edilmiş verileri düzenleyerek bir yargıya varır. Pratik akıl ise ahlak kanunlarına karar verir (Tanrıverdi, 2012: 184). Kant, insanın teorik ve pratik aklın birleşiminden oluşan yegane aklın aracılığıyla ahlak kurallarını düzenleyerek kendi "iyi" ve "kötü"sünü belirlemesi gerektiğini ileri sürmüş ve böylece tinselci antropolojik bir temellendirme ortaya koymuştur.

1.3. İyi ve Kötü Olanın Ölçütleri

Görüldüğü üzere geçmişten günümüze, ahlakla yani iyi ve kötüyle ilgili farklı tanımlar ve temellendirmeler yapılmıştır. Örneğin; Sofistler "her şeyin ölçüsü insandır " anlayışını benimseyerek iyi ve kötüye hem ahlaki hem de epistemolojik açıdan öznellik kazandırmışlardır. Sokrates, Sofistlerin rölatif anlayışına karşı genel-geçer iyi ve kötü ilkelerine ulaşmaya çalışmıştır. Onun için ahlaki yani iyi olma durumu bilgili olmakla aynı şeydir. Bilgi yani akıl en yüksek iyidir. Böylece rasyonel ve epistemolojik iyi-kötü anlayışı Sokrates'e dayandırılır. Aristoteles ise Sokrates'in ahlak anlayışını geliştirmiş, ahlakı akıl ile temellendirmiş ve akli olanın iyi olduğunu söylemiştir. Fayda veya en büyük mutluluk anlayışını iyi ve kötünün temeli olarak kabul eden John Stuart Mill'e göre de insana haz veren davranışlar iyi acı veren davranışlar kötüdür (Bilgin, 2009: 437).

Yukarıdaki fikirlerle örtüşecek şekilde "iyi"nin en geniş tanımı, maddeler halinde şu şekilde toparlanabilir (Cevizci, 2000: 523):

1. Arzunun, değerin nesnesi olan, iradenin değerli bulduğu akla uygun şey
2. İstenenin, akla dayalı ifadesidir.
3. İnsan iradesinin akla dayalı bir seçim sonucunda değer verdiği gereksinimini karşılayan, özlemlerimize uygun düşen olgudur.
4. Kişinin, kendini toplum bağlamında yararlı olarak gerçekleştirmeye sürecidir.
5. İyi, kendisi için istenen, değer verilen süreçtir.

Cevizci iyi'nin tanımını yaparken akla uygunluğu ve topluma yararı ön plana çıkarmıştır. Buna göre iyinin ilk önce akla uygun ve yararlı olması gerekmektedir.

Buna ek olarak herhangi bir konuda iyi veya kötü yargısına ulaşabilmek için bazı ilkeler belirlemek gerekmektedir. Yukarıdaki düşünürlerin fikirleriyle paralellik gösteren, içinde yer aldığı kültürel dokuya göre de değerlendirilebilen bu ilkeleri şu şekilde belirlemek mümkündür (Mahmutoğlu, 2009: 564):

1. Zarar/Acı vermemek
2. Yararlılık
3. Özerkliğe saygı
4. Adalet

Burada özerkliğe saygı kişinin kendi kendine özgürce karar verebilme hakkıdır ve hem insan haklarının hem de bireyselliğe saygının temel koşuludur.

ABD'li ahlak filozofu William Frankena ise ortaya attığı iyilik ilkesinde, iyilik kavramıyla ilgili olarak dört konuyu vurgulamaktadır (Frankena, 2007: 94):

1. Kişi, kötüye ya da zarar yol açmamalı.
2. Kişi, kötüyü ya da zararlıyı engellemeli.
3. Kişi, kötüyü yok etmeli.
4. Kişi, iyi yapmalı ve geliştirmeli.

Kötülük de iyilik gibi görelidir ve yukarda belirlenen iyi ve iyilik ölçütlerinin zıttı olarak tanımlanabilir. Cevizci'nin kötülükle ilgili belirlediği esaslar şunlardır (Cevizci, 2000, 574):

1. Amaca uygun olmayan, kusurlu ve yetersiz olan, korku ve endişe verici olan; zarar, acı ver rahatsızlık veren
2. Zararlı etkide bulunan
3. Ahlaki açıdan iyinin karşısında yer alıp yanlış ya da kabul edilemez olan
4. Mutluluğa, idealler, amaçlara ulaşmayı engelleyen durum veya oluşum

Tüm ölçütler ve esaslar dışında, şu üç aşama bir eylemin iyi olup olmadığının belirlenmesinde etkin rol oynar. Bunlardan birincisi, failin tutumunu ve eylemini anlama, eylemin nedenini belirleme ve böylece eylemi doğru bir şekilde tanımlama. İkincisi; failin eylemi gerçekleştirdiği şartları başka eylem olanakları açısından değerlendirilmesi. Üçüncü aşama ise eylemin değerinin ve failin değerinin ilişkilendirilmesi ve değerlendirmesi. Bu değerlendirme eylemin iyi-kötü veya doğru-yanlış olmasını belirler (Kuçuradi, 1996: 16-17).

1.4. İyi ve Kötü ikilemi

Psikanalistlere göre, insan karşıt duyguları aynı anda taşıyabilir. Herhangi bir şeye karşı aynı anda zıt duygulara hissedebilir. Ambivalans (Ambivalance) adı verilen bu ikilem durumunda insan hem iyiyi hem kötüyü aynı anda arzulayabilir. Herhangi bir şeyi hem iyi, hem de kötü olarak niteleyebilir (Kocatürk, 1981: 31). İnsanın bu karşıt duygulanım durumunun yanı sıra, insanın kendisinin salt iyi mi, kötü mü olduğu düşünce tarihinin en temel sorunlarından biri olmuştur. İnsan iyi midir, kötü müdür? İnsan hem iyi hem kötü olabilir mi ?

1.4.1. Erich Fromm'un İyi-Kötü İkilemine Yaklaşımı

Kendisi de bir psikanalist ve sosyolog olan Erich Fromm uzun yıllar boyunca Batı'nın zihnin kurcalayan, "İnsan iyi ve kusursuz mudur, yoksa kötü ve çürümüş müdür?" sorusunu, "Sevginin ve Şiddetin Kaynağı" adlı eserinde "İnsan kurt mu, kuzu mu?" şeklinde dile getirerek irdelemiştir.

Fromm, insanın doğasının iyiliğini ve kötülüğünü, insanın bazı davranışlarını ve düşüncelerini baskı altında tutmasını, insanın ahlaki güçleri olarak değerlendirmiştir ve bunları hümanist anlayış çerçevesinde yorumlamıştır (Güner, 2012: 98).

Bu sorunun cevabını ararken Erich Fromm, her şeyden önce insanın yaradılışına değinmiştir. Fromm, insanın özünün bir madde veya cevher değil ruh ve beden ikilemi yani bir çelişki olduğu fikrindedir. İnsanlar mutlaka bu çelişkiye bir çözüm arayacaklardır. Bu çözüm gerici, ilkel yani insanın insanlığından kopması şeklinde bir çözüm veya ilerici yani insanın daha da insanileşmesi şeklinde olacaktır. Buradan

anlaşılacağı üzere, ona göre iyi; ilerleme, yani insanın insana özgü niteliklerinin tümünü, tüm insanlığını geliştirmesi, kötü ise gerileme, yani insanın insana özgü niteliklerini yitirmesi ve insanı insan yapan özelliklerden kopmasıdır (Fromm, 2014: 108-109). İyilik; varlığımızı özümüze gittikçe daha çok yaklaşacak biçimde değiştirmek; kötülük ise varlıkla öz arasında gittikçe büyüyen bir yabancılaşma yaratmaktır (Fromm,2014: 139).

Erich Fromm, "İnsan iyi midir, kötü müdür" sorusunu cevaplayabilmemiz için önce insanın özgür olup olmadığını anlamamız gerektiğini öne sürmüştür. "Sevginin ve Şiddetin Kaynağı" adlı Eserinde özgürlüğü, insanın büsbütün bağımsızlığından ziyade, "iki zıt seçenek arasında seçim yapma yetisi" anlamında kullanmıştır. Böylece insanın iyi veya kötü olmasını, insanın iyilik ve kötülük arasında seçim yapmakta özgür olup olmadığıyla ilişkilendirmiştir.

İnsanın eylemleri, daima, bilinçaltı gibi insanın kişiliğini etkileyen güçlerden doğan eğilimlerin yönlendirmesiyle ortaya çıkar. Bu güçler belli bir yoğunluğa ulaştığında insana eğilimler vermekten öte direkt insanın eylemlerini belirleyecek kadar etkili olabilirler. Bu aşamada insanın elinde seçme özgürlüğü kalmaz. Ancak, insan seçeneklerin ve bu seçeneklerin sonuçlarının farkında olduğunda seçme özgürlüğü vardır ve bu özgürlük gerçek olasılıklarla sınırlıdır. Buna göre insanın eylemlerinin belirlenmesinde gerekircilik ve seçenekçilikten bahsedilebilir. Şöyle ki; her olay bir nedenden meydana gelir yalnız bir olayın etkenleri, bir sonraki olayın nedenleri olabilir. Bu nedenler arasından hangisinin belirleyici neden olacağı insanın kararının farkında olmasına bağlıdır (Fromm, 2014: 132-133).

Daha açık bir deyişle, insanı eylemlerinin ortaya çıkmasında birtakım belirleyici unsurlar olabilir. Ancak insanın eylemlerinin ve sonuçlarının farkına vararak yani aklıyla bu belirleyici unsurları etkisiz kılabilir. Erich Fromm'un düşüncelerini insanın eylemlerinde etkin bir rol oynayan içgüdüler üzerinden somut bir örnekle açıklayacak olursak, herhangi bir insan, daha önce eşini öldüren katille karşılaştığında onu öldürmek isteyebilir. Fakat öldürdüğünde, hapse gireceğinin ve çocuklarını yalnız bırakacağının farkına varırsa bu eyleminden vazgeçip katili resmi kurumlara şikayet etmekle

yetinebilir. Böylece hem kendisi ve çocukları için hem de hukuken iyi ve kötü seçenekler arasından iyi olanı tercih etmiş olur.

İyilik kötülük ikiliğiyle ilgili Erich Fromm'un görüşleri özetle şöyledir: Kötülük insana özgür bir olgudur. İnsana özgü olanı (akıl, sevgi, özgürlük) yok etme çabasıdır. Kötülüğün dereceleri vardır ve bu dereceler aynı zamanda gerileme derecelerini gösterir. En büyük kötülükleri, ölüm sevgisi gibi yaşama en çok karşı olan eğilimlerdir. İnsan hem gerileme hem de ilerlemeye yatkındır. Dolayısıyla insan iyiliğe de kötülüğe de yatkındır. İnsan içinde bulunduğu durumun ortaya çıkardığı seçenekler arasında seçim yapmakta özgürdür. İnsan seçmekte özgür olduğu ölçüde eylemlerinden sorumludur. İnsan, insanlıktan çıksa da insanlık dışı kalamaz. İnsan yaradılışı gereği sürekli seçenekler arasından seçimler yapar. İnsanın iyiliği seçebilmesi için farkında olması gerekir fakat insan yaşama karşı ilgisizleşmişse iyiliği seçme ihtimali kalmaz (Fromm, 2014: 138).

1.4.2. Kadı Abdülcebbar'ın İyi-Kötü İkilemine Yaklaşımı

İnsanın iyilik ve kötülükle ilişkisini, şimdiki İran havzasında ortaya çıkmış, iyi-kötü düalizmin ilk ve en yalın teoljik formu olan Zerdüştlüğe teolojik düzlemde getirdiği eleştiriyi beşeri düzleme uyarlayarak açıklayan, Mutezile mezhebinin önde gelen bilim adamı ve kelamcılarından biri olan Kadı Abdulcebbar'ın düşünceleri, Erich Fromm'un düşünceleriyle aynı çizgidedir.

Zerdüştlükte yani mecusi teolojide evren olduğu gibi birbirine indirgenemeyen iki karşıt cevherden oluşmaktadır. Evrendeki bütün iyilikler, Ahura Mazda adı verilen tanrıdan; bütün kötülükler ise Ehrimen adı verilen şeytandan kaynaklanmaktadır. Yani kötülüğün Allah'tan, iyiliğin de şeytandan meydana gelmesi imkansızdır. Zerdüştlük, iyiliğin kaynağı Allah ile kötülüğün kaynağı şeytan arasındaki karşıtlık ve mücadele üzerine kurulmuş bir dualiteye dayanmaktadır (aktaran Aslan, 2013: 86). Zerdüştler, iki kadim varlık anlayışına sahip değillerdir; onlar, iyiliğin kaynağı Ahura Mazda kadim olarak, kötülüğün kaynağı Ehrimen'i ise mahluk olarak kabul etmektedirler (Işık, 2004: 151). Yani Allah, kadim; şeytan ise Allah'ın düşüncesinden meydana çıkmış bir varlıktır.

Kadı Abdulcebbar, Zerdüştlüğün dualist söylemini mitolojik olmakla birlikte, son derece tutarsız bir inanç biçim olarak değerlendirmiştir. Zerdüştlüğü bir çok açıdan eleştiren Abdulcebbar, bu teolojideki iyilik ve kötülüğün kaynağı ve faili ile ilgili inanışı ayrıca ele almıştır. Ona göre, iyi ve kötü ayrımı iki ayrı fail gerektirmez (aktaran Aslan, 2013: 91). Çünkü bu ayrım, aslında tek bir cevherin iki farklı şekilde ortaya çıkabileceğini gösterir. Bu da failin bir şeyin kendisine kadir olanın zıddına da kadir olması anlamı gelir. Buna göre iyiliğe kadir olan kötülüğe de kadirdir (Süt, 2011: 170). Nur ve Zulmet eşit düzeyde iyiliğe de kötülüğe de kaynaklık edebilirler.

Sözgelimi, gecenin karanlığı, herhangi bir insanın önünü göremediği için bir kuyuya düşmesine veya taşa takılıp başını yere vurmasına sebep olabileceği gibi, bir katilin tehdidi altındayken gizlenmesini ve kurtulmasın da sağlayabilir. Aynı şekilde güneş ışığı, teröristlerin insanları öldürmelerine yardımcı olabileceği gibi herhangi bir insanın başına gelebilecek kötü bir hadiseden kurtulmasını da sağlayabilir. Bu ve bunun gibi pek çok örnek bir şeyin/failin, iki zıt değer hükmün de kaynaklık edebileceğini göstermektedir.

Öte yandan Kadı Abdulcebbar, Zerdüştlükteki "şeytan vesvese vererek ve kötülüğe çağırarak kötülüğe kaynaklık eder" inancını reddederek şeytanın vesvese vermesinin tek başına kötülüğün meydana gelmesinde yeterli olmayacağını savunmuştur. İyi ya da kötü eylemin, kişinin tercihi ile herhangi bir zorunluluk olmaksızın meydana geldiğini söylemiştir. Yani eylem, kişinin kendi özgür iradesi, tercih ve yönelimiyle ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda fail açısından bakıldığında kişi hem iyi hem de kötü eylem yapabilir. Kadı Abdulcebbar'a göre eylemleri üç farklı değere ayırmanın mümkün olduğunu söylemiştir: İyi, kötü ve ne iyi ne kötü. Buna göre kişinin hem iyi hem kötü eylemde bulunması imkansız değildir. Kişiler yaptıkları iyi ve kötü eylemlerden hangisi daha fazlaysa ona göre iyi veya kötü insan hükmü verilir. Ancak bir kişi ne iyi ne de kötü ne de kötü olarak sınıflanamayacak, hükümsüz bir durumda da olabilir (aktaran Aslan, 2013: 86).

Kadı Abdulcebbar'ın ve Erich Fromm'un da desteklediği, yapacağı eylemlere kişinin özgür iradesiyle kendi karar vermesi düşüncesi, yukarıda bahsedilen, Kant'ın ahlak anlayışından ortaya çıkan tinselci antropolojik temellendirmeyle örtüşmektedir.

Bu görüş insanların farklı değerlere ve ahlak anlayışlarına sahip olmasının nedenine ışık tutmaktadır.

Kadı Abdulcebbar, Zerdüşlükteki şeylerin gerçekleşme nitelikleriyle ilgili "acı veren her şey kötüdür ve haz veren her şey iyidir" inancına da itiraz etmiştir. Ona göre haz ve acı birbirinin zıddı değildir. Çünkü haz veren şey kötü olabileceği gibi acı veren şey de iyi olabilir (Süt, 2011: 173). Örneğin; irade, iyi bir şeyi iğrenç görmek olarak ortaya çıkarsa kötü olur. Çünkü irade, burada kötü yöne sahiptir. Bir başka örnekle açıklamak gerekirse; herhangi bir kişinin sağlıklı olan kolunu kesmek kötüyken, kangren olan kolunu kesmek iyidir. Uyuşturucu kullanmak bedenen ve zihnen anlık hazlar verse de uzun vadede insan için bedenen ve zihnen kötü etkileri olan bir eylemdir.

Kadı Abdulcebbar'ın Zerdüştlüğe getirdiği, yukarıda anlatılan eleştirileri 3 başlıkta toplamak mümkündür: 1- İyi ve kötü fiiller ayrı failler gerektirmez, iyiyi yapabilen kötüyü de yapabilir, 2- Şeytanın vesvese vermesi kişinin özgür iradesinin işlevselliğini yitirmesine sebep olmaz, 3- Acı veren şeyler kötü, haz veren şeyler iyi olabilir. Kadı Abdulcebbar teolojik eleştirilerini beşeri düzlemde de açıklamıştır. Özetle, ona göre, insan hem iyinin hem de kötünü faili olabilir. Bu iki farklı nitelikteki eylemlerinden hangisi daha çoksa ona göre iyi veya kötü insan sıfatı alır ya da ne iyi ne kötü insan olarak arada kalır. Şeytanın vesvese vermesi insanın kötülük yapmasına sebep değildir. İnsan aklı ve özgür iradesi olan bir varlıktır ve eylemlerine bu akıl ve özgür iradeyle yön verebilir. İyilik mi, kötülük mü, yapacağı insanın kendi elindedir. Diğer yandan acı veren yani kötü görünen her şey kötü, haz veren yani iyi görünen her şey iyi değildir. Acı veren şey iyi, haz veren şey kötü olabilir.

İnsanın iyilik ve kötülükle ilişkisinin irdelendiği, Batı ve Doğu düşüncesinden bu iki örneğin ortaya çıkardığı sonuç aynıdır. İnsan doğuştan iyi veya kötü değildir. İnsan iyi de olabilir kötü de olabilir veya ne iyi ne kötü olabilecek şekilde arada kalabilir. İnsan iyi eylemin de kötü eylemin de faili olabilir. İyi ve kötü eylemde belirleyici unsur insanın iradesi ve aklıdır. Eylemlerin yönünü belirlemede rol oynayabilecek bazı dış etkenler tek başlarına yeterli değildir ve insan iradesi ve aklıyla bu dış etkenleri etkisiz hale getirebilir.

2. BÖLÜM

İYİNİN VE KÖTÜNÜN TEMSİLİ

Çalışmanın bu bölümünde, edebiyat, medya, ve siyaset alanlarında, "iyi" ve "kötü" kavramlarının ne şekilde temsil edildiğini incelenmiştir. Edebiyatla ilgili başlık altında, iyi-kötü ayrımının en keskin şekilde birbirinden ayrıştığı tür olan masal, Vladimir Propp'un masal çözümleme yöntemiyle birlikte ele alınmıştır. Medya ile ilgili başlık altında, yapısalcı ve postyapısalcı "iyi" ve "kötü" anlayışlarının "iyi" ve "kötü"yü tanımlamadaki farklılıklarının üzerinde durulurken, medya içeriği üretimi sırasında, medyatörlerin içeriğe öznellik katmalarına dair olumlu ve olumsuz olmak üzere iki farklı yaklaşıma değinilmiştir. Siyasi alanla ilgili başlık altında ise siyasi alanda "iyi" ve "kötü"nün bilgisine ulaşmak amacıyla siyaset felsefesi düşünürlerinin "iyi" ve "kötü" ile ilgili fikirleri irdelenmiş, bu fikirlerden siyasi alanda "iyi" ve "kötü"nün ölçütleri saptanmıştır.

2.1. İyinin Ve Kötü Olanın Edebiyatta Temsili

Çok köklü bir yazın türü ve belki de en eski edebi tür olan masal, içerisinde insana dair her şeyi barındırmakta ve "iyi" ile "kötü"nün en iyi şekilde tanımlamaktadır. Ayrıca aralarındaki ayrımı da gözler önüne sermektedir(Asutay, 2013: 15). Dolayısıyla edebiyattaki iyi ve kötünün temsilini incelerken, bu iki kavramın en belirgin olduğu ve en köklü edebi tür olduğu tahmin edilen masallara başvurmak yerinde olacaktır. Günümüze değin masallarla ilgili birçok sınıflandırma ve çözümleme çalışması yapılmış olsa da Rus halk bilimcisi Vladimir Propp'un "Masalın Biçimbilimi" adlı eserinde ortaya koyduğu masal çözümleme metodu, masallarla ilgili araştırmalarda, tip ve motif çalışmalarında, önemli bir yere sahip olmakla beraber, en yaygın kullanılan biçim bilimsel metot olmuştur (Çıblak, 2005: 137). Dolayısıyla masallardaki iyi ve kötünün temsilini daha anlaşılır kılmak açısından Propp'un yöntemi önem arz etmektedir.

Vladimir Propp "Masalın Biçimbilimi" adlı eserinde Rus Halk Edebiyatı'ndan olağanüstü masalları ve peri masallarını inceleme konusu olarak seçmiş ve yaptığı çözümlemeyle olağanüstü masaların temel ve aynı zamanda ortak yapısını ortaya

çıkarmaya çalışmıştır. Olağanüstü masalların çok renkli, ve çeşitli olmasına ve bu çeşitliliğin ardındaki tekbiçimliliğe (örneğin, kahramanın kötülüklere maruz kalması, kötülüklere rağmen iyilerin devreye girmesi, iyilerin kötüleri yenmesi gibi ortak bir iskelet) dikkat çeken Propp'un amacı, görünürdeki çok çeşitliğin ardındaki binlerce masalda ortak sayılabilecek işlevsel ögeleri ortaya çıkarmak, halk masalının yapısını oluşturan değişmez yasaları belirlemektir (Propp, 1985: 2,3).

Vladimir Propp masalda kişilerin işlevlerini masalın temel ögesi olarak kabul eder. İşlev, masal kişisinin olay örgüsünün akışı içinde taşıdığı anlam açısından betimlenen eylemidir. Propp, bu eylemlerden olaya çıkarak otuz bir işlev saptar (Propp, 1985: 3):

1. Aileden biri uzaklaşır.
2. Kahraman bir yasakla karşılaşır.
3. Yasak çiğnenir.
4. Saldırgan bilgi edinmeye çalışır.
5. Saldırgan kurbanıyla ilgili bilgi toplar.
6. Saldırgan kurbanını ya da servetini ele geçirmek için, onu aldatmayı dener.
7. Kurban aldanır ve böylece istemeyerek düşmanına yardım etmiş olur.
8. Saldırgan aileden birine zarar verir.

8a. Aileden birinin bir eksiği vardır; aileden biri bir şey elde etmek ister.

9. Kötülüğün yada eksikliğin haberi yayılır, bir dilek ya da bir buyrukla kahramana başvurulur, kahraman gönderilir ya da gider.
10. Arayıcı-kahraman eyleme geçmeyi kabul eder ya da eyleme geçmeye karar verir.
11. Kahraman, evinden ayrılır.
12. Kahraman, büyülü bir nesneyi ya da yardımcıyı edinmesini sağlayan bir sınama, sorgulama, saldırı vb. ile karşılaşır.
13. Kahraman, ileride kendisine bağışta bulunacak kişinin eylemlerine tepki gösterir.

14. Büyülü nesne kahramana verilir.
15. Kahraman, aradığı nesnenin bulunduğu yere ulaştırılır, kendisine kılavuzluk edilir ya da götürülür.
16. Kahraman ve saldırgan, bir çatışmada karşı karşıya gelir.
17. Kahraman özel bir işaret edinir.
18. Saldırgan yenik düşer.
19. Başlangıçtaki kötülük giderilir ya da eksiklik karşılanır.
20. Kahraman geri döner.
21. Kahraman izlenir.
22. Kahramanın yardımına koşulur.
23. Kahraman kimliğine gizleyerek kendi ülkesine ya da bir başka ülkeye varır.
24. Düzmece bir kahraman asılsız savlar ileri sürer.
25. Kahramana güç bir iş önerilir.
26. Güç iş yerine getirilir.
27. Kahraman tanınır
28. Düzmece kahramanın, saldırganın ya da kötünün gerçek kimliği ortaya çıkar.
29. Kahraman yeni bir görünüm kazanır.
30. Düzmece kahraman ya da saldırgan cezalandırılır.
31. Kahraman evlenir ve tahta çıkar(Propp, 1985: 25-59).

Propp, bu otuz bir işlevi saptadıktan sonra bu işlevleri gerçekleştiren yedi kişi belirler. Bu kişiler şöyledir (Dündar, 2002: 116):

1. Saldırgan (Kötü kişi)
2. Bağışçı (Sağlayıcı)
3. Yardımcı
4. Prenses (Aranan kişi) ve babası
5. Gönderen (Görevlendiren)
6. Kahraman
7. Düzmece Kahraman

Masaldaki işlevleri yerine getiren bu yedi kişinin eylem alan içerisindeki dağılımı ise şöyledir (Propp, 1985: 73,74).

1. Saldırganın eylem alanı: Kötülük, çatışma, izleme.
2. Bağışçının eylem alanı: Büyülü nesnenin aktarılmasının hazırlanması, büyülü nesnenin kahramana verilmesi.
3. Yardımcının eylem alanı: Kahramanın uzamda yer değiştirmesi, kötülüğün ya da eksiliğin giderilmesi, izleme sırasında yardım, güç işleri yerin getirme, kahraman biçim değiştirmesine yardım edilmesi.
4. Prenses (aranan kişi) ve babasının eylem alanı: Güç işleri yerin getirme isteği, bir özel işaretin zorla benimsettirilmesi, düzmece kahramanın ortaya çıkarılması, gerçek kahramanın tanınması, saldırganın cezalandırılması, evlenme.
5. Gönderenin (Görevlendiren) eylem alanı: Kahramanın gönderilmesi.
6. Kahramanın eylem alanı: Arayış amacıyla gidiş, bağışçının isteklerine tepki, evlenme.
7. Düzmece kahramanın eylem alanı: Arayış amacıyla gidiş, bağışçının isteklerine tepki, asılsız savlar.

Kendisi bir yapısalcı olan Vladimir Propp'un olağanüstü masallar üzerin yapmış olduğu bu inceleme, masallardaki ortak ögelerden hareketle masalların temel yapısını ortaya koymuştur. Olağanüstü masallar yukarıda bahsedilen otuz bir işlevin belirli bir düzenle sıralamasıyla oluşmuştur. Her masalda bu işlevlerin bir kısmı bulunmakta bir kısmı ise çeşitli olay dizilerinde tekrar edilmektedir. Propp'un bu çalışmasına göre olağanüstü masallar dışındaki masal türlerinde ve hatta farklı coğrafyalardaki farklı kültürlere ait masallar da dahi eylemler farklılık gösterse de yapıları bakımından hepsi birbirlerinin aynıdır (Çıblak, 2005: 133).

Ayrıca Vladimir Propp masallarda kahramanlar değişse dahi, hareket ve işlevlerin değişmediğini vurgular. Kahramanlar, tekrar tekrar farklı masallarda benzer biçimlerde ortaya çıkarlar ve masallar son derece farklı olsa da genelde aynı şeyi yaparlar. Yani masallardaki iyi ve kötü eylemler genelde aynıdır. Propp bu yüzden

masalları, kahramanların işlevlerine göre incelemenin yerinde olacağını belirtmektedir (Işık, 2000: 68-69).

Özetle, en eski edebi türlerden olan masallar "iyi" ile "kötü"nün en belirgin temsillerini barındırmaktadırlar. Masal çözümleme de en yaygın olarak kullanılan, genel geçer yöntem Vladimir Propp'un "Masalın Biçimbilimi" adlı yapıtında sunduğu gösterge bilimsel ve yapısalcı yöntemdir. Propp, masaldaki eylemlerden otuz bir işlev saptamış, bu eylemleri gerçekleştiren kişileri ve kişilerin eylem alanlarını belirlemiştir. Bu yöntem farklı masal türlerine ve farklı kültürlere ait masallara uygulandığında da aynı sonucu vermiştir. Buna göre farklı kültürlere göre iyi ve kötü eylem anlayışı ve iyi ve kötü kişiler ile olayların, masallardaki olay örgüsü içerisinde sıralanışı ve işlevleri değişmemektedir.

2.2. İyi Ve Kötü Olanın Siyasal Alanda Temsili

Siyaset, en geniş anlamıyla, insanların hayatını düzenleyen genel kuralları yapmak, korumak ve değiştirmek için gerçekleştirdikleri faaliyetlerdir (Heywood, 2006: 2). Siyaset, beşeri bir eylem alanı olduğu için, ahlaki değerleri olan bireylerin yürüttüğü bir faaliyettir. Siyasi failler olarak bireyler, iyi olduklarını düşündükleri şeyleri muhafaza etmek ve kötüye doğru değişimi engellemek, kötü olduğunu düşündükleri şeyleri de iyi yönde değiştirmek isterler. Buna göre her siyasi faaliyete daha iyi ya da daha kötü düşüncesi rehberlik eder. "Daha iyi" ve "daha kötü"nün ne olduğu belirlenmesinde sorgulanmadan kabul edilmiş kanılar vardır. Ancak insan düşünebilme meziyeti sayesinde iyi ve kötünün ne olduğunu sorguladığında, sorgulanabilir olmayan iyi düşüncesine yönelir. Bu iyi düşüncesi de kanı değil, bilgi olan bir iyi düşüncesi, yani iyinin bilgisidir. Dolayısıyla her siyasi eylem, kendi içerisinde, iyinin bilgisine, iyi yaşamın ve iyi toplumun bilgisine yönelmişlik barındırır (Strauss, 2000: 32).

Her siyasi faaliyetin "daha iyi" veya "daha kötü" düşüncesiyle şekillenmesi sebebiyle, iyi-kötü ayrımı üzerine kurulu eylem ilkelerini belirleyen kurallar bütünü olan ahlak ve dolayısıyla etik siyasetle iç içedir. Bu açıdan siyasal alandaki iyiyi koruma ve kötüyü iyiye doğru değiştirme tutumları ve iyi ile kötünün ne olduğu

sorunsalı göz önünde bulundurulduğunda; siyasal olanla ilgili felsefi yaklaşımların ana dayanaklarının etik yaklaşımlar olmasının tesadüfi değildir (Bayram, 2009: 17).

Yukarı da belirtildiği gibi Platon'un da (M.Ö 427 – 346) siyasetle ilgili görüşleri, onun etik anlayışı çerçevesinde şekillenmiştir. Yukarıda anlatıldığı üzere, Platon iyiye ve doğruya, akleden ve bilgi sahibi insanların ulaşacağını söylemiş; ahlaklılığı bilgelikle özdeşleştirmiştir. Aynı şekilde Platon, topluma yön verecek ve toplumu yönetecek insanların da akleden, bilgili insanlar olması gerektiğini, toplumların ancak bu şekilde doğru olanı bulabileceğini öne sürmüştür (Anık, 2003: 54).

Platon'un Devlet adlı eserinde anlattığına göre, Tanrı insanları yaratırken bazılarının mayasına altın, bazılarının mayasın gümüş, bazılarının mayasına ise demir ve tunç katmıştır. Mayasına altın katılanlar, Tanrı tarafından önder olmaları ve baş tacı edilmeleri için yaratılmışlardır. Mayasında gümüş olanlar, yardımcı olmak için yaratılmışlardır. Çiftçiler ve öbür işçiler ise mayasında demir ve tunç olanlardır. Mayasında altın ve gümüş olanlar mutlaka önder ve yönetici olmalıdırlar. Eğer ki demir ve tunç mayalılar önderlik ederse şehir yok olacaktır (Eflatun, 1985: 105).

Platon'a göre insanları yönetmesi gereken yarı tanrı filozof krallardır. Onlar her şeyin özünü, aslını bilen ve buna uygun kanunlar koyabilen; kendini düzeltip, kontrol edebildiği gibi diğer insanları da kontrol edebilecek insanlardır(Eflatun, 1985: 187). Yarı tanrı filozof krallar, devleti ve insanları üzerine resim yapılacak bir bez gibi önce temizleyip sonrasında kuracakları düzeni dikkatlice işleyerek tamamlarlar (Eflatun, 1985: 187).

Platon'un bu düşüncelerinden siyasetteki "iyi" ve "kötü" ayrımını, etik anlayışında olduğu gibi, akledbilme ve bilgi sahibi olmaya göre tanımladığını görüyoruz. Ona göre her şeyin özünü ve aslını bilen kendine hakim olarak iyi olan insanlar, toplumları yönetmeli ve kendine hakim olamayan, yani kötü insanlar denetim ve gözetim altında tutulmalıdır. Böylece topluma huzura erer. Ek olarak Platon bu düşüncelerle bilgiyi egemenlik, güç ve boyunduruk aracı olarak kullanılmasını meşru hale getirmiştir (Anık, 2003: 61).

Platon'un öğrencisi Aristoteles'e (M.Ö 384 – 322) göre, bir yöneticide olması gereken temel nitelik erdemdir. Erdem belli duyguları denetim altına alma ve belli bir durumda doğru biçimde davranma eğilimidir (Ross, 2002: 237). Bir diğer ifadeyle erdem duygularımız ve davranışlarımızda, akılla ve bilgi bulabileceğimiz aşırılık ve fazla ölçülülük arası bir orta yoldur. Aristoteles farklı yönetim biçimlerini karşılaştırırken de yönetim biçimlerini, yöneteceklerin muhtemel erdemliliğine göre nitelemiştir. Öyle ki ona göre üç çeşit yönetim biçimi vardır : Buna göre tek bir devlet; bir kişi tarafından, birkaç kişi tarafından veya bir çoğunluk tarafından yönetilebilir. Fakat bu yönetim biçimlerinden her birinin, iyi ya da ideal ve kötü veya sapkın iki farklı şekli vardır. Nitekim tek bir kişinin yönetimine iyi veya ideal ise monarşi/krallık, kötü veya sapkınsa tiranlık adını veren Aristoteles; birkaç kişinin iyi ve ideal yönetimine aristokrasi, kötü ve sapkın yönetimine oligarşi adını vermiştir. Son Aristoteles çoğunluğun iyi ve ideal yönetimine cumhuriyet (politeia), kötü ve sapkın yönetimine demokrasi demiştir (Cevizci, 2009: 79).

Aristoteles, bu üç ana yönetim biçimin hangisi olduğunu erdem üzerinden tartışmıştır. Ona göre çoğunluğun bir devleti yönetmesiyle ilgili eğer toplumda toplum geri kalanını erdemlilik yönünden açık ara geride bırakan bir veya bir kaç kişi varsa; erdemlilerin yönetimine, diğerlerinin katılmasının adaletsiz olacağını belirtmiştir. Monarşi/krallık içinse toplum tümünden daha erdemli tek bir kişinin güç olacağını belirten Aristoteles'e göre aristokrasinin ideal rejim olduğu düşünülebilir (Şahin, 1997: 15).

Aristoteles en iyi yöneticiyi erdemli yönetici, en iyi rejimi aristokrasi olarak belirlerken en iyi yurttaşı iki farklı şekilde tanımlamıştır. Önce, iyi yurttaşın rejim fark etmeksizin yurduna en iyi şekilde hizmet eden, yurtsever insan olarak tanımlar. Daha sonra iyi yurttaş diye bir şey olmadığını, çünkü iyi bir yurttaş olmanın ne anlama geldiğinin rejime göre değişeceğini belirtir (Strauss, 2000: 67).

Görüldüğü üzere Aristoteles'in de siyaset felsefesindeki iyi-kötü anlayışı da etik felsefesindeki iyi-kötü anlayışla paralellik göstermektedir. Aristoteles için yönetenlerin erdemli olması gerekmektedir. Ancak yine ona göre insan için iyi, düşünülmesi günlük

hayatta bize yardım edecek en geniş anlamda iyidir (Ross, 2002: 234). Yani iyi kişiden kişiye değişebilir.

Yeni Çağ'ın ilk modern siyasal teorisyeni Niccolo di Bernardo Machiavelli, (1496 – 1527) Aristoteles'in izinden giderek altı farklı yönetim biçimi belirlemiştir: Monarşi, tiranlık, aristokrasi, oligarşi, demokrasi, anarşi. Bunlardan monarşi, aristokrasi ve demokrasi makul olanlardır ancak tiranlık, oligarşi ve anarşi kabul edilemez. Ona göre mümkün olan en iyi yönetim biçimi bu üç yönetim biçiminin en iyi özelliklerinin, yurttaşların özgürlüklerini korumaları koşuluyla birleştirilmeleri yoluyla ortaya çıkacak olan yönetim biçimidir. Bu yönetim biçimlerinin, şartlara göre, tüm yöntemleri uygulanabilir ancak bu uygulamalar, yöneticilerin şahsi çıkarlarına yönelik değil, halkın çıkarlarına yönelik olmalıdır (Amittay, 1983: 123).

Machiavelli'den önceki düşünürler kendilerini bütünüyle dinsel görüşlerinden soyutlayamamışlardır. Machiavelli ise siyasal iktidarın kaynağının Tanrı değil, güç ve kuvvet olduğunu kabul etmiştir. Böylece Macvhiavelli siyasal düşünüşü dinsel düşünüşten arındırıp, dinsel ve dinsel olmayan her türlü önyargından sıyırıp, siyasal düşünüşte bilimselleştirme girişiminde bulunmuştur. Bu açıdan Machiavelli, siyasal düşünüşte bir dönüm noktası olmuştur (Şenel, 2002: 307).

Machiavelli'ye göre insanlar egoist ve aşırı tutkulu varlıklardır ve onlar sadece çıkar elde edecekleri şeylere yönelirler ve yöneticileri de dış karakterlerine göre değerlendirirler. Bu yüzden, Machiavelli, yöneticilere adil, dindar, eli açık, sözünün arkasında duran insanlar olmayı önermektedir. Çünkü bu davranışlar cahil insanları etkilemek için gereklidir. Bu davranışlarda asıl kaygı, gerçekçi ve ahlaklı olmak değil, iyi bir devlet yönetimine ulaşma yolunda kazanılan zaferlerdir. Kullanılan yöntemler ahlaka veya dine aykırı olsa dahi halkın yararına bir yönetim biçimine ulaşmak için kullanılması uygundur. Örneğin; yöneticinin başarısı için, kaygı uyandırma, rakipleri kötüleme, güç arama yardımcı faktörlerdir. Yöneticinin başarısı, onun cömertliğinden önemlidir. Bir başka ifadeyle, Machiavelli'nin siyasal ilkeleri, temel olarak ahlaki ilkelerden arındırılmıştır. O, iktidarın ele geçirilmesinde kuvvet kullanılması ve sonra da bu gücün artırılması gibi bazı yönetici davranışlarını meşrulaştırmaya çalışmıştır. Siyasal amaçlarla yapılan tiranca uygulamaları haklı göstermek için birçok neden

bulmuş ancak nihayetinde bunların iyi siyaset unsurları olamayacağını belirtmiştir. Siyasette öldürmek, ihanet gibi davranışlardan yana olmamakla birlikte bunların cezalandırılması gereken davranışlar olduğunu bildirmiştir. Ancak gerçekçi bir tutumla, siyasetin doğru veya yanlış kavramları çerçevesinde düşünülemeyeceğini, yöneticileri bazen insan öldürmek zorunda kalabileceğini de kabul etmiştir. Ona göre, devletin varlığı her türlü ahlak yargılarından önce gelir; adalet-adaletsizlik, iyi-kötü, şan veya ayıp duygularının siyasette yeri yoktur (Amittay, 1983: 126-127).

Machiavelli'ye göre gerçek siyasetin ihtiyacı olan şey egemen olan bir erdemdir. Erdem, güçlü olmaktır. Güçlü olmak iradeli olmaktır. İradeli olmak, değişen koşullara uyum sağlamak, ahlaki ve siyasi pozisyonumuzu şartlara göre belirlemektir (Gülenç, 2013: 163).

Machiavelli'nin sistematik olmayan mutlak monarşi anlayışına karşın, Thomas Hobbes, demokratik olarak yorumlanabilecek mutlak monarşi anlayışını genel bir felsefi sistem içerisine oturtmuştur(Şenel, 2002, 316).

Thomas Hobbes'un (1588 – 1679) siyaset felsefesi, onun insan anlayışı temelinde şekillenmiştir. Ona göre, doğal durumundayken her insanın her şeyi yapmaya hakkı vardır. Böyle bir durumda insanların, diğer insanlardan gelecek zarara, saldırıya veya kötülüğe karşı koymak ya da kendilerini korumak ve varlıklarını sürdürebilmek için yaptıkları her eylem haklı görülür (Kulak, 2013: 228). Örneğin; aynı şeyi isteyen bir insan, diğerini öldürüp istediğini elde edebilir. Dahası, her istediğini elde edip güçlenen insan, diğer insanlar için bir tehdit oluşturabilir ve onlarda tedirginlik yaratabilir. Bu durumda diğer insanlar birleşip, güç elde etmiş insanı öldürmek isteyebilir. Yani bu doğal durum, bir çatışma ortamı çıkarabilir, bu da insanlar arasında güvensizlik hissini doğurur.

Güvensizlikten kurtulmanın tek yolu diğer insanlar üzerinde egemenlik kurmaktır. Diğer insanların üzerinde egemenlik kurmaya çalışmak, savaşı da beraberinde getirir. Devamlı savaş durumunda insanlar, ürettiklerinin ve çalışıp kazandıklarının başkaları tarafından ellerinden alınıp alınmayacağından emin değillerdir. Bundan dolayı tarım, ziraat, zanaat, kültür dolayısıyla uygarlık zarar görür.

Bunların yanı sıra, doğa durumunda haklı ve haksızın ölçüsü olan yasalar bulunamayacağından dolayı, hiçbir şeyin haklı, haksız, adil, adaletsiz, iyi, kötü diye nitelenmesi mümkün değildir. Tam da böyle bir durumda, Hobbes'a göre insanları ölüm korkusundan arındıracak ve rahat yaşamalarını sağlayacak, çalışarak kazandıklarını ellerinde tutmalarına yarayacak şey "toplum sözleşmesidir. Bu sözleşme, Hobbes'a göre doğa yasasını yani aklı temel alan, insanları savaş durumundan kurtaracak, onların zararlı şeyleri yapmalarını engelleyecek, akla uygun biçimde güveni sağlayacak nitelikte bir sözleşmedir (Şenel, 2002: 323-324).

Hobbes, monarşik bir yönetimi yeğlemesini rağmen, etkili ve güçlü her türlü yönetime saygı gösterilmesi gerektiğine inanmıştır. Yine de feodal monarşi yada otoriteye sahip, egemenliği elinde bulunduran mutlak bir monarşiden yanadır. Ancak onun monarşi anlayışı yukarıda bahsedildiği gibi demokratik olarak yorumlanabilir. Öyle ki toplum sözleşmesiyle yurttaşlara hem haklar tanmış hem sorumluklar vermiştir. O, yurttaşları sorumluluklarından ve yükümlülüklerinden bahsederken, devlete de sorumluluklar yüklemiştir: Devlet yurttaşların, ticaret, yerleşme, çalışma, yaşam biçimlerini seçme özgürlüklerini güvence altına almakla yükümlüdür. Hobbes, insanların sözleşmeye uymasının özgür iradelerine bağlı olduklarını kabul etmekle beraber, sözleşmeye uyulmamasının sonuçlarından korkulacağı için insanların sözleşmeye uyacağına inanmaktadır. Böylece bir devlet kurarken yapılacak sözleşme veya anlaşma, yurttaşların hem yükümlülüklerinin hem de özgürlüğünün temeli olacaktır (Amittay, 1983:165).

John Locke (1632 - 1704), Hobbes'un sürekli savaş durumu olarak tanımladığı doğa durumunu, "barış, karşılıklı yardım, iyi niyet ve koruma durumu olarak tanımlayarak, herhangi bir yönetim olamaması durumunda da toplumsal yaşamın sürdürülebileceğini savunur. Ona göre, insanların, aralarında iyiye, kötüye, doğruya, yanlışa karar verip gerektiğinde onları cezalandıracak bir otorite olmadan akıllarına göre yaşadıkları durum tam olarak doğal durumdur. Sözgelimi, Locke bir doğal haklar teorisyeni olarak, belirlediği doğal hakların merkezine bireyi koyarak, herhangi bir siyasi otorite olmaksızın tüm bireylerin; yaşamak, özgürlük ve mülkiyet hakkı olduğunu belirtmiştir. Locke bu hakları eşitlik anlayışına göre inşa eder: Ona göre doğa

durumunda herkesin hakları eşittir ve kimsenin, diğerleri üzerinde bir otorite kurma veya yönetme hakkı yoktur (Kuyurtar, 2013: 253).

John Locke'un özgürlük anlayışına göre, herkes eşit olduğu için kimse bir diğerinin sağlığına, özgürlüğüne, yaşamına veya mal varlığına zarar vermemelidir. Ancak John Locke toplumda bu doğa yasasını ihlal edebilecek bireyler olabileceğinin de farkındadır. Herkesin doğa yasasını uymayanlar cezalandırma hakkı vardır. Fakat kimse keyfi olarak doğa yasasına uymayanları cezalandıramaz. Doğa yasasını çiğneyen suçluyu yakalayan kişi, duygularına ve tutkularına engel olarak suçluyu orantılı şekilde cezalandırmalıdır. Ne var ki yurttaşların aynı zamanda yargıç konumunda olmasını bir takım sakıncaları vardır. Kişilerin hırs, tutku, kin nefret gibi duyguları kendi davalarında, yakınlarının veya düşmanlarının davalarında adil olmamalarına sebep olabilir. Nitekim yargıç konumunda bir yurttaş bir yakının çıkarlarını korurken, kin duyduğu bir diğerine orantısız cezalar verebilir. İnsanlar birbirleriyle cezalandırma hakları üzerinden bir savaş haline girebilirler. Böyle bir durumda insanlar kendi istek ve iradeleriyle doğa durumuna son vererek, anlaşmazlıkları çözecek, suçluları cezalandıracak bir otoritenin, iktidarın kurulacağı siyasal toplum haline geçiş yaparlar (Göze, 1982: 180). Hobbes doğa durumun veya doğa yasasının savaş haline sebep olacağını belirtirken, Locke doğa yasasının çiğnenmesinin savaş haline sebep olacağını belirtmiş, iktidarı bu durumdan sonra gerekli görmüştür.

John Locke ile Thomas Hobbes'un ayrıştığı bir diğer görüş ise toplum sözleşmesi görüşleridir. Hobbes tek bir toplum sözleşmesinden bahsederken, John Locke iki farklı sözleşmeden söz eder: Kişiler arasında yapılan, topluluğu ortaya çıkaran sözleşme ve toplulukla hükümet arasında yapılan sözleşme(Sabine, 1969: 219). Toplulukla hükümet arasındaki sözleşme, topluluğun, yöneticileri ahlak kuralların sorumlu tutma yetkisine yöneliktir. Kişiler arasında yapılan sözleşme ise Hobbes'un da toplum sözleşmesine benzer şekilde kişilerin çıkarlarını korumaya yöneliktir. Locke hükümeti kişilerin yaşam, özgürlük ve mülkünü koruyacak kurumlar olarak gördüğü için sözleşmelerin ikisi de içerik açısında bu sorumluluklara yöneliktir (Şenel, 2002: 341).

Hükümetin kurulmasının neden ve amaçlarını inceledikten sonra John Locke Liberalizm'in ilkelerini formüle ederek ideal yönetimi açıklamaya girişmiştir. Hükümetin bütün sorumluluklarını karşılayabilmesi için onu, ayrı dallara bölmüştür: Yasama, Yürütme. Yasaları yapan, suç olan eylemleri saptayan, suç olan eylemlerin nasıl düzeltileceğini veya cezalandırılacağını belirleyen en üst faaliyet alanı yasamadır. Yürütme ise yasaları uygulayan, bireyin ve toplumun huzuru için gerekli düzeni sağlayan, ve adil ve nesnel yargıçların gözetiminde yargılama işlemleri yapan faaliyet alanıdır. Yürütmeye bağlı olan Konfederatif otorite ise savaş ve barış ilan etme hakkına sahiptir (Amittay, 1983: 177).

Özetle John Locke bireylerin yaşam, özgürlük ve mülkiyet hakkının bulunduğu ve bu hakların korunduğu devleti, ideal devlet olarak açıklamış, toplumun bireylerinin katılımıyla oluşturulmuş bir sözleşmeyle gerçekleştirilen yönetimi savunmuş, iyi yöneticiyi ise sözleşmeye tabii olan bireylerin hak ve özgürlüklerini koruyan yönetici olduğunu ileri sürmüştür.

Jean Jacques Rousseau da (1712 – 1778) Thomas Hobbes ve John Locke gibi siyasal düşüncelerini insanların doğa durumu üzerinden açıklamaktadır. Ancak Rousseau'nun doğa durumu tasviri Hobbes ve Locke'unkinden farklıdır. Ona göre, insanlar doğa durumundayken endişesi olmayan, belli bir yurdu olmayan, konuşmaya, anlaşmaya ihtiyaç duymayan varlıklardır. Bu durumdayken insanlar arasında savaş ve mücadele yoktur, kötülük yapmaktan çok, kötülükten yeğler durumdalardır. İnsanlar doğa durumunda henüz sosyalleşemedikleri için ilişki kurmazlar ve aralarında herhangi bir ilişki olmadığı için aralarında, kendini beğenmişlik, üstünlük, değer verme gibi insani eylem ve duygular yoktur. Sadece fizyolojik ihtiyaçlara duyarlılardır. Rousseau doğa durumunu detaylı bir şekilde anlatarak, bu dönemde insanlar arasında herhangi bir eşitsizliğin olmadığını göstermektedir (Göze, 1987: 196).

Jean Jacques Rousseau mülkiyetin insanı doğa durumundan, toplumsal duruma taşıdığını belirtir. Toplumsal durumda, zamanla doğa ile girdiği mücadelede bazı beceriler elde eden ve diğer insanlarla karşılıklı ilişkilerde bulunan insanın, mülkiyeti keşfetmesi yani ihtiyacından fazlasına sahip olmasıyla birlikte bir çok kavga çatışmalar başlamıştır. Maddi üretimin ortaya çıkardığı, tekelleşme çabası, güç ve çıkar ilişkileri,

özellikle maden işlemeciliğinin gelişmesi sayesinde bazı insanların silahlanması doğa durumdaki eşitliğin bozulmasına neden olmuştur(Şenel 1999: 360). İnsanlar arasındaki doğal eşitsizlikler, insanların toplumda yaşamaya başlamasıyla birlikte; eğitim ve yetiştirilme biçimlerinin farklılaşmasıyla daha da genişlemiştir (Göze, 187: 197).

Rousseau insanın doğa durumunda sahip olduğu eşitlik ve özgürlüğe uygar toplumda da sahip olabilmesi için, mülkiyetin sebep olduğu savaş ve çatışmanın durabilmesi için bir sözleşme yapılmasının gerekliliğinden bahseder. Bu sözleşme, öyle bir sözleşme olmalıdır ki, hem insanların özgürlüklerini koruyabilmeli hem de kimse bir diğerinin egemenliği altına girmemelidir. Rousseau'ya göre bu ancak şu şekilde mümkündür: Herkes haklarını topluma devretmeli, böylece herhangi birine devretmemiş olacak; herkes toplumun egemenliği altına girmeli, böylece kimse herhangi birinin egemenliği altında olmayacak, kendi kendilerine itaat etmiş olacaklar. Rousseau bu formüle "genel irade" demektedir. "Genel irade" toplum tüm haklarını devredeceği, toplumu yönetecek ve toplumun çıkarını gözetecek ortak bir güçtür. Toplum sözleşmesi yapıldıktan sonra insanlar genel iradeye itaat ederek kendilerine itaat etmiş olacaklar ve hak ve özgürlüklerinden faydalanmaya devam edeceklerdir. Rousseau "genel irade"nin kim olacağını ile kesin bir bilgi vermese de kim olmayacağına dair ipuçları vermiştir. Ona göre, genel irade herkesin kişisel çıkarını değil herkesin ortak çıkarını göz önünde bulundurmalıdır. Böylece "genel irade"nin çoğunluğun iradesi değildir. Yani oyçokluğu veya oybirliğine ihtiyaç duymaz. Esas olan toplumun çıkarıdır. Nitekim oyçokluğuna sahip olup kişisel çıkarları gözeten değil, tek bir oya sahip olsa bile toplumun çıkarını gözeten "genel irade"dir (Şenel, 2002: 363).

Muhafazakar geleneğin babası olarak bilinen Edmund Bruke'un (1727 – 1797) siyasi fikirleri ise Fransız Devrimi'nin soyut ilkelerine getirdiği eleştiriler aracılığıyla anlaşılmaktadır. Burke, yer, zaman ve kişi kavramlarından ayrılmış soyut değerleri tartışmaktan kaçınmıştır. Ona göre, siyasal sorunlar zaman, yer ve kişilerden soyutlanmış sorunlar değillerdir. Somut sorunlara yönelmeden faydalı ve kalıcı çözümler getirilemez. Kurumlar ve kurumlarda görev yapan kişiler ayrı düşünülemez. Tahtı kraldan, parlamentoyu parlamenterden soyutlamak olanaksızdır. Sözgelimi Burke'ün bu tutumu Fransız Devrimi'nin ilkelerinden biri olan insan haklarıyla ilgili

düşüncelerinde net bir biçimde açığa çıkmaktadır. Ona göre insan haklarının bir anlamı yoktur. Zira, özgürlük bir insanın sahip olabileceği en değerli şeydir. Ancak özgürlüğü soyut bir şekilde alırsak, akıl hastanesinden kaçan bir deliyi tebrik etmemiz, hapishaneden kaçan bir cani için doğal haklarını kavuştu dememiz gerekir. Burke bu örneklerle insanın gerçek haklarının somut haklar olduğunu anlatmak istemiştir (Göze, 1987, 233).

Ayrıca Burke, İngiliz toplumunun geleneklerine bağlı bir toplum olduğunu, İngiltere'de yeni bir yönetim sistemi kurulmasının bir İngiliz için "iğrenç" bir şey olduğunu, İngilizlerin sahip oldukları değerlerin atalarının mirası olduğu için sahip çıkacaklarını ileri sürmekteydi. Siyasette her şeyi yıkıp yeniden inşa etmektense, her şeyi kendi haline bırakmanın daha yerinde olacağına inanmaktaydı. Böylece, Edmund Burke, gelenek ve göreneklere saygılı olunması ve bunların korunması gerektiğini savunmuş, var olan toplum düzenine ve bu düzenin kurumlarına bağlılığını sürdürmüştür (Göze, 1982: 273).

İnsan hakları örneğinden ve İngiliz toplumuyla ilgili fikirlerinden gelenekçi ve muhafazakar çizgide olduğunu anladığımız Edmund Burke'ün kendi yaşadığı olaylara verdiği tepkiden başka bir felsefesi yoktu. Siyasi ve toplumsal ahlak konusunda kendi fikirlerini dahi sistematik bir şekilde aktarabilecek durumda da değil. Ancak üzerinde Rousseau'nun etkilerini de gördüğümüz Hegel'i dolaylı yoldan etkilemişti ve Hegel, Burke'ün dağınık ilkelerini sistematik bir şekilde kendi felsefesinde toparlamıştır (Sabine, 1969: 310).

Friedrich Hegel'in (1770 – 1831) siyaset anlayışından bahsederken, ilk önce onun bir Alman ulusçusu olduğunu ve siyasi fikirlerini bu çerçevede incelemek gerektiğini göz önünde bulundurmakta fayda var. Hegel Platon'un ilk kez söz ettiği ulusçuluk anlayışını modern biçime sokmuştur. Ona göre uluslar tarihin etkin birimleridir. O, tüm modern tarihin temelini Alman kabileleri tarihiyle bir tutmuştur. Ve Alman ırkının güçlü bir devlet sahibi olması ve dünya egemenliğini elde etmesi gerektiğini savunur.(Çancı, 2008, 109). Bu fikirlerin doğrultusunda Hegel, zenci insanları aşağı ve yoz insanlar olarak nitelemiş, öz saygıdan ve ahlaki duygudan yoksun olduklarını ileri sürmüştür. Slav halkları içinse, Hitlerin düşüncelerine benzer bir

şekilde, köleleştirilmeleri gerektiğini dile getirmiştir. Zaten Alman Nazizm'inin fikir öncülüğünü de bu düşünceleriyle Hegel yapmıştır (Amittay, 1983: 223).

Öte yandan Hegel toplum sözleşmesi kuramcılarının aksine, devletin toplum sözleşmesi çerçevesinde anlaşılamayacağını belirtmiştir. O, toplum sözleşmesi anlayışıyla, mülkiyet, hak ve özgürlüklere dair ilişkilerin, siyasi ilişkilere sokulmaya çalışıldığını ve bu son derece kötü sonuçlar doğuracağını ileri sürmüştür (Hegel, 1991: 84). Ayrıca, ona göre, doğa durumu da düşünürlerin elde etmek istediği sonuca ulaşmak için ürettiği bir şeydir. Yani Rousseau, bireylerin bir araya gelerek kendi iradeleriyle devlet oluşturduklarını söylerken yanılmaktadır (Hegel, 1991: 201). Toplum var olduğu için bireyler hak ve özgürlüklere sahiptir. Bu açıdan gerektiğinde bireyler toplum için kendini feda edebilmelidir. Doğa durumundan, toplumsal duruma geçişle barış ve huzur ortamının yaratıldığı düşüncesine de karşı çıkan Hegel, toplumsal durumun henüz bireylerin kişisel çıkarları uğruna savaştıkları aşama olduğunu ve devletin çatışan unsurları kontrol altına alan, koruyan ve bu unsurları ahlaki varlığa dönüştüren kavram olduğunu savunmuştur. Yani devlet sivil toplumun birleştiği noktadır (Keane, 1993: 71).

Hegel'in devlet öğretisini detaylandıracak olursak, ona göre devlet; bireyin özgürlüğünün bilincine vardığı durumdur. Devlet herkesin ortak iradesine uygun davranmak amacıyla, yasalarla bazı sınırlamalar getirse de bu durum değişmez. Bireyin hukuka tabi olması, onun özgürlüğüyle çelişik gibi görünse de, devlet ve anavatanın bir arada varlık alanı oluşturmaları, özgürlük ve yükümlülük arasındaki bu çelişkiyi ortadan kaldırır. Zorunlu olan yasaların akla uygun olması ve bireylerin bu zorunluluğu hukuki çerçevede kabul etmesi onları özgürleştirir. Devlet özgürlüğün gerçekleştirilmesidir, nihai ve mutlak amaçtır. Bireylerin sahip olduğu tüm değerler devlete bağlı olarak vardır. Öte yandan, Hegel'in betimlediği devlet mutlakiyetçi bir devlettir. O da Machiavelli gibi devletlerin sürekli bir savaş durumunda yaşadıklarını öne sürmektedir. Savaş durumu devletleri ve ulusları dinç tutar ve toplumsal değişimin itici gücüdür. Bu savaş durumu herhangi bir ahlaki veya hukuki yasanın olmadığı doğal durumdur. Bundan dolayı aklın ve ahlak kurallarının devletlerin eylemlerinde uygulanması

mümkün değildir. Zaten siyasi akıl her şeyden üstündür ve devlet önderlerinin ahlaki kurallara uyma zorunluluğu yoktur (Amittay, 1983: 222).

Devletin ve önderlerin bu sorgulanamaz gücü, keyfi değil zorunlu durumlar için geçerlidir. Devletin bu yüce konumu manevidir. Hegel, devlete, sivil toplumun ahlaki kurallarını tekeli altına alma izni vermektedir. Ancak devlet, bu düzenleyici uygulamalarını her zaman yasa çerçevesinde gerçekleştirmelidir. Devlet usu temsil eder ve yasa da ussal olmalıdır. Yasalar, her bireye eşit uygulanmalıdır. Özgür bir yönetimin özü, yasasızlığın önlenmesi ve sivil toplumda güven tesis edilmesidir. Görüldüğü üzere, Hegel'in devleti hukuk devletidir (Sabine, 1991: 51).

Hegel hukuki sistemi pozitif bir olgu olarak görmektedir ve ona göre hukukun gerçekliği şu olgulara bağlıdır (Amittay, 1983: 224):

a. Hukuki sistem, devletin buyrukları doğrultusunda biçimlenir ve geçerlilik kazanır.
b. Hukukun kökleri, çeşitli dönemlerde oluşturulmuş ve ulusun kendine özgü doğasını ve onun gelişme çizgisini yansıtan ilişkilerin doğal bir sonucu olmasında yatmaktadır.
c. Hukuk, yaşam içinde ortaya çıkan çeşitli özel koşullara uygulanan genel ilkeleri içermektedir.
d. Hukukun içeriğinin ne olacağı, belli bir dönemde ve belli şartlar altında var olan toplumsal gerçekliğin ve ulusal yaşamın gereklerine cevap verebilme zorunluluğu tarafından belirlenmektedir.

Hegel'in devlet ve hukuk öğretisi sayesinde modern toplumlarda suç; krala, rakibe, düşmana, şefe yönelik olmaktan çıkmış, toplumun huzurunu bozan bir unsur olarak tanımlanarak, doğrudan topluma yönelik bir saldırı sayılmıştır (Anık, 2003: 84).

Son olarak, Hegel, efendi-köle diyalektiğiyle toplumsal bütünleşmenin nasıl gerçekleştirildiğine dair bir betimleme sunmuştur. Buna göre herkes eksik yanını, bir diğerinin eksik yanıyla tamamlamaktadır ve bu eksikliklerin birbirini tamamlanmasıyla toplumsa yaşamı var etmektedir. Örneğin; bir kişi sevmek ve bir diğeri de sevilmek istiyorsa, bu istekler karşılıklı giderildiğinde eksiliklerden bir tam oluşmaktadır. Bu

örnekten yola çıkarak denebilir ki, Hegel, efendi-köle diyalektiğiyle toplumda, bir güce bağlanmak suretiyle kendini güvende hissetmek isteyenlerle, güç ve iktidar gösterisinde bulunmaktan haz duyanların birlikteliğini betimlemektedir. Böylece iktidarı, iktidara ve otoriteye duyulan ihtiyacın sonucunda ortaya çıkan, kaçınılmaz bir olgu olarak tasvir etmektedir. Buna göre iktidarı, iktidara ihtiyaç duyanlar yaratmaktadır. Yani Hegel, ilginin efendiden köleye kaymasına olanak tanımaktadır. O halde, köle, iktidarı yok etme, silikleştirme veya hesap sorulabilir hale getirebilir (Anık, 2003: 91).

Hegel'in bu görüşleri 19. yüzyıl ve sonrasının siyasal kuramlarında geniş bir yer tutmuştur. Bu, büyük ölçüde, Hegel felsefesinin Karl Marx tarafından değiştirilmesiyle oldu. Karl Marx, Hegel'in belirttiği "uluslar toplum tarihinin etkin birimleridir" varsayımını kaldırdı ve toplumların savaş durumundaki savaşı, uluslararası değil sınıflar arası savaş olarak değiştirdi. Böylece, Hegel'in tanıttığı ulusçuluk ve karşı devrimciliği, yeni ve güçlü bir devrimci köktencilik olarak yeniden tasarladı. Marx'ın siyasal felsefesi, sosyalizm ve türlerinin daha sonra da değişime uğrayarak, bugünkü komünizmin çıkış noktası oldu (Sabine, 1991: 151).

Karl Marx(1818 – 1883), sosyalizmle ilgili herhangi bir ütopya planlamamıştır. Geleceğin toplumunun nasıl işleyeceğiyle ilgili neredeyse hiçbir şey yazmamıştır. Sosyalizmi bir ütopya olmaktan kurtarmış, ayakları yere basan bir toplumsal gelişme kuramı geliştirmiştir. Geçmişteki toplumun, yaşadığı dönemdeki halini alana kadar; nasıl doğduğu, geliştiği, ve çöktüğüyle ilgilenmiştir. Yaşadığı dönemin toplumuna ilgi duymasının sebebi de, bundan geleceğin toplumuna dönüşecek güçleri bulup, çıkarmaktı. Onun bu konudaki ilgisi ve toplumun neden bu halde bulunduğu, neden değiştiği, hangi yöne gittiği konusundaki yoğun çalışmaları, toplumun gelişme yasalarını bulmasında kilit rol oynamıştır. Bu yasaların toplumsal gelişme kuramı haline gelmesi Karl Marx'ın insanlığa en büyük hizmetidir (Huberman, 1966: 51-52).

Marx'ın toplumsal gelişme şu şekilde açıklar: İlkel toplumda insanlar yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli olan şeyleri taştan yapılmış araçlar aracılığıyla elde ediyorlardı. Bu dönemde üretim araçlarının durumu insana tek başına ihtiyaçlarını karşılayacak imkanı vermiyordu. Bu yüzden ortak çalışma ve üretim araçlarının ortak

kullanımı söz konusuydu. Toplum her üyesinin üretim araçlarıyla ilişkisi aynıydı ve kimse bu araçları kendi mülkiyetine geçiremiyordu. Üretim güçlerinin gelişmesi yavaş yavaş ilkel toplum düzeninin yıkılmasına yol açmıştı. Kolay işlenebilir madenlerin keşfedilmesi üretimi artırmış, iş bölümü doğmuş, tarım hayvancılık ve el zanaatları gelişmiş, takas usulü başlamıştı. Özel mülkiyet doğmuş, iş verimliliği artmış, ilkel toplumlarda uygulanan savaş esirlerinin öldürülmesi yerine esirlerin köle olarak kullanılması durumu ortaya çıkmıştı. Böylece yeni bir sosyal düzen olan köleci düzene geçilmişti. Bu dönemin dikkat çekici yanı, tüm üretim araçlarının özel mülkiyete tabii olmasının yanı sıra kölelerinde özel mülkiyete tabii olmasıdır. Böylece toplumu iki sınıf oluşturmuştu: köleleri çalıştıran sınıf ve köleler. Ancak zamanla üretim ilişkileri, üretim araçlarının gelişmesini engellemeye başlamıştı. Ucuza çalışan kölelerin sahipleri üretim araçlarının gelişmesine gereken önemi vermemişti. Üretim güçlerinin gelişmesini sadece kölelik sisteminin yıkılması sağlayabilecekti ve öyle de olmuştu. Kölelik sistemi yıkılıp yerine feodalite gelmişti. Feodalitede köylüler, feodal beye ve onun toprağına bağlılardı ancak onun malı değillerdi. Köylüler, kendi iş araçlarına sahiptirler ve feodal beye hizmet ettikten sonra çalışabilecekleri kendilerine ait toprakları da bulunmaktaydı. Bu durum şehirlerin refahının artmasını sağlamıştır. Sosyal yapı da bu yeni düzene uygun olarak değişmiştir. Feodal beyler yönetici sınıfını oluşturmaktaydı, yönetilen sınıfı ise serflerden oluşmaktaydı. Bu iki sınıflı sosyal yapı da siyasal üst yapı sömürü düzenine uygundu. Feodal beyler de serfleri baskı altında tutabilmek için silahlı kuvvetlerden yararlanmakta ve ayrıca yargı yoluyla cezalandırma yetkisine de sahip bulunmaktaydı. Ancak bu dönemde üretim artmıştır. Deniz aşırı ülkelerin keşfi ve yeni ham madde kaynaklarının bulunmasını sağlamıştır. Böylece feodal sistem içinde yeni bir üretim biçimi olan kapitalizm kendi göstermeye başlamıştır. Burjuvaziye dayanan bu yeni üretim biçiminin her alanda serbestiye ihtiyaç duyması, feodal düzenin bu ihtiyacı karşılayamaması burjuvazin devrimiyle sonuçlanmış ve kapitalizm iyice yerleşmiştir. Bu düzenin üretim ilişkileri de üretim araçlarının özel mülkiyetine dayanmaktadır. Buhar ve elektrikli makinelerin kullanılmasıyla birlikte sanayi gelişmeye başlamıştır. Kapitalist düzen, kapitalist sınıf ve işçi sınıfı olarak sosyal yapıyı ikiye ayırmıştır. Bu düzünde sömürü yöntemi ekonomik baskıya dayanır. İşçi sınıfı açlıktan ölmemek için beden gücünü satmaktadır. Siyasal yapıda değişmiş, hak ve

özgürlükler ne kadar eşit gibi görünse de bu eşitlikten varlıklı sınıf yararlanabilmektedir (Göze, 1987: 289-290).

Karl Marx kapitalist düzeni toplumun gelişme aşamalarından biri olarak görmüştür. Kapitalizm daimi ve değiştirilemez bir düzen değil aksine esas itibariyle toplumun diğer gelişme aşamalarında olduğu gibi bir önceki düzenden doğup, gelişen, çökecek ve kendisinden bir sonraki düzenin doğmasına ön ayak olacak, geçici bir düzendir. Çünkü ona göre hiçbir toplum yerinde saymaz, devamlı bir değişim içerisindedir (Huberman, 1966: 57).

Kapitalist düzenin çözülmesine neden olan, toplumsal gelişme kuramının son aşamasında ise, çıkara dayalı üretim ilişkileri, üretim araçlarının gelişmesini engeller, ekonomik krizler ve kapitalist devletler arasındaki savaşlar üretim güçlerinin gelişmesini tehlikeye atar. Bu sorunlar ortadan kaldırmak için kapitalizmin en büyük çelişkisi olan; "üretimin kolektif, üretilen değerlerin özel mülkiyete tabii olması" durumunun ortadan kaldırılması gerekmektedir. Bu da sosyalist devrimle mümkündür. Üretim araçlarının kolektifliği sosyalist üretim biçiminin temelidir. Böylece, sosyalist toplumda, üretim, iş birliği ve dayanışma esasına dayanarak, üretim ilişkileri ve üretim güçleri tam bir uyum içinde çalışacaktır. Üretim kolektiftir, üretim araçlarının mülkiyeti de kolektiftir. Herkes yeteneğine göre çalışıp, çalıştığı kadar üretimden pay alacaktır. Sınıfsız toplumsal yapı ise komünizmle birlikte son şeklini alır. Buna göre, gelişmiş tekniklerle toplumda üretim bolluğu içinde herkes yeteneğine göre çalışıp, ihtiyacına göre tüketir (Göze, 1987: 291).

Sonuç olarak, Karl Marx toplumsal değişim kuramını üretim biçimleriyle temellendirmiştir. O, üretim güçlerinin, toplumun bütün sosyal, hukuksal ve siyasal çerçevesini belirlediğine kanaat getirmiştir. Bu çerçevedeki değişimleri ise üretim biçimlerinin değişmesiyle açıklamıştır(Sabine, 1991: 166). Toplumsal gelişimin son aşaması olan sosyalist toplumu, insanların sosyal, ekonomik, siyasal ve hukuksal tüm sorunlarının çözümü olarak tasvir etmiştir.

Karl Marx'ın toplumsal değişim kuramı, onun diyalektik anlayışını yansıtmaktadır. Buna göre yıkılan her devlet düzeni yeni bir devlet düzenini

doğurmaktadır. Onun kuramında toplumsal yapıdaki çatışan sınıfları uzlaşması değil, devletle birlikte düzenin yıkılması ve yeni bir devlet ve devlet düzenin ortaya çıkması söz konusudur. Marx'ın bu fikrinden esinlenerek ortaya, sorun olarak gördükleri meseleleri çözüme kavuşturmak yerine düzeni, yani devleti ortadan kaldırmayı çözüm olarak seçen diğer bir düşünce akımı ise Anarşizmdir. Demek oluyor ki sosyalizm fikri anarşizmi doğurmuş, ve anarşizm sosyalizmin katma olayı olarak kendini göstermiştir. Ancak sosyalizm ve anarşizm devletin eleştirilmesi konusunda birleşiyor ve birbirlerini tamamlıyor olsa da sosyal yapıyı yeniden inşa etmek konusunda birbirleriyle çelişmektedir (Arvon, 1996, 13).

Anarşistlere göre, devlet aptallığın ürünü olan bir kurumdur. İnsanlar üstesinden gelemedikleri işleri yapması için devlet kurumlarını icat etmiş, bu kurumlar zamanla topluma hakim olmuş ve kendisini zorunlu hale getirmiştir. Egemen sınıfların elinde baskı aracına dönüşen devletin, insanlığa yarardan çok zararı dokunmuştur. Özellikle ekonomik sömürü ve adaletsizlik olmak üzere her türlü eşitsizliğin kaynağı olan "devlet adı verilen bu kurumdan derhal kurtulmak gerekmektedir. Anarşistler kaldırılan devletin yerine kendileri bir hükümet veya devlet düzeni öngörmezler. Siyasi partiler, seçim sistemleri, siyasi propaganda gibi tüm iktidar kullanma araçları yozlaşmıştır. Tüm bu sebeplerden dolayı anarşistler, oy vermek, seçime katılmak, vergi ödemek ve askerlik yapmak gibi kamusal yükümlülüklere karşı çıkarlar (Karatepe, 2011: 118-119).

Anarşizm insanların özgürlüğünü yok ettiği için her türlü otoriteye iktidara ve tabi ki devlete karşı çıkar. Otoritenin yerine her zaman ve her yerde bireyler arasındaki istek ve iradeye dayanan işbirliğini önerir, devletin yasaları yerine bireylerin aralarında yapacakları sözleşmeyi koyar. Böylece bireylerin istek ve iradesi dışında hazırlanmış hukuk kuralları yerine onların serbest iradeleri ile çıkarlarına uygun eşitlik ilkesine uygun çeşitli konuları kapsayan, bozulup tekrar yapılandırılabilecekleri sosyal hayatı düzenleyecektir. Sözleşme kapsamına girmeyen her konuda birey tam anlamıyla özgür, serbest ve bağımsız kalacaktır (Göze, 1987: 319).

Marx'ın düşünceleri 19. yüzyılda büyük yankı bulmuş, sosyalizmin komünizme ve anarşizme evrilmesine neden olmuş, ardından Birinci Dünya Savaşı ve sonrasında meydana gelen devrimlerin etkisiyle faşizm şekillenmeye başlamıştır. Faşizm, Fransız

Devrimi'nden bu yana ortaya çıkan siyasi fikir ve düşüncelere bir tepki olarak ortaya çıkmıştır. Rasyonalizm, özgürlük, ilerleme, eşitlik gibi değerlerin yerini, mücadele, liderlik, kahramanlık, savaş, iktidar, zafer gibi değerler almaya başlamıştır. Belli bir ideoloğu olmayışı ve farklı şekillerde ortaya çıkabilmesinden dolayı faşizm kolay tanımlanabilen bir kavram değildir. Bunula birlikte faşizm "anti" karaktere sahiptir ve büyük ölçüde karşıtı olduğu şeylerle tanımlanır: Antikapitalizmin, antikomünizmin, antiliberalizmin, anti-bireyciliğin vb. bir şeklidir. Faşist ideal; ödev, şeref ve kendini feda etme duygusuyla güdülenen, hayatını ulusuna, ırkına adamaya hazır ve en yüce lidere sorgusuzca itaat eden bir kahramanın idealdir. Öte yandan tüm faşistler aynı değildir. Faşizmin en belirgin iki örneğinden biri olan Mussolini önderliğindeki İtalyan Faşizmi, totaliter bir devlete sorgusuz bir saygıyla ve sadakate bağlılığı esas alan, bir tür devletçilik örneğidir. Faşizmin bir diğer örneği olan Hitler önderliğindeki Almanya'da ise faşizm ırkçılık üzerine inşa edilmişti. Almanya'daki faşizmin temellendirildiği iki nokta; Aryanizm (Alman ırkının üstün olduğuna dair inanış) ve Yahudilerin doğası gereği kötü olduğuna inanan ve yok etmek isteyen anti-Semitizmdir (Heywood, 2006: 85).

Siyasal Alanda İyi ve Kötü Olanın Ölçütleri

Görüldüğü üzere, tarih boyunca toplumsal, ekonomik ve siyasi şartlar birçok siyasi fikrin ortaya çıkmasını sağlamış, , fikir babaları yani düşünürler birbirinden esinlenirken yahut birbirlerini eleştirirken siyasi fikirlerde çoğalmaya başlamıştır. Bu siyasi fikirler genelde, hangi devlet düzeninin toplum için daha iyi olacağı sorunsalıyla birlikte ortaya çıkmıştır. Görünen o ki her bir düşünür önemsediği değerler üzerine ideal bir devlet düzeni veya ideal devlet yöneticisi ortaya koymuştur. Söz konusu ideal devlet düzenini ya da devlet yöneticisini benimseyenler, o düzenin veya yönetici anlayışının savunucusu olmuş, benimsemeyenler ve kısmen benimseyenler zaman zaman daha farklı fikirler ortaya çıkarmıştır.

Örneğin, anarşistler, liberallerin bireye yüklediği önem ve değere katılır. Fakat, liberaller bireyin özgürlüklerin korunması için devletin düzenlemelerini savunurken, anarşistler, bireyin özgür olabilmesi için tamamen ortadan kalkması gerektiğini savunur (Karatepe, 2011: 119). Aynı şekilde özel mülkiyete önem veren liberaller karşın,

sosyalistler mülkiyetin kolektif kullanımının doğru olacağını ileri sürer. Anarşizmde çok değerli olan birey özgülüğü ve insan hakları, faşist bir yönetimde; devletin, ulusun veya ırkın bekası için hiçe sayılabilir. Bir diğer örnekte ise; muhafazakar düşünce gelenekleri en son ana kadar korum taraftarıyken, sosyalizm gerek gördüğünde bir çok geleneği rahatça yıkabilir. Yani, belli bir sistematiğe sahip her siyasi fikir veya ideoloji, kendi "iyi"sini ve "kötü"sünü inşa eder denebilir.

Siyasal alanda, bir yönetim biçiminin, bir yasanın, herhangi bir siyasi hamlenin veya yöneticinin iyi veya kötü olması, yönetilenlerin de siyasal anlamda iyi ve kötüyü hangi değerler üzerine kurduğu ile ilintilidir. Sözgelimi bir hükümetin kamu kuruluşlarında türban bağlamayı serbest kılması, toplumun ve bir kısmı için gericilik olarak anlamlandırılırken diğerleri kişiye tanınmış hak ve özgürlük olarak anlamlandırabilir. Veya idam cezası almış biri için toplumun bir kısmı yaşama hakkının elinden alındığını düşünürken diğer bir kısmı hak ettiği cezayı aldığını düşünecektir. Dolayısıyla siyasetçilerin, siyasi eylemleri de o siyasetçinin toplumun tarafından nasıl algılanacağını belirler.

Siyasal alandaki "iyi" ve "kötü"yle ilgili düşünürlerin fikir ayrılıklarına ve yöneten ve yönetilenlerin iyi-kötü anlayışının göreliğine karşın, yukarıda anlatılan siyasi fikirlerin uzlaştığı ortak değerler siyasal alandaki "iyi" ve "kötü"nün kıstaslarını teşkil edebilir. Yukarıda anlatıldığı üzere, Platon ve Aristoteles ideal yöneticinin bilge ve erdemli olması gerektiğini düşünürken; Machiavelli, Locke, Rousseau, Marx ve anarşistler bireyin ve toplumun özgürlüğünü savunmuştur. Yine Machiavelli, Hobbes, Locke, Hegel, Marx ve anarşistler bireyin çıkarı ve eşitliği üzerinde uzlaşmıştır. Hobbes ve Locke ayrıca bireyin can ve mal güvenliği üzerinde durmuşlardı. Machiavelli, Hegel ve faşist anlayışı destekleyenler ise devlet ve milletin her şeyin önünce koymuşlardır. O halde siyasal alanda kişi, eylem ve tutumların iyi-kötü ayrımına varırken şu maddeleri ölçüt olarak kullanabiliriz:

1. Akla uygun eylemler
2. Toplumun can ve mal güvenliği
3. Toplumu oluşturan bireylerin eşitliği
4. Toplumu oluşturan bireylerin özgürlüğü

5. Toplumun çıkarına uygun siyasi eylemler
6. Devletin ve toplumun (milletin) bekası

Siyasi düşünce tarihine etki etmiş, fikirleri kabul görmüş düşünürlerin üzerinde uzlaştığı değerler ve fikirler doğrultusunda belirlenen bu ölçütlere uygun karar alan yöneticiler veya bu ölçütlere uygun siyasi eylemler siyasal, alanda iyi olarak kabul edilir, bul ölçütlere aykırı yönetici veya siyasi eylemler kötü olarak kabul edilir diyebiliriz.

2.3. İyi Ve Kötü Olanın Medyada Temsili

Medyada, özellikle sinemada ve televizyonda, ana karakterlerin sunumu dolaylı olarak iyi ve kötünün temsil edilme şekli dönem dönem, politik, ekonomik ve sosyal gelişmelere bağlı olarak değişimler göstermiştir. Örneğin; modern düşüncenin hüküm sürdüğü klasik sinema filmlerinde kahramanlar, iyi, güçlü, sert, savaşçı babaerkil, girişken yardımsever gibi özelliklere sahipken, postmodern düşüncenin ürünü olan sinema filmlerinde kahramanlar; kaos içinde yaşayan, zayıf, şizofrenik, iyi-kötü arasında sıkışmış, tutarsız ve güvensiz karakterlere dönüşmüştür (Erdemir, 2009: 31).

2.3.1 Yapısalcı Temsil

Hümanist felsefeyle başlayan felsefeden bilme geçiş sürecinde insan, özne haline gelmiştir. Modern düşünce de hümanizm felsefesi üzerin inşa edilmiş ve Tanrıyı merkeze alan geleneksel düşünceye karşı insanı merkeze hedeflenmiştir. Bu da insanın bir özne olarak egemenleşmesi anlamına gelmektedir (Koyuncu, 2013: 10). Hümanizme ek olarak modernizmin şekillenmesinde rol oynamış bir diğer faktör de deneyselciliktir. Deneysel modern bilimin kurucusu olarak Galileo'yu kabul etmek mümkündür. Çünkü Galileo "ben bir taşın ya da bir cismin neden yere düştüğünü ile değil nasıl yere düştüğü ile ilgileniyorum" diyerek modern bilim yaklaşımını ifade eder (Şaylan, 1999: 131-132). Modernizmin oluşmasına önayak olmuş diğer faktör de rasyonalizmdir. Rasyonalizm Aydınlanma Çağı'nın bir ürünüdür. Aydınlanma Çağı ise akıl çağı demektir. Rasyonalist görüşün başat temsicileri, klasik dönemde Platon, modern dönemde is Descartes, Spinoza ve Hegel'dir denebilir. Bunlardan Descartes'a göre her türlü doğru bilginin örneği matematiktir tüm rasyonalist düşünürler matematiği

yeğlerler. Matematikte ilk ilkeler ve bunlardan hareketle yapılan çıkarımlar vardır. Bu ilk ilkeleri keşfeden de ilk ilkelerden çıkarımlar yapan da akıl ve zihindir. Ve bu ilkeler kendilerinde şüphe edilmeyen ilkelerdir (Arslan, 1994: 46). Böylece modern düşünce, hümanizm, deneycilik ve rasyonalizm temelinde yüklemiştir.

Modernizm ve Aydınlanma Çağı bu yönüyle insanı her zaman ön plana çıkarmıştır. Modernizmin başlangıcından 1960'lı yılların başına kadar olan dönemde, batılı düşünürler, hümanizm, rasyonalizm ve deneyselcilik (pozitivizm) temelli bir sorgulamaya yönelmiştir. Felsefi düşünce, yeni bir paradigmayla, insanı, dünyayı yani her şeyi yeniden yorumlamayı ve anlamlandırmayı amaçlamıştır. Bu yeni bakış açısı, insanı merkeze alan ve kendisinden öncekilerdeki pozitivist, egzistansiyelist ve fenomenolojik eksiklerini tamamlamış bir bakış açısıdır: Yapısalcılık (Çevikbaş, 2002: 138).

Robert Scholes yapısalcılığı genel anlamda "Yapısalcılık, en geniş anlamında, gerçeği tek tek nesnelerle değil de nesneler arasındaki ilişkilerle arama yoludur" şeklinde tanımlamıştır (Scholes, 1974: 4). Buna göre yapısalcılıkta esas olan, gerçeği, birbirine bağımlı bir bütün-parça ilişkisi içinde algılamak gerektiğidir. Yapısalcıların bu ilkesi "tüm insanların davranışlarının ve düşünsel eyleminin yapısal bir temel dayandığı ve düzenli bir çözümlemeyle bu yapının ortaya çıkarılabileceği" inancından kaynaklanır. Yapısalcı düşüncenin nihai amacı insanın eylemlerini, algılama biçimini, düşünsel ve duygusal konumunu içeren "değişmez yapı"yı bulmaktır (Yüksel, 1981: 6).

Yapısalcılığın kökenini oluşturan ilk kaynak olan Ferdinand de Saussure'ün 1916 yılında yayınlanan "*Genel Dilbilim Dersleri"* adlı eseridir. Saussuer dilbilimi açıklarken dilyetisi kavramından söz eder. Dilyetisi kolayca açıklanamayacak bir kavram olduğu için Saussure bu kavramı dil (ya da dil dizgesi) ve söz (konuşma edimi) olarak ikiye ayırır. Böylece kendi başına ele alınıp incelenebilecek bir nesne durumuna gelir (Işık, 2000: 32).

Saussure'ün dil olgusuna yaklaşımının temelini günümüzde yerini "yapı" kavramına bırakan "dizge" kavramı oluşturur. Dizge doğrudan elle tutulur bir nesne değil, bir biçimdir. Her öğe bir dizgeye bağlanır her öğe bir dizgeyi varsayar. Bu

nedenle Sassure, dili, öğeleri kendi başına bir gerçeklik taşımayan ancak başka öğelerle kurdukları bağıntılar içinde kavranabilen bir "göstergeler dizisi" olarak tanımlar. "Dili kullananların ayırt edebildikleri özellikler" biçiminde tanımlanan göstergeler kendi başlarına ele alınabilecek veriler değil, çift yönlü değerlerdir: gösteren ile gösterilen (Yücel, 1999: 24).Örneğin, dilimizdeki "kitap" sözcüğünü bir dilsel gösterge olarak ele alırsak, bu göstergede "kitap" sesi gösteren, "kitap" kavramı da gösterilen olarak tanımlanır. Anlam gösteren ile gösterilen arasındaki bağlantıdan doğar. Dolasıyla "gösteren + gösterilen = gösterge" şeklinde matematiksel bir formül ortaya çıkar.

Saussure'e göre dil , toplumsal bir kurum olma niteliğine sahiptir ve diğer toplumsal kurumlarla karşılaştırılabilir. Örneğin; sağır-dilsiz alfabesi, kutsal törenler gelenekler, töreler ve diğer simgesel toplumsal kurumlarla karşılaştırma yapılabilir. Bu seviyede, Saussure, dilsel veya dilsel olmayan, tüm göstergelerin toplum içindeki yaşamını inceleyecek yeni bir bilim önerir: Göstergerbilim (Işık, 2000: 33).

Gösterge kavramına en geniş tanımı, Umberto Eco "bir gösterge, başka bir şeyin yerine anlamlı olarak gelebilecek herhangi bir şeydir" şeklinde getirmiştir (Eco, 1976: 128). Göstergenin dili de içine alan en genel konumuna açıklık getirmek için çoğu araştırmacı, C.S. Peirce'in, Saussure'den bağımsız olarak yapmış olduğu tasnife başvurmaktadır. Buna göre üç çeşit gösterge vardır: İmge, Belirtge, Simge. İmge, gösterenle gösterilenin çok yakın anlam taşıdığı bir göstergedir. Örneğin, bir resim (gösteren) ve resimdeki insan (gösterilen) arasında imgesel bir ilişki vardır. Belirtge, gösterin gösterilenle bir neden sonuç ilişkisi içerisinde olduğunu gösterir. Örneğin, Duman (gösteren) ateşin (gösterilen) varlığını belirtir. Simge ise gösterenin gösterilenle nedensiz ve kurumlaşmış bir ilişki içerisinde olduğu göstergedir. Örneğin, ağaç (gösterilen) kavramıyla ağaç veya yazısının sözcüğünün bir benzerliği veya neden-sonuç ilişkisi yoktur. Bu örnekte simgesel bir ilişki söz konusudur (Yüksel, 1981: 17).

Saussure'ün dil analizini antropolojiye uyarlayarak, yapısalcığı tam anlamıyla kuran Levi-Strauss, toplumsal düzenin tıpkı dil gibi analiz edilebileceğini ortaya koymaya çalışmıştır. Ona göre, aynı dil gibi toplum da çeşitli işaretlerden ibarettir, çünkü toplumlar kültürel özelliklerini kodlarlar. Birey de toplumsal ve kültürel ağları ifade eden kodlalar aracılığıyla belirlenir. Dolayısıyla toplumu incelemek bu kodları,

yani toplumu oluşturan unsular arasındaki ilişkileri matematiksel olarak incelemeyi gerektirir (Öztürk, 2010: 11-12).

Sonuç olarak diye biliriz ki, yapısalcı yaklaşım, toplumsal fenomenleri, belli yapı, kural, yasa, kod ve sistemler çerçevesinde çözümlemeye girişmiştir. Toplumsal fenomenleri matematiksel bir düzlemde açıklamaya çalıştığı için de öznellik olgusu zarar görmüştür. Örneğin; yapısalcı yaklaşıma göre eğer birinin kolunu kesmenin kötü olduğu şeklinde bir kod varsa o kişiyi kangrenden kurtarılıyor olabileceği düşünülmez. Yani "bir şey iyiyse iyidir, kötüyse kötüdür, ikisinin arasında olamaz, kötü, iyi olamaz, iyi, kötü olamaz" şeklinde bir yaklaşım söz konusudur.

Bu bağlamda modernizm ve yapısalcılık anlayışıyla çekilmiş bir dizi veya filmde de karakterler durağanlardır ve özellikleri net bir şekilde belirlenmiştir. Sözgelimi kötü bir karakter asla iyilik yapmaz, iyi bir karakter de asla kötülük yapmaz. İyi karakterler, dizinin veya filmin sonuna dek iyi, kötü karakterler de aynı şekilde kötü kalır. İzleyici, karakterlerin iyi mi, kötü mü olduğunu çözmek durumunda kalmaz. Ayrıca arada kalmış, kimine göre iyi, kimine göre kötü karakterler de yoktur. Her karakterin niteliği bellidir. İyi ve kötü eylemler de bellidir. Toplumsal normalar çerçevesinde insanlara maddi ve manevi yardım etmek, onlara karşı nazik olmak, hayat kurtarmak vb. iyi eylemler ve bu eylemleri yapan karakter iyi karakterdir. Hırsızlık yapmak, cinayet işlemek, insan kaçırmak, uyuşturucu kullanmak vb. kötü eylemler ve bu eylemleri yapan karakterler kötü karakterlerdir. Özetle, modernizm ve yapısalcılık etkisinde üretilen medya ürünleri, toplumsal normlar ve kodlar çerçevesinde tek yönlü karakterler ve olaylar etrafında gelişir. İzleyicileri ikilemde bırakmaz ve onlara yorum fırsatı tanımaz.

Örneğin; 1999 ve 2002 yılları arasında yayınlanan "Yılan Hikayesi" adlı dizide polis "Memoli", onun komşusu "Zeyno" ve Memoli'nin ekip arkadaşları iyi karakterleri temsil etmekteydiler. Dizi boyunca, başından sonuna kadar, her zaman iyilik yapmış, hiç kötülüğe bulaşmamışlardır. "Hasan Ağa", "Kürşat" ve eşi "Meltem" ise mafyaya mensup karakterlerdi. Dizi boyunca uyuşturucu ve silah satmak, insan öldürmek gibi kötülükler yapmış, hiç iyilik yapmamış ve diziyi de kötü karakterler olarak tamamlamışlardır.

2.3.2. Postyapısalcı Temsil

Kökleri yirminci yüzyılın başlarına kadar uzanan postmodernizm; akla, bilime, evrensel değerlere, nesnelliğe karşı bir anlayış ve düşünce tarzı olarak 1960'lı yıllardan sonra ABD ve Fransa'dan başta olmak üzere dünyaya yayılmaya başlamıştır. İsminin önündeki "post" hecesinden de anlaşılacağı üzere modernizm sonrası dönemi ifade etmektedir. Modernizme tepki olarak ortaya çıkmış bir olgu olarak da adlandırılabilir (Dedeoğlu, 2004: 77). Öyle ki, Foucault, Derida ve Lyotard gibi postmodern olarak niteleyebileceğimiz düşünürler öncelikle, modernizmdeki her şeyin birbirine bağlanmasını ya da temsil etmesini sağlayacak bir üst-dil, üst-anlatı, üst-teori olabileceği fikrini reddederler. Zaten, Lyotard da postmodernliği en yalın biçimde "üst anlatılara inanmamak" olarak tanımlamıştır (Harvey, 1997: 60).

Postmodernizm, kelime anlamı olarak moderizm sonrasını ifade etse de modernizmin devamı değildir. Postmodern düşünce, ne klasik dönemdeki tanrıyı merkeze alır ne de modern dönemdeki gibi insanı merkeze alır. Merkezsiz bir düşünce biçimidir bu düşünce. Buna ek olarak merkez, kaynak, temel, evrensellik gibi kavramlar üzerine kurulu kuramları, iyi-kötü güzel-çirkin gibi kavramsal ayrımları ve sınıflandırmaları da reddeder. Postmodern düşünce, modern düşüncenin; sanat, mimari, edebiyat, şiir, sinema, moda bilim gibi alanlarda gösterdiği sınırlayıcı, sınıflandırıcı ve mutlak belirleyici tutumunu ve kalıpları yıkma yöntemi olarak görülebilir(Doltaş, 1999: 19, 22). Bu düşünce, gelip geçicilik, parçalanma, süreksizlik, ve kargaşayı bütünüyle benimser (Harvey, 1997: 60).

Özetle postmodern düşünce, eski döneme dair herşeyin bittiğini, kuram ideoloji, insancılık gibi kültürel değer ya da yönelimlerin sona erdiğini öne sürmektedir. İnsan ve topluma yönelik her türlü düzenleme önerisini, bireyin özgürlüğünü kısıtlayacağı için yadsımaktadır (Şayan, 1999: 31).

Postmodern düşünürler ve yazarlar, benimsedikleri postmodern düşüncenin bir gereği olarak, en eserlerini düşünce ve eleştiri alanında vermişlerdir. Bu yazar ve düşünürler, eserlerinde sistemleri, değerleri ve anlamları sorguladıkları için, bu tür kavramların kurmacalığını ve geçersizliğini yapı-bozumcu bir başka deyişle post-

yapısalcı yöntemi kullanarak kanıtlamaya çalışmışlardır. Onlar için insan bilimleri arasında farklılık olmadığı gibi yazın türleri arasında da bir farklılık yoktur. Örneğin; postmodern bir yazar Ihab Hassan'ın "Paracrticism" adlı kitabında bilimsel veriler, makale, şiir, öykü, eleştiri türü yazılar, farklı baskı şekilleri kullanarak düzensiz bir şekilde bir araya getirilir. Çünkü postmodern yazarlara göre biçimi ve içeriği ne olursa olsun her metin sözcüklerden oluşur. Sözcükler nesnel gerçekler olmadıkları için ancak kendi gerçekliklerinde yani kendilerinden söz edebilirler. Ancak okurlar sözcüklere gerçeklik ve anlam kazandırırlar ve dolayısıyla sözcükler, öznel ve geçicidir (Doltaş, 1999: 40-41).

Postyapısalcılığın en önemli ismi olan Jacques Derrida, özenin ve anlamın sabit olmadığını ortaya koymaya çalışır. Yapısalcılığın savunduğu şekilde sabit anlam ilişkisini reddeden Derrida, anlamda vurguyu gösterenden gösterilen kaydırır(Öztürk, 2010: 20). Çünkü ona göre "anlam hiçbir zaman kendisine özdeş değildir, çünkü gösterge asla birbirinin aynı olmayan apayrı bağlamlardan geçer" (Sarup, 1995: 42). Anlamın bağlama bağlı değişkenliğini en iyi şekilde yapısökümle görmek mümkündür. Deridda, bu yönetimi kullanarak metni çözmeye ve ayrıştırmaya çalışır(Akay, 1999: 13). Yapısöküm, anlamın direk olarak göstergeye bağlı olmadığını gösterme amacı taşır. Bir göstergenin anlamı, o göstergenin ne olmadığına bağlı olduğuna göre anlamı da bir bakıma her zaman kendi içinde taşıma. Anlam, bütün gösterenle zincirine dağıtılmış veya yayılmıştır. Kolayca belirlenemediği gibi hiç bir zaman sadece bir göstergede bulunmaz (Saygın, 2003: 657).

Derrida'ya göre yapısöküm aracılığıyla metnin gerçek anlamı bir metnin merkezi öğelerinden değil, bir metnin genelde göz ardı edilen, metaforlar ve retoriksel aygıtlardan çıkar. Metnin anlaşılması bu anlamda onu parçalara ayırma ve ona anlamlar yükleme etkinliğidir. Metnin yorumunda doğru veya yanlış anlam diye bir şey söz konusu olamaz çünkü metin yazarın kaleminden çıktıktan sonra, metnin anlamı yalnızca okuma edimiyle ortaya çıkar ve bu da okura bağlıdır (Hoy, 1991: 44-45)

Derrida anlamın insan eyleminin yörüngesinde oluştuğunu ve bunun dil aracılığıyla biçimlendiğini değil insanın göstergelerle idrak etmesiyle şekillendiğini savunur. O, yapısalcı düşüncenin, anlamı göstergeye hapsedip, yorumun hesaba

katılmayışını ve böylece sabit bir insan öznesi yaratma çabasını eleştirir. Derrida'nın yapısökümü; gerçekliği yoruma tabii kılmak, üstündeki çok anlamlılığı kaldırmak, yorumun pasa dönüştüğü temizlemek ya da yeniden okuman ve anlamlandırmak, gerçeğe müdahil olmuş ideolojik ve söylemsel olan ayıklamak yani gerçeğe ekleneni bulup çıkarmaktır (Cengiz, 2007: 205-206).

Derrida'nın metin, yorum ve anlam üzerinde gerçekleştirdiği yapısökümü, tarih alanına ve insanların tüm yaşam ilişkilerine uygulayan Foucault da insana özne olma imkanı sağlamaya çabalamıştır. Özellikle tarihe bir nevi yapısöküm uygulaması yönüyle Foucault'nun da önemli postyapısalcılar arasında olduğu söylenebilir. Foucault, Derrida'nın metne yaptığı yapısökümü, toplumsal ilişkiler ve tarih alanında yaparak, göz ardı edileni, dışarıda bırakılanı inceleme yoluna gitmiştir. Bu yolla tarihi genel söylemlerden sıyırarak yeniden yazmaya girişmiş ve Batı'nın özneyi oluşturma şeklimi göz önüne sererek, klişeleşmiş gelenekleri değerleri ve söylemsel buyurmaları yıkmayı amaçlamıştır. Foucault'ya göre insanların yaşam alanına en fazla yerleşmiş olgu iktidarın söylemidir. Söylem yasaların, toplumsa düzenin içindedir ve söylem yasak kavramı ile insanları sınırlamaktadır. Öznenin kendini yeninden oluşturabilmesi ancak söylemsel sınırlamaları esnetebilmesi, kırması, veya çeşitli yöntemlerle aşmasıyla mümkündür (Öztürk, 2010: 25).

Görüldüğü üzere postmodern düşünce ve yapısöküm yöntemi, modern düşüncenin kurallarına karşı bir tepki niteliğinde gelişmiş, bu düşünce ve yöntemle insanı özneleştirme, modern düşüncenin putlaşmış söylemlerini yıkma çabası ortaya çıkmıştır. Özel-kamusal, eril-dişil, doğru-yanlış, merkezi-çevresel, aynı-başka, iyi-kötü gibi karşıt terimlerden birinin diğerine göre daima öncelikli ve üstün görünmesi fikri Derrida tarafından kesin bir dille reddedilmiş, bu tür değerler, öznelleştirilmeye çalışılmıştır (Cengiz, 2007: 207). Böylece tüm şeylerin anlamının ortaya çıkmasında modern dönemin aksine özne ön plana çıkarılmıştır.

Postmodern ve postyapısalcı düşünce, etkisini televizyon ve özellikle de sinemada göstermiştir. Bu düşüncenin ürünü olan televizyon dizileri ve sinema filmlerinde kahramanlar genelde, klasik anlatının aksine, özenilecek kişiler değillerdir. Bu kahramanlar günlük hayatta karşılaşabileceğimiz sıradanlıkta insanlar oldukları için

onlarla özdeşleşmek de istemeyiz. Postmodern medya ürünlerinde kahramanların zayıflıklarına vurgu yapılır, kahramanlar hep birileri tarafından yönetilir, olaylar onların değil, onlar olayların etkisiyle şekillenir, bazen kahraman oldukları dahi net değildir. Çok net özellikleri, yoktur iyi veya kötü olarak nitelendirilemezler. Ancak bazen iyilerin veya kötülerin yardımını alırlar. Genelde filmin sonunda başarısız olurlar. İyilik yaptıklarını düşünürken, kötülüğe sebep olabilirler veya zaman zaman iyi zaman zaman kötü olabilirler(Erdemir, 2009: 36-37). Bu kahramanlar, postmodern düşüncenin, değer yargılarına ve sınıflandırmalara karşı tepkisini ve anlamı insanda oluşturarak insanı özneleştirme düşüncesinin bir yansıması olarak yorumlanabilir.

Öte yandan medya ürünlerini üretenler ile toplum arasında var olduğuna inanılan sözleşme, medya kuruluşlarına ve mensuplarına bazı sorumluluklar yüklemektedir. Bu sorumluklardan en temeli olanı, toplumu ilgilendiren medya içeriklerinin, insanlara gerçeğe uygun, doğru, eksiksiz, tarafsız ve nesnel bir biçimde insanlara aktarılmasıdır (Çaplı, 2002: 88).

Ancak, günümüzde egemen olan liberal-çoğulcu yaklaşımlara göre, medya, birbiriyle ilişki içerisinde olan ve belli çıkarları olan, farklı grup ve kurumlardan, yani güç merkezlerinden oluşur. Bu güç merkezleri kimlerin medya araçlarına ulaşabileceğine ve bu araçları kullanabileceğine, medya içeriğine kimlerin ne kadar erişeceğine ve bu medya içeriğine ne tür anlamlar yerleştirilip, anlamların nasıl inşa edileceğine büyük ölçüde etki eder (Erdoğan, 2002: 336). Bu yaklaşımda, çoğunluğun iktidarı hüküm sürerken, azınlıkların da etkililiğine vurgu yapılmaktadır. Medya, siyasal, kültürel, altyapı ve üstyapı kurumlarından bağımsız olarak düşünülmekle birlikte ve içerik üretirken serbestçe hareket eden, özerk kuruluşlardır (Atabek ve Dağtaş, 1998: 310).

Eleştirel yaklaşımlar ise medyayı kuruluşlarını kar odaklı, kapitalist kuruluşlar olarak ele alır ve medya içeriğinin inşa edilmesini sermayenin amaçları çerçevesinde inceler. Medya içeriğini ise ideolojik egemenlik ve kültür endüstrilerinin bilinç yönetimi süreci bağlamında ele alır. Dolayısıyla medya kuruluşlarını ve içeriklerini kapitalist ekonomik süreçler ve ideolojik kontrol mekanizmaları olarak değerlendirilir. Buna göre, medya kuruluşları, kapitalist ekonomik, siyasal ve kültürel pazar yapısının

bir parçasıdır. Eleştirel yaklaşımlar içerisinde, "Kültürel Çalışmalar" adıyla gelişen yaklaşıma göre, medya içeriği ve anlamı kontrolü edilmektedir. Bu kontrol, genel ifadeyle, pazar güçlerinin, medya kuruluşu sahiplerinin çıkarları ve medya profesyonellerinin ideolojileri gözetilerek yapılan, toplumun eylem ve değerlerine yönelik kontroldür(Erdoğan, 2002: 337-338). Yani, medya bazı olay veya durumlarda, meseleye tarafsız bir şekilde açıklık getirmek ve nesnel olmak yerine, belirli bir probleme, kişiye, siyasi programa, ideolojiye, partiye, ikileme, insan hikayesine vb. dikkat çekmekte ve toplumun, bunları ne şekilde algılayacağını belirlemektedir (Alamgor, 2002: 103).

Liberal-çoğulcu yaklaşım ve eleştirel yaklaşım bağlamında medya kuruluşları, medya içeriğini doğrudan kuruluşun kendi dünya görüşü veya bağlı olduğu pazar güçleri, ideolojiler, çıkar ilişkileri, gibi nedenlerden dolayı, olduğu gibi aktarmak yerine; yayınlanma süresi ve sıklığı, üslup, görüntülere müdahale vb. yöntemlerle tanzim ederek aktarabilir. Bu da izleyicini algısını, olaylara yüklediği anlamı ve değeri şekillendirebilir. Sözgelimi, doğru, yanlışa, iyi, kötüye, güzel çirkine dönüşebilir. Bir terör olayı medyanın güzellemesiyle bir kahramanlık öyküsüne dönüştürebilir. Öyleyse, liberal-çoğulcu ve eleştirel yaklaşımdan hareketle olaylara, durumlara veya kişilere iyi veya kötü sıfatı belirlememizde medyanın büyük bir etkisi söylenebilir.

Öte yandan özellikle haberde tarafsızlık ve nesnellik çalışmaları yapan Pertti Hemanus'a göre okuyucu ve izleyici, medyadan sadece olayların nasıl gerçekleştiğine dair açıklama değil, olayların toplumsal açıdan öneminin ve etiklerinin ne olduğuna dair aydınlatıcı yorumlar da bekler. Olaylara getirilen bu yorumlara göre izleyici ve okuyucu da kendi dünya görüşüne uygun yayın yapan yayın organını tercih eder. Hemanus, Böyle bir durumda habercinin olaylara yorum yapmasının şart olduğunu ve tarafsızlığının mümkün olmadığını ileri sürmüştür. Ancak haberlerdeki taraflılık ve yanlılığın derecesinin tabiri caizse insaflı olması gerektiğini belirtmiştir (Çaplı, 2002 89). Yani Hemanus, habercilerin manipülasyona olarak değerlendirilemeyecek seviyedeki yorumlarını olağan olduğu inancındadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HDP'NİN İYİ VE KÖTÜ KAVRAMLARINA İLİŞKİN ARGÜMANTASYONU

Bu bölümde, HDP'nin iyi bir parti mi, kötü bir parti mi olduğu sorunsalı tartışılmıştır. Bu çerçevede HDP'nin iyi bir parti olduğuna dair argümanlar ve kötü parti olduğuna dair argümanlar genel anlamda ve siyasal alanda "iyi" ve "kötü" ölçütleri kapsamında değerlendirilip karşılaştırılmıştır. Bu karşılaşmadan önce argüman ve argümantasyon kavramları açıklanmıştır.

3.1. Argüman ve Argümantasyon

Temel olarak tartışmanın ve argümantasyonun temeli, Aristoteles'in ikna etme sanatı olarak adlandırılan retoriğine kadar dayanır. Retorik Aristoteles dönemine kadar daha çok mahkemelerde ve siyasi alanlarda belli kalıplar içerisinde kullanılan bir yöntem iken, Aristoteles'in etkisiyle ikna sanatı olarak değerlendirilmiştir (Freeley ve Steinberg, 2009: 23).

Aristoteles'in teorisine göre üç farklı tartışma türü vardır. Bunlar; analitik, diyalektik ve retorik olarak adlandırılır. Aristoteles mantığının merkezinde şekil ve madde arasındaki farklılık yer alır. Aristoteles'in mantığı, bireysel argümanların güçlü ve zayıf yönlerinin belli bir analizini vermek yerine henüz geçerliliği kanıtlanmamış önermelerin, geçerli olduğu bilinen diğer farklı önermelerden ortaya çıkması durumunu ve ortaya çıkan kalıpları tanımlar. Bu kalıplar evrenseldir ve dolayısıyla içerik değişse de sonuç doğru olacaktır. Söz konusu bu kalıplar, tümevarım ve tümdengelim yöntemleridir. Aristoteles'in eleştirel tartışma kavramı olan diyalektik ise sorgulama sanatı olarak bilinir. Diyalektik; çelişkileri ortaya koyup ve yok ederek fikirleri eleştirel bir test tabi tutmanın yoludur. Şöyle ki; tartışma esnasında bir taraf bir iddia öne sürer, diğer taraf şüpheci bir tavırla iddia öne süren tarafa sorular sorar, iddia öne süren taraf, şüpheci tarafa cevap verir. Bu tartışma türünde de Aristo, mantık yöntemi olan tümevarım ve tümdengelimi kullanılmasını uygun görür. Arsitoteles'in retoriği ise fikir veya fikir birliğine ulaştıran ikna ilkeleri ile ilgilidir. Retorik, aktarılan konunun izleyiciler ikna etmek için tek başına yeterli olmadığı durumlarda, izleyici için

mantıksal, ikna edici bir sunum yapılması üzerinde durur. Söz söyleme sanatı olarak da bilinen retoriğin kullandığı yöntemler arasında mantıktaki gibi tümevarım ve tümdengelim bulunmaktadır (Van Eemeren, 1996: 28). Tümevarım ve tümdengelim yöntemlerine şöyle birer örnek verilebilir.

Tümdengelim:

Her Türk asker doğar.

Ali bir Türk'tür.

O halde Ali de asker doğar.

Tümevarım:

Karadeniz'in suyu soğuktur.

Marmara Denizi'nin suyu soğuktur.

Ege Denizi'nin suyu soğuktur.

Akdeniz'in suyu soğuktur.

O halde Türkiye'deki denizlerin suyu soğuktur.

Akademik tartışmanın kökeni ise en az 2400 yıl öncesine, Pratogoros'a dayanmaktadır. Protogaras, Atina'da öğrencileri ile tartışma yapmıştır. Çok eski bir disiplin olan akademik tartışma modern kuruluşlarda da varlığını sürdürmektedir. Akademik tartışma, argümantasyon yoluyla öğrenme, öğretme fırsatı sağlaması açısından önemlidir (Torun, 2015: 17).

Bir kavram olarak argümantasyonun temeli Latince "argumentum" kelimesine dayanmaktadır. "Arguo" fiilinden türetilen "argumentum", bir çok modern dilde benzer şekilde kullanılmaktadır(İngilizce argument, İtalyanca argomento, Fransızca, argument, Almanca, Argument gibi). Latincede genelde bir eylemi temsil eden fiillerin sonuna eklen "mentum" eki "arguo" kelimesinin sonuna eklenmiş, "argumentum" kavramı ortaya çıkmıştır. Latincedeki "arguo" fiil yine benzer şekilde birçok modern dilde

kullanılmaktadır. Örneğin: İngilizcede “to argue”, İtalyancada “arguire”, Fransızcada arguer. “Arguo” kavramı temelde işaret etme, kabul ettirme, ispatlama anlamlarında kullanılmaktadır. Bu anlamlar “kişinin, bir diğer kişiye doğrudan veya dolaylı olarak bir tez haklı çıkarma çabası” şeklinde de düşünülebilir (Rigotti ve Morasso, 2009: 10).

TDK argüman kavramını, “1. Kanıt. 2. Tez, iddia, sav. Şeklinde tanımlamıştır. Argümantasyon ise iki veya daha fazla bireyin, herhangi bir konu ile ilgili akla dayalı iddiaları çok yönlü olarak tartışması anlamına gelmektedir (Kuhn, Wang ve Li, 2010: 27). Eemeren, Grootendorts ve Henkemans ise argümantasyonu, çözüm üretmenin temeli olarak kabul etmiş ve kavramı “bir önermenin kabul edilebilirliğinin eleştirel gerekçelerini haklı çıkarmak veya çürütmek için yapılan sözel, sosyal ve rasyonel etkinlik” olarak tanımlamıştır (Eemeren, Grootendorts ve Henkemans, 2002: 1). Yani argümantasyon, kanıtlarla desteklenen mantıksal veya yarı-mantıksal fikirler dizisidir (Andrews, 2010: 3). Toulmin ise argümantasyonu ortaya atılan bir iddianın kanıtlarla desteklenmesi şeklinde tanımlamıştır (Toulmin, 2003: 12).

Argüman, “bir sonuç ve sonucun dayandığı öncülleri kapsayan birtakım önerme” olarak tanımlanabilir (Yıldırım, 2002: 247). Daha kapsamlı bir ifadeyle; açıklayıcı bir sonucu, modeli ya da tahmini desteklemek için ortaya atılan teorilerin veya kanıtların bir arada kullanılmasıdır (aktaran: Okumuş, 2012: 22).

Böylece argüman için, ortaya atılan iddiayı kanıtlar nitelikteki bilimsel bulgu, çıkarım, kanıt vb. denebilir. Argümantasyon ise bu bulgu, kanıt veya çıkarımların, bilimsel çerçevede, iddiayı kanıtlayacak şekilde tanzim edilmesi ve sunulmasıdır denebilir.

Bilim insanları, öne sürdükleri iddialarını kanıtlamaya çalışırken, iddialarını destekleyen ve karşıt iddiaları çürüten kanıtlar üreterek iddialarını gerekçelendirir. Bu şekilde iddia ve veriler arasındaki ilişkinin gerekçelendirilmesi ve deneysel ya da teorik kanıtlar çerçevesinde bu iddiaların değerlendirilmesi de argümantasyon diğer bir deyişle, bilimsel tartışma olarak tanımlanmaktadır. (Jimenez-Aleixandre ve Erduran, 2007: 13).

Sally Mitchel, argümanı düzenli ve eleştirel olmak üzere ikiye ayırır. Düzenli argümanlar, karşı çıkılmayan teorilerin uygulamalarını öne süren, kurallara uygun argümanlardır. Bu argümanlar, genelde tahmini argümanlar olmakla birlikte bilim insanlarının çalışmalarının merkezi niteliğinde, standart argümanlardır. Aksine, eleştirel argümanlar, mevcut teorilere ve düşüncelere karşı çıkar, onları sorgular ancak bunu yapasındaki amaç mevcut teori ve fikirleri yok etmek değil, o fikirlerin tanıtılması ve geliştirilmesidir (Duschl ve Osborne, 2002: 53).

Bilimsel tartışma yani argümantasyonun, dört şekilde başladığı görülmüştür (Van Eemeren ve Grootendorst, 2004):

1) Dışa Vurma: İki farklı görüşün karşılaşmasıyla başlar. Tartışma İnsanların bahsettikleri yorumlara yoğunlaşır.
2) Sosyalleştirme: Tartışmalar insanların sosyalleşmesine katkı sağlayan bir araç olarak kabul edilir. İnsanlar tartışmada anlaşmaya, ortaya yolu bulmaya çalışırlar. Bu nedenle tartışmalar bireysel değil, sosyal süreçlerdir.
3) İşlevselleştirme: Tartışmalar anlaşmazlığı gidermede, çözüm bulmada başvurulan bir yoldur. Bu nedenle bilimsel tartışmalarda, sözel tartışmanın işlevi çok önemlidir.
4) Diyalektikleştirme: Bilimsel bir tartışmada, karşı tarafa veya dinleyicilere yardımcı olabilecek fikirlerin ortaya atılması bilimsel tartışmanın sonucuna ulaşması konusundan faydalı olacaktır. Böylece, diyalektik tartışma, görüş farklılıklarının çözümünde etkili tartışmanın bağlı olduğu unsurlar olarak tanımlanır.

Kökeninden, tanımlarından ve kapsamından bahsettiğimiz argüman ve argümantasyon kavramlarını tüm dünyaya yayılmasını sağlayan kişi Stephen E. Toulmindir. Toulmin argümanın kullanımını üzerine kaleme alınan eser "The Uses of Argument" kitabının yazarı ve 20. yüzyılın önemli filozoflarındandır.

Toulmin argüman kavramını "davranışlarını, inanışlarını, tutumlarını ve değerlerini haklı çıkarmayı amaçlayan insanların iletişim sürecinde kullandıkları neden

ve gerekçeler" olarak tanımlamıştır. Argümantasyonu da bu argümanların oluşturulduğu süreç olarak ifade etmiştir (Freeley ve Steinberg, 2013: 2). Toulmin argümantasyon kavramına önemli ölçüde katkı sağlayan "Toulmin Argümantasyon Modeli"ni geliştirmiştir.

Toulmin geliştirdiği modelde argümantasyon sürecinin ögelerini ve bu ögelerin niçin kullanıldığı açıkça belirtmiştir. Bu ögeler şunlardır: İddia (claim), dayanak/veri/kanıt (Ground), gerekçe (warrant), destekleyici (backing), çürütücü (rebuttal) ve sınırlayıcı (modal qualifers). Bu ögeler Toulmin tarafından şu şekilde açıklanmıştır (Toulmin, 2003: 91):

a) **İddia:** Üzerinde tartışılan ifade, sav, tez veya görüştür.
b) **Veri:** Argümanı kanıtlamak için kullanılan gerekçeler veya kanıtlardır.
c) **Gerekçe:** İddia ver veri arasında köprü rolünü üstlenen, mantıksal ve varsayımsal ifadelerdir. İddiayı haklı çıkarmak için ortaya atılan nedenlerdir. Neden/Niçin sorusunun cevabıdır.
d) **Destekleyici:** Gerekçeyi desteklemek ve güçlendirmek için kullanılan ifadeleridir.
e) **Çürütücü:** Ortaya çıkarılan argümanın geçerli olmayacağı durumları belirten ifadelerdir.
f) **Sınırlayıcı:** Argümanın geçerli olabileceği durumları belirten ve aynı zamanda argümanı sınırlayan ifadelerdir. Sonucun kesin olacağı durumları tanımlar.

Toulmin'in modeline göre ortaya bir tez atan kişi bir iddiada bulunur, iddiasını verilerle iddiasını kanıtlar. Gerekçeler iddia ile veriler arasındaki bağlantıyı kurup iddiayı haklı çıkarmaya yardımcı olur. Destekleyiciler, iddia ile veriler arasındaki bağlantının yani gerekçenin doğruluğunu destekler. Çürütücü ortaya çıkan argümanın geçerli olmayacağı durumları, potansiyel karşı argümanları ve beklentilerdir. Sınırlayıcılar ise sonucun kesin olacağı belli durumları ifade eder.

Toulmin'in argümantasyon modeli, pratik ve formel olmayan mantığın gelişmesine, argümantasyonun günlük kullanımı ile eleştirel düşünce becerisinin

ilerlemesine yardımcı olacak niteliktedir. Bir diğer açıdan bir iddia ile ilgili öne sürülen pozitivist nedenlere bir alternatif olarak, iletişim sürecinde basit, sıradan nedenlerin sunulabilmesini sağlamıştır. Bu model, pek çok çalışmaya konu olmuş, bazı araştırmacılar kurallara uygun bir argümantasyonun bu modele göre hazırlanmış bir argümantasyon olduğunu savunmuşlardır (Goodnight, 2006: 39).

3.2. HDP'nin İyi Bir Parti Olduğuna İlişkin Argümanlar

Halkların Demokratik Partisi(HDP)'nin iyi bir parti olduğuna dair argümanları araştırırken öncelikle partinin argümanlarını ve kendisini nasıl tanımladığını ve betimlediğini incelemek faydalı olacaktır.

HDP'nin resmi internet sitesinde, *"Parti Programı"* başlıklı metinde HDP'nin nasıl bir parti olduğu, misyonu ve vizyonu tarif edilmiştir. *"Parti Programı"* başlıklı metnin konuya ilişkin satırbaşları şu şekildedir (www.hdp.org.tr):

> "*Partimiz, yoksulluğun ve sefaletin olmadığı, adaletin, eşitliğin ve özgürlüğün yaşam bulduğu, bütün sorunların serbestçe tartışıldığı, kimsenin inançsal ve etnik kimliğini gizlemediği, kimseye bu tür kimliklerin zorla dayatılmadığı, tarihiyle ve komşularıyla barışık, özgür ve demokratik bir ülke hedefinin güncelliğini tespit ederek; emek, etnik ve dini kimlikler, kadın ve cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği, çevre ve doğal kaynaklar konusunda her türlü ayrımcılık ve sömürüye karşı olan her birey ve örgütün, halkın kendi demokratik yönetimini kurumasını sağlamak üzere bir araya gelmesini hedefler."*

Metnin bu bölümünden, HDP kendisini; refaha, eşitliğe, hak ve özgürlüklere önem veren adaleti, barışı ve demokrasiyi savunan, toplumun her kesimini kucaklayan, doğaya ve her türlü insani değerlere saygı duyan ve birey, grup ve örgütlerin demokratik özerk yönetim hakkının savunan bir parti olarak betimlemiştir. HDP'nin bu beyanı, Cevizci'nin "iyi"nin tanımda (Cevizci, 2000: 523) vurguladığı akla uygunluk ve yararlılık esaslarına uygundur. Ayrıca bu beyan, herhangi birine zarar verme niteliği taşımadığı için, bireylerin özgürlüğü, doğal kaynaklara ve çevreye fayda gözetildiği için, bireyin özerkliğine(bireysel olarak kendi kararını verme) saygılı bir beyan olduğu

için ve adalet ön plana çıkarıldığı için yukarıdaki belirlenen iyilik ölçütleriyle de (Mahmutoğlu, 2009: 564) aynı çizgidedir. Siyasi anlamda belirlenen iyilik ölçütlerine ise akla uygun, bireylerin güvenliğini gözeten, bireylerin özgürlüğünü ve eşitliğini savunan, toplumun çıkarını gözeten bir metin olması sebebiyle uygundur. Metin, demokratik özerliği savunması siyasal alan için belirlenen devletin ve milletin bekası ölçütüne tezat oluşturmaktadır. Yine de "*Parti Programı*" adlı metnin bu bölümünü tespit edilmiş olan iyilik ölçütlerine göre değerlendirirsek büyük ölçüde HDP'nin iyi bir parti olduğunu söyleyebiliriz.

"Parti Programı" başlıklı metinin devamında şu şekilde ifadeler de yer almaktadır (www.hdp.org.tr):

> *"Partimiz, her ulustan, her dilden, kültürden ve inançtan, Türkiye işçi sınıfının, emekçilerin, üretici köylülerin, küçük esnafın, emeklilerin, kadınların, gençlerin, aydınların, sanatçıların, LGBT bireylerin, ezilenlerin ve sömürülen tüm halk güçlerinin arzuladığı amaca varmak üzere güçlerini birleştirdikleri ve demokratik halk iktidarına/yönetimine yürüyenlerin partisidir."*

Metnin bu bölümünde de farklı etnik gruplardan insanların, farklı inançlara mensup insanların, farklı meslek gruplarına dahil insanların, farklı yaş gruplarının, farklı cinsel yönelimi olan insanların ve sömürülen insanların amaçlarının HDP'nin de amacı olduğuna ve HDP'nin bu amacı gerçekleştirmek üzere hareket ettikleri vurgulanmıştır. Metnin bu bölümü de herkesin hak ve özgürlüğünü gözetmesi bakımından akla uygunluk ve yararlılık ölçütlerine (Cevizci, 2000: 523) uygundur. Bu bölümdeki ifadelerin kimseye zarar verici nitelikte olmaması, aksine faydanın hedeflenmesi, bireylerin özerkliğine önem verilmesi ve her kesimden bireyi kucaklaması iyilik ölçütlerine (Mahmutoğlu, 2009: 564) uymaktadır. Siyasal anlamda belirlediğimiz, akla uygunluk, bireyin can ve mal güvenliği, bireyim eşitliği, bireyin özgürlüğü, toplumun çıkarına siyasi eylemler yapılması ve devletin bekası ölçütleriyle örtüşmektedir ve/veya çelişmemektedir. Buna göre metnin bu bölümü HDP'nin iyi bir parti olduğuna dair argüman niteliğindedir.

HDP'nin yukarıdaki alıntılarla gösterilen birleştirici, bütünleştirici ve demokratik tutumu, metinin anayasayı konu alan bölümünde de vurgulanmaya devam edilmiştir (www.hdp.org.tr):

> *"Partimiz, cinsiyetçi olmayan, ulusu ve yurttaşlığı etnik kimliklerden arındıran, tekçi olmayan; emeğin hakkın koruyan, kamunun çıkarını gözeten, toplumsal ihtiyaçları temel alan, tüm kimlik, dil, kültür ve inançların varlığın kabul ederek güvence altına alan; ekolojik, çoğulcu, eşitlikçi, özgürlükçü, sosyal ve demokratik bir anayasa yapılmasını, demokrasinin kazanılması için önemli bir mücadele alanı olarak kabul eder ve mücadelesini bu doğrultuda geliştireceğini ilan eder. Uzun soluklu bir halk mücadelesi ile taleplerini görünür kılarak, anayasayı halkla birlikte inşa etmeye hedefler."*

Metnin bu bölümünde HDP'nin birleştirici ve demokratik tutumuna uygun şekilde, toplumun tamamının çıkarının gözetecek, bireyler arasında herhangi bir ayrıma sebep olmayacak kamunun çıkarını gözetecek bir anayasanın oluşturulması ve bu sürece halkın katılımının sağlanması hedefi ifade edilmiştir. HDP'nin bu hedefleri zarar vermeyen aksine yarar sağlayan, açıkça belirtildiği gibi toplumun çıkarına uygun, rasyonel, bireysel özerkliğe katkı sağlayan ve demokrasi ve adalet konusunda devletin ve milletin bekasını gözeten hedfler olduğu için yukarıda belirlediğimiz iyili ölçütlerinin tamamıyla uyum içerisindedir. HDP'nin bu hedefleri, söz konusu ölçütlere göre değerlendirildiğinde partinin iyi bir parti olduğunu sonucuna kolayca ulaşılmaktadır.

HDP resmi internet sitesinde yayınlanan *"Parti Programı"* metninin iş ve işçi haklarıyla ilgili bölümü ise şu şekildedir (www.hdp.org.tr):

> *"Partimiz, işsizliğe, işçi kıyımlarına ve iş cinayetlerine karşı insanca yaşam kavgası veren işçi ve emekçilerin, yıkıma sürüklenen küçük esnafın, ürününün karşılığını alamayan üretici köylünün, çiftçinin yanında yer alır; taleplerinin karşılanması için mücadele eder; işçi ve emekçilerin kazanımını temel ilke edinir. Günlük ve haftalık çalışma sürelerinin azaltılıp, ücretler*

düşürülmeksizin haftalık çalışma süresinin 35 saat olarak belirlenmesini; işin, üretim süreçlerinin ve işliklerin işçi sağlığını önceleyerek düzenlemesini savunur. Asgari ücretin dört kişilik bir ailenin tüm ihtiyaçları gözetilerek yoksulluk sınırının üzerinde ve vergiden muaf tutularak belirlenmesini, emekli maaşlarının yoksulluk sınırının üzerinde olmasını savunur."

Metnin bu bölümünde, HDP'nin herhangi bir ayrım yapılmaksızın işçilerin, esnafların, köylülerin, çiftçilerin ve emeklilerin; hakları, özgürlükleri, güvenlikleri ve yaşam standartlarının ıslahı için mücadele eden bir parti olduğu beyan edilmiştir. Bu ifadelere göre HDP, akla uygun ve yarar gözeten bir partidir ve "iyi"nin tanımına (Cevizci, 2000: 253) uymaktadır. HDP, metnin bu bölümüne konu olan işçi, çiftçi ve üretici köylülerin zararını değil yararını isteyen, onların bireysel özerkliğini koruyan ve onlar için adalet isteyen bir parti görüntüsünde olduğu için Cevizci'nin esaslarının yanı sıra belirlenen diğer iyilik esaslarına da (Mahmutoğlu, 2009: 564) paralellik içerisindedir. Siyasal alanda iyilik bağlamında ise yine akla uygun olan, özellikle insanların can ve mal güvenliğinin üzerinde duran, onlar için eşitlik ve özgürlük talebinde bulunan dolayısıyla toplumun çıkarına uygun siyasi eylem girişiminde olan HDP'nin, belirlediğimiz ölçütlere göre iyi bir parti olduğunu söyleyebiliriz.

"Parti Programı" adlı metnin eğitimle ilgili bölümünde, daha öncede olduğu gibi HDP'nin hak, eşitlik, demokrasi, özgürlükten yana olduğu vurgusu yapılmıştır(www.hdp.org.tr):

"Eğitim bir kamu hizmetidir ve her yurttaşın yaşamını boyunca parasız yararlanabileceği bir haktır. Eğitim sisteminin bilimsel, demokratik, eşitlikçi, ve özgürlükçü olmasını, ilköğretim ve ortaöğretim ile birlikte okul öncesinin de zorunlu hale getirilmesin temel ilke edinen Partimiz, eğitim sisteminin tüm temel kademelerinde geçişlerin sınavsız olmasını savunur."

Eğitim alanında da HDP, akla uygun ve yararlı fikirlerin savunucusu olduğu için Cevizci'nin iyilik tanımındaki esaslara göre iyi bir partidir. Metnin bu bölümünün genel anlamdan belirlenen iyilik ölçütlerindeki zarar vermeme, yararlı olma, bireyin özerkliği

ve adalet kıstaslarına da tam uyumluluk göstermesi sebebiyle HDP iyi bir parti konumundadır. Parasız eğitim, bilimsellik, demokratiklik ve sınavsız eğitim, siyasal alandaki iyilik ölçütlerinden "devletin ve milletin bekası" ve "akla uygunluk" ölçütlerine, eğitimde eşitlik ve özgürlük, "bireylerin eşitliği ve özgürlüğü" ölçütlerine, bunların tamamı da milletin çıkarına siyasi eylem ölçütüne uyduğu için metnin bu bölümünden HDP'nin iyi bir parti olduğu çıkarımı yapılabilir.

Metnin aşağıda alıntılanan bölümünde ise daha önceki bölümlerde de sık sık vurgulandığı gibi farklı yaşam tarzlarının, kültürlerin, inançların özgürce sürdürülmesine vurgu yapılmıştır (www.hdp.org.tr):

> *"Partimiz, üzerinde bulunduğumuz topraklarda yaşayan tüm halkların toplumsal ve tarihsel dokusuna aykırı olan tekçi, inkarcı, asimilasyoncu egemenlik sistemine karşı, tüm halkların, kimliklerin, dillerin, kültürlerin, inançların eşitliğini, özgürce yaşamasını ve kendisini geliştirmesini savunur. Gönüllü birlikte yaşamın ancak eşitlik ve özgürlük temelinde gerçekleşebileceğini bilerek, bunun için mücadele eder.*

Buna göre her türlü inanç, ulus, kültür, kimlik özgür ve eşit bir biçimde yaşatılmalı. Hiçbir halk, inanış, dil, kimlik yok edilmemeli, yaşama hakkına tecavüz edilmemeli, katliama, sürgüne asimilasyona karşı çıkılmalıdır. Metnin bu bölümünün yansıttığı tutum, Cevizci'nin üzerinde durduğu iyiliğin akla uygu olma ve yararlı olma esaslarına (Cevizci, 2000: 523), ayrıca düşünürlerin fikirlerinden yola çıkarak saptanmış (Mahmutoğlu, 2009: 564) olan zarar vermeme, yararlı olma, bireysel özerkliğe saygı ve adalet ölçütlerine uygun olduğu ve/veya çelişmediği için metnin bu bölümüne ve belirlen ölçütlere göre HDP iyi bir partidir. Herkesin eşit, özgür, güvenli bir hayat sürmesini desteklemesi bakımdan metnin bu bölümü, siyasal alanda iyilik için belirlenen akla uygunluk, toplumun can ve mal güvenliği, bireylerin eşitliği, bireylerin özgürlüğü, toplumun çıkarına siyasi eylem ve devletin ve milletin bekası ölçütlerine tam olarak uyum sağladığından HDP'nin iyi bir parti olduğuna ilişkin argümanlar arasında gösterilebilir.

HDP'nin *"Parti Programı"* adlı metninin devamındaki bir paragrafta, erkek egemen sisteme karşı çıkılmış, kadın haklarıyla ve cinsiyetçilikle ilgili şu ifadelere yer verilmiştir (www.hdp.org.tr):

> *"Erkek egemen sistemin(patriyarkanın), toplumun her alanında kök salmış sistematik bir egemenlik biçimi olduğunu kabul eden Partimiz, erkek egemenliğin, diğer tüm egemenlik ve sömürü biçimlerinin(sınıfsal, ulusal, inançsal) karşısında özgül bir ezme ve sömürü biçimi olduğundan hareketle, kadınların toplumsal açıdan maruz kaldığı her türlü ezilme ve sömürülme ilişkisinde kadınlardan yana tutum alır. Kadınların özgürleşme(kurtuluş) mücadelesini destekler, bunun kazanılması için mücadele eder. Partimiz, başta kendi içindeki cinsiyetçilikle mücadele olmak üzere, tüm cinsiyetçi ilişkilere ve dile karşı mücadeleyi göre bilir."*

Bu bölümde HDP'nin, şiddete, emek sömürüsüne, aşağılanmaya, ve ezilmeye maruz kalan kadınların yanında olduğunu ifade edilmiştir. HDP'nin kadınların "özgürleşmesi" için mücadele ettiğinin de beyan edildiği metinde, bunlara ek olarak, cinsiyetçiliğe ve cinsiyetçi ilişkilere ve cinsiyetçi dile karşı tutum sergilenmiştir. HDP'nin metnin bu bölümündeki beyanatı, Cevizci'nin tanımındaki (Cevizci, 2000: 523) akla uygunluk ve yararlılık esaslarına, genel iyilik ölçütlerindeki (Mahmutoğlu, 2009: 564) zarar vermeme, yararlı olma, bireysel özerkliğe saygı ve adalet ölçütlerine, siyasal alanda iyilik ölçütlerinin metinle ilgili olan; akla uygunluk, toplumun can ve mal güvenliği, bireylerin özgürlüğü, bireyleri eşitliği ölçütlerine uygun bir beyanat olması HDP'nin iyi bir parti olduğunu göstermektedir.

HDP'nin, farklı cinsel yönelimleri olan insanların hakları için mücadele ettiği de*"Parti Programı"* adlı metinde yer almıştır (www.hdp.org.tr):

> *"Partimiz, heteroseksizmi bir tür ırkçılık olarak görür. Lezbiyen, gey, biseksüel ve transseksüellerin(LGBT) maruz kaldıkları homofobi ve transfobi temelli ayrımcılığa ve şiddete karşı mücadele eder. LGBT bireylerin özgürleşmesinin heterosesüelleri de özgürleştireceğini savunan*

Partimiz, heteroseksüelliği zorunluluk olarak gösteren ve dayatan nefret söylemine ve nefret suçlarına karşı mücadele eder."

Metnin bu bölümünde heteroseksizm, ırkçılıkla denk sayılmış, LGBT bireylerin özgürleşmesinin gerekliliğinden söz edilmiştir. Homofobi ve transfobi nefret suçu olarak nitelendirilmiş ve bunlarla mücadele edildiği belirtilmiştir. Bu ifadeler Cevizci'nin tanımındaki (Cevizci, 2000: 523) akla uygunluk ve yararlılık esaslarına uymaktadır. Genel iyilik ölçütlerindeki zarar vermeme, yararlı olma, özellikle bireysel özerkliğe saygı ve adalet ölçütleriyle de paralellik göstermektedir (Mahmutoğlu, 2009:564). Siyasal alanda iyilik ölçütlerinden ise metinle ilgili olan; akla uygunluk, toplumun can ve mal güvenliği, özellikle bireylerin özgürlüğü ve bireylerin eşitliği ölçütleriyle örtüşmektedir. Tespit edilmiş olan ölçütlere ve metinin bu bölümündeki ifadelere göre HDP iyi bir partidir.

Yine aynı metnin bir paragrafı, HDP'nin insan ve doğa ilişkisiyle ilgili tutumunu yansıtmaktadır (www.hdp.org.tr):

"Yaşam alanlarına sahip çıkan halkımızın mücadele gücü ve kararlılığından ilham alan Partimiz, kapitalizmin doğayı, doğal varlıkları ve yaşamı metalaştırarak sömürmesine karşı, insanı doğanın efendisi değil, bir parçası olarak görür. Kırda ve kentte, doğa ve yaşam hakları savunma ve yaşam ortamlarını koruma mücadelesi verenlerin dayanışmasını güçlendirmeyi, bu mücadeleleri ortaklaştırmayı ve taleplerini siyaset zeminine taşımayı görev edinir. Suyun ve doğanın ticarileştirilmesine, piyasa temelli enerji politikalarına ve projelerine karşı mücadele eden Partimiz, insan-doğa-enerji ilişkisini kullanım değeri üzerinden tarif eder; insani ihtiyaçlar için gereken ve geçimlik tarımda kullanılan suya parasız, temiz ve yeterli miktarda erişim hakkının güvence altına alınmasını savunur, bunun gerçekleşmesini hedefler. "

Metnin bu bölümünde, doğanın korunması ve doğal hayata katkı sağlanması, bu koruma ve katkı sağlama sürecine destek verenler arasında bağların güçlendirilmesi, insanın temel ihtiyacın karşılayacak ve tarımın devamlılığını sağlayacak kadar suyun

insanlara ücretsiz verilmesi HDP'nin savunduğu hususlardır. Doğanın korunması ve doğaya katkı sağlanması ve insan için en temel ihtiyaç olan suyun insana ücretsiz sağlanması insanlara fayda sağlayacağı için, HDP iyiliğin tanımdaki temel esaslar olan akla uygun ve yararlılık esaslarına (Cevizci, 2000: 523) uygun tutum sergilemiştir. Genel iyilik tanımdaki ölçütlerden (Mahmutoğlu, 2009: 564) bu ifadelerle ilişkisi bulunan zarar vermeme, yarar sağlama ve adalet ölçütlerine de uyan HDP, doğayı korumayı ve insanın temel ihtiyacı olan suyu insanlara ücretsiz ulaştırmayı hedefleyerek siyasal alandaki iyilik ölçütlerinden ise akla uygunluk, toplumun can ve mal güvenliği, bireylerin eşitliği ve özgürlüğü ve toplumun çıkarına uygun siyasi eylem ölçütlerine de uyarak iyi bir parti olma niteliğine ulaşmıştır.

"Parti Programı" adlı metnin son paragrafında HDP'nin kuruluş amacını açıklanırken dünya görüşü de özetlenmiştir (www.hdp.org.tr):

> *"Partimiz, işçilerin ve emekçilerin, her ulustan, her inançtan, her kültürden ezilen ve sömürülen halkların eşitlik, özgürlük ve adalet için verdikleri mücadelelerin ilerletici gücüdür. Tüm toplumsal muhalefet kesimlerin demokratik direniş odaklarını, demokrasi, eşitlik, ve barış mücadelesi veren tüm özneleri, umut ve heyecanla ortak bir mücadele hattında buluşturmak ve sürece müdahale etmek üzere kurulmuştur."*

Metnin bu son paragrafına göre HDP, mensup olduğu kültür, ulus, inanç fark etmeksizin ezilen ve sömürülen herkesin haklarını, özgürlüğünü, eşitliğini savunan bir partidir. Demokrasi, eşitlik ve barış mücadelesi veren herkesin yanından yer alan, demokratik ve barışçıl bir partidir. Ve bu uğurda verilmesi gereken tüm mücadeleyi vermektedir. Dolayısıyla HDP, Cevizci'nin tanımındaki (Cevizci, 2000: 523) akla uygunluk ve yararlılık esaslarına, genel iyilik ölçütlerindeki (Mahmutoğlu, 2009: 564) zarar vermeme, yararlı olma, bireysel özerkliğe saygı ve metinde açıkça belirtildiği gibi adalet ölçütlerine, siyasal alanda iyilik ölçütlerinin; akla uygunluk, toplumun can ve mal güvenliği, bireylerin özgürlüğü, bireyleri eşitliği, toplumun çıkarına uygun siyasi eylem ve özellikle barış ve demokrasi değerler üzerindeki ısrarcı tutumuyla devletin ve milleti bekası ölçütlerine uyarak bir iyi bir parti olduğunu göstermiştir.

HDP'nin resmi internet sitesindeki *"Parti Programı"* metininden yola çıkarak, özetle HDP kendi şu şekilde tanımlamıştır: HDP, refaha, eşitliğe, hak ve özgürlüklere önem veren adaleti, barışı ve demokrasiyi savunan, toplumun her kesimini kucaklayan, doğaya ve her türlü insani değerlere saygı duyan ve özellikle kadınların, işçilerin, LGBT bireylerin, ezilenlerin ve sömürülenlerin yanında olan ve onlar için mücadele eden bir partidir. İnanç, ulus, kültür, dil, ayırmaksızın toplumun tamamının menfaatini gözeten bir partidir. HDP'nin yayınladığı bu metin özelinde HDP'nin iyi bir parti olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

HDP'nin "7 Haziran 2015 Genel Seçimleri" propaganda sürecinde seçmene sunduğu "*Büyük İnsanlık Çağrısı*" adlı bildiri de "*Parti Programı*" başlıklı metinle paralellik göstermektedir (www.hdp.org.tr):

> *"BİZ'LER, içinde bulunduğumuz karanlık günlerin hep birlikte, dayanışma içinde aşılacağına inananlarız.*
>
> *BİZ'LER, herkesin özgürlüğü için mücadele eden insanlarız.*
>
> *BİZ'LER, birbirleri için kaygılanan, birbirlerinin haklarına sahip çıkanlarız.*
>
> *BİZ'LER'i bir araya getiren, insana, hayvana, doğaya olan tutkulu aşkımızdır.*
>
> *BİZ'LER, özgürlüğe, adalete, eşitliğe, dayanışmaya... Büyük İnsanlığa inananlarız.*
>
> *BİZ'LER güçlünün yaydığı korkuya teslim olmayacağımızı ilan edenleriz.*
>
> *BİZ'LER, zulmün, baskının karşısında insanlığı savunarak barış adına dikilecek olanlarız.*
>
> *BİZ'LER sırt sırta, kol kola, omuz omuza vermiş, "Büyük İnsanlık" çağrısını dile getirenleriz."*

"*Büyük İnsanlık Çağrısı*" adlı metinin bu bölümünde HDP'nin dünya görüşü üzerinden parti tanımlanmıştır. Buna göre HDP; özgürlük için mücadele eden, insanların haklarına saygılı, insanı ve doğayı önemseyen, barış için mücadele eden bir

partidir. "*Büyük İnsanlık Çağrısı*" adlı tanımlama HDP kendisini Cevizci'nin tanımında temel aldığı kıstaslara (Cevizci, 2000: 253) uygun olarak akla uygun ve yararlı olan, genel iyilik ölçütleriyle (Mahmutoğlu, 2009: 564) paralel olarak zarar vermeyen, fayda sağlayan, bireysel özerkliğe saygı duyan ve adil, siyasal iyilik ölçütlerindeki bireyin özgürlüğünü, bireyin eşitliğini, toplumun can ve mal güvenliğini, devletin ve milletin bekasını önemseyen ve toplumun çıkarına uygun siyaset yapan bir parti olarak tanımlamıştır. Bu da "HDP iyi bir parti" demektir.

Metnin devamında da on iki farklı başlık belirlenerek seçim vaatlerinden bahsedilmiştir. Bu başlıklarda toplumun her kesimin ve toplumun genel problemleri ayrı ayrı ele alınarak HDP'nin toplumun tamamının, farklı kimliklerle beraber, önemsediği, kucakladığı, hoşgörüyle karşıladığı gösterilmektedir. Söz konusu başlıklar şunlardır (www.hdp.org.tr):

"1. BİZ'LER KADINIZ
2. BİZ'LER GENCİZ
3. BİZ'LER GÖKKUŞAĞIYIZ
4. BİZ'LER ÇOCUĞUZ
5. BİZ'LER DEMOKRASİYE İNANANLARIZ
6. BİZ'LER İNSAN HAKLARI SAVUNUCULARIYIZ
7. BİZ'LER HER KİMLİKTENİZ
8. BİZ'LER ÖZGÜR DÜNYAYI SAVUNANLARIZ
9. BİZ'LER DOĞANIN KORUYUCUSUYUZ
10. BİZ'LER GÜVENCELİ YAŞAM EKONOMİSİNİ KURACAK OLANLARIZ
11. BİZ'LER İŞÇİYİZ, EMEKÇİYİZ
12. BİZ'LER SOSYAL HAKLARIN GÜVENCESİYİZ"

HDP'nin iyi bir parti olduğuna dair söylemler, "7 Haziran 2015 Genel Seçimleri" için hazırlanan seçim şarkılarıyla sürdürülmüştür. Şarkılarda, *"Parti Programı"* isimli metinde olduğu gibi, barış, kardeşlik, demokrasi, özgürlük, eşitlik, mücadele gibi değerlere ve doğaya verilen değere yer verilmiştir. Kararlı bir tutumla birleştirici ve bütünleştirici bir dil kullanılmıştır. 7 Haziran 2015 tarihinde yapılan genel

seçimlerinin propaganda sürecinde HDP tarafından kullanılan *"İnadına Barış"* şarkısının sözleri şu şekildedir (www.hdp.org.tr):

"İnadına Barış
İnadına umut, inadına.
İnadına sevda inadına.
Kadın, erkek inadına,
İnadına eşit, yan yana.
Konuş, anlaş inadına,
İnadına kardeş, inadına.
İnadına, barış inadına.
Horon, halay, saz inadına.
İnadına dere, inadına,
İnadına ağaç, inadına.
İnadına hayat, inadına,
İnadına insan, inadına.
Hem çok renkli inadına,
Hem çok dilli inadına.
İnadına zılgıt, inadına,
İnadına kahkaha inadına,
İnadına iş, aş, inadına.
İnadına anadil, inadına.
İnadına eşit, inadına.
İnadına beraber, inadına.
İnadına HDP, inadına."

Şarkıda; "umut", "eşit", "kardeş", "yan yana", "horon, halay, saz", "barış", "konuş, anlaş", "iş, aş", "çok renkli", "beraber" gibi ifadelerle, bütünlük, eşitlik, demokrasi, refah gibi topluma olumlu katkı sağlayacak değerlerin peşinden gidileceği, "inadına" vurgusuyla dile getirilmiştir.

Aynı yıl seçimlerde kullanılan farklı bir şarkı olan "HDP Hey!"in sözleri ise şu şekildedir (www.hdp.org.tr):

"HDP Hey!
İnadına barış, eşitlik, özgürlük, demokrasi ile,
Halklar, el ele birlikte, haydi adalete,
Özgürlüğe giden yolda haykırır HDP!
Ne baraj, ne HES'i, ormanlar ülkesi
Bu doğanın sesi, gençler!
Cudi'den, Merteş'e; Kaçkar'dan, Toros'a
Ülkeyi talan karşı savunacağız biz.
Dağlarda, ovalarda, huzurlu yaylalarda,
Bulutlu, özgür yarınlarda: HDP hey !
Köylerde, şehirlerde, parklarda, sokaklarda,
Bulutlu, özgür yarınlarda: HDP hey!
Çocuklar, HDP yürüyor, barışı kuruyor,
Özgür yarınlara doğru güneş yükseliyor.
Halklar, HDP yürüyor, barışı kuruyor,
Özgür yarınlara doğru güneş yükseliyor.
Maden ocağında, tarla, fabrikada, emeğin yanında,
İşçiler, HDP sesimiz, bizim emeğimiz,
Sömürüye karşı duran direnme gücümüz
Kadınlar, HDP sesimiz, özgür nefesimiz,
Zalimin zulmüne karşı direneceğiz biz."

Bu şarkıda da, "*Parti Programı"* metnine paralel bir şekilde demokrasi, barış özgürlük, eşitlik, birlik, bütünlük ifadeleri kullanılmış bunlara ek olarak halklara, gençlere, çocuklara, kadınlara ve işçilere seslenilmiş, sömürüye ve zulme karşı mücadele vurgusu yapılmıştır. Ayrıca baraj ve HES'lere karşı duruş sergilenerek, doğaya verilen önem yinelenmiştir. HDP'nin köylerde, ovalarda, şehirde, sokakta kısacası her yerde olduğuna değinilmiştir.

Her iki seçim şarkısın da HDP, barış, özgürlük, eşitlik, demokrasi mücadelesi veren, ezilenin ve sömürülenin yanında, herkese kapısını açmış, doğaya son derece önem veren bir parti olarak tasvir edilmiştir. Şarkının sözlerine göre HDP toplumun

çıkarları doğrultusunda hareket eden bir parti görünümdedir. Bu şarkılardan "İnadına Barış" isimli olanın içerisinde "Hem çok dilli inadına" sözleri genel iyilik ölçütlerindeki (Mahmutoğlu, 2009: 564) devletin ve milletin bekası ölçütüne tam olarak uymasa da Cevizci'nin iyilik tanımına (Cevizvi, 2000: 523), genel iyilik ölçütlerine ve siyasal alandaki iyilik ölçütlerinden akla uygunluk, toplumun can ve mal güvenliği, bireylerin özgürlüğü, bireylerin eşitliği ölçütlerine paralellik göstermektedir. İki seçim şarkısı, iyilik ölçütlerine göre değerlendirildiğinde HDP'nin büyük ölçüde iyi bir parti olduğu sonucu çıkmaktadır.

Almanya'nın Berlin ve Bonn şehirlerinden, dünya çapında otuz farklı dilde radyo, televizyon ve internet yayın yapan DW(Deutsche Welle) adlı medya kuruluşunun muhabirlerinden Gezal Acer, 28 Ekim 2016 tarihinde HDP Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş ile bir röportaj gerçekleştirmiştir. DW Türkçe'nin internet sitesinde yayınlanan bu röportajda, HDP Eş Geneş Başkanı Selahattin Demirtaş'ın sarf ettiği bazı ifadeler, HDP'nin iyi bir parti olduğu savını destekleyen argümanlar arasına eklenebilir.

DW Türkçe muhabiri Gezal Acer'in *"Avrupa Birliği Kürt sorununu siyasal yoldan çözülmesini destekliyor. PKK'nın bir terör örgütü olduğunun da altını çiziyor. Bunu nasıl görüyorsunuz?"* şeklindeki sorusunu, HDP Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş şu şekilde cevaplamıştır (www.dw.com):

> *"Bu Avrupa Birliği'nin resmi görüşüdür, bizi bağlamaz. Partimizin başka bir resmi görüşü var. Biz şiddet ve silaha karşı olmakla birlikte, sorunun müzakere ile çözülmesi gerektiğini savunan bir partiyiz. Ve partimiz ne şiddet ne terörle birlikte anılamaz. Bunu ne hakkaniyete uygun ne de gerçekçi buluyoruz. Partimiz ile PKK arasında hiçbir şekilde organik bağ yoktur. Partimiz, PKK'nın legal kanadı, temsilcisi de değildir. Partimiz PKK'nın yaptığı şiddet eylemleri, bombalamadan vs. sorumlu tutulamaz. Bizim tutumumuz nettir. Biz PKK'nın tümüyle masaya dönmesi için çaba sarf eden bir partiyiz. Ama aynı zaman hükümetin ve hükümet silah, şiddet kullananların işlediği suçları da görmezden gelemeyiz. Birçok Kürt sivilin katledilmesi, Kürt yerleşim birimlerinin yakılıp yıkılması, işkenceler ve*

hukuk dışı yargılamalar, infazlar, bütün bunlar da hükümetin işlediği suçlardır. Biz bunlara da karşı net bir muhalefet yürüten bir partiyiz. Bizi herkesin böyle değerlendirmesinde fayda var."

HDP'nin Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş, muhabir Gezal Acer'in bu sorusuna verdiği yanıtta, HDP'nin PKK ile ortak hareket ettiği ve bağlantılı olduğu suçlamalarını reddetmiştir. Avrupa Birliği'nin PKK'yı terör örgütü olarak kabul etmesini onaylamasa da PKK'nın eylemlerinin HDP ile alakalı olmadığını ve eylemleri desteklemediğini ifade etmiştir. Bununla birlikte Türkiye Cumhuriyeti hükümetinin ve hükümete bağlı kolluk kuvvetlerinin uygulamalarını da eleştiren Demirtaş'ın sözlerinden tamamen ölümün olmadığı, şiddetsiz ve demokratik uzlaşma ortamını desteklediği anlaşılmaktadır. Selahattin Demirtaş, şiddetin, ölümün olmadığı, demokratik ortamı destekleyerek Cevizci'nin tanımındaki (Cevizci, 2000: 523) akla uygunluk, yarar sağlama, genel iyilik ölçütlerinden (Mahmutoğlu, 2009: 564) özellikle zarar vermeme, yarar sağlama siyasal alandaki iyilik ölçütlerindense özellikle toplumun can ve mal güvenliği ve toplum çıkarına uygun siyasi eylem ölçütlerini ve bireyin özgürlüğü ölçütlerine uygun bir tavır sergilemiştir. PKK'nın terör örgütü olduğunu kabul etmemesi ve devletin terörle mücadelesini suç olarak yansıtması Demirtaş'ın siyasal alandaki iyilik ölçütlerinden, devletin ve milletin bekası ve toplum çıkarına uygun siyaset ölçütlerine tezat teşkil etse de bu röportajında tamamen şiddetsiz bir ortam istemesi ve iyilik ölçütlerinin bir çoğun uyması sebebiyle Demirtaş'ın temsil ettiği HDP'yi iyi bir parti olarak kabul edebiliriz.

1 Eylül "*Dünya Barış Günü*" dolayısıyla HDP'nin yine kendi internet sitesinden yayınlanan, "Barış ve Eşitlik Mücadelesini Kazanacağız" başlıklı metinde, HDP'nin toplumun huzur ve güvenliğine yönelik tutumundan bahsedilmiş, toplumun menfaati için verilen ve verilecek mücadelenin öneminin üstünde durulmuştur. Satır aralarında partinin daha önceki alıntılarda üstünde durduğu, yerel yönetim ya da demokratik özerk yönetim talebi yinelenmiştir. HDP'nin toplumu ve ülkeyi ne kadar önemsediğini belirten metinlerden biri olan metnin şöyledir (www.hdp.org.tr):

"Barış ve eşitlik mücadelesini kazanacağız...

Savaşın, şiddetin, ırkçılığın, ayrımcılığın, eşitsizliklerin ve adaletsizliklerin dünyasına karşı, barışın ve eşitliğin hüküm sürdüğü, farklı hakların ve inançların eşit ve kendilerini yönettikleri demokratik bir ortamda yaşadıkları bir dünyanın mümkün olduğunu biliyoruz. Çocukların ve gençlerin ölmediği, kadınların şiddetin her türlüsüne maruz kalmadığı, katliamların yaşanmadığı, kimsenin yerinden yurdundan göç etmek zorunda bırakılmadığı, ırkçı politikalara geçit verilmediği bir dünyanın mümkün olduğunu biliyoruz.

(...)

(...)Bu 1 Eylül'de de barışa eşitliğe ve demokrasiye olan özlemimizi haykırıyoruz. Geçmişte büyük acılara ve ağır bedellere neden olmuş "sonuna kadar savaş" çizgisi derhal terk edilmeli, Kürt sorununun diyalog ve müzakere ile çözümü çizgisine dönülmelidir.

Türkiye'de yaşayan halklar, barışı, eşitliği, kardeşçe ve özgürce yaşamayı, yerel demokrasiyi hayal ediyor. Türk'ü, Kürt'ü, Laz'ı, Çerkez'i, Arap'ı, Ermeni'si, Rum'u, Pomak'ı, Ezidi'si, Süyani'si, Gürcü'sü, Roman'ı her kimlikten ve kültürden; kadın, erkek, LGBT'si her cinsiyetten; genç, yaşlı her yaştan; Müslüman, Hristiyan, Yahudi, Sünni, Alevi her inançtan insanlar bu hayali düşlüyor.

Bizler bunu sağlamak içi, Türkiye'de ve bölgede barışı kurmanın ve demokratik çözümü sağlamanın takipçisiyiz. O nedenle farklı haklar ve inançlar arasında barış, eşitlik ve demokrasiyi elde etme mücadelemizi bu 1 Eylül'de de pekiştirerek sürdürüyoruz.(...)

(...)

Partimiz, kalıcı barışın da köklü demokratik çözümün de adresidir. Halklarımızı, kendimizi, kentimizi, ülkemizi birlikte yönetelim. Birlikte yaşıyorsak, birlikte de yönetebiliriz."

Metinde HDP'nin genel görüşü yeniden tezahür etmiştir. HDP'nin bu metininde Türkiye'deki tüm kültür, ulus ve inançtan insanları birleştirici unsur görevi üstlenilmiş, ölümle sonuçlanan her eylem reddedilmiştir. Şiddet ve savaştan ziyade sorunların

demokrasi ve müzakere yoluyla çözülmesi için verilen mücadelenin sürdürüldüğü ve tümüyle barışçıl bir dünyanın, toplumun ve HDP'nin elinde olduğu belirtilmiştir. Bu metinde HDP'nin ölümlerin, savaşın, şiddetin yerine, demokrasinin ve müzakerenin hüküm sürmesini yeğlediği dile getirilerek toplumun huzurunu, can ve mal güvenliğini önemsediğini gösterilmiştir. Metnin, Cevizci'nin tanımındaki (Cevizci, 2000: 523). akla uygunluk ve yararlılık esaslarına, genel iyilik ölçütlerindeki (Mahmutoğlu, 2009: 564). zarar vermeme, yararlı olma, bireysel özerkliğe saygı ve adalet ölçütlerine, siyasal alanda iyilik ölçütlerinin metinle ilgili olan; akla uygunluk, toplumun can ve mal güvenliği, bireylerin özgürlüğü, bireyleri eşitliği, toplum çıkarına uygun siyasi eylemler ölçütlerine uygun bir metin olması HDP'ye "iyi bir parti" imajı kazandırmaktadır. Ancak HDP'nin yayınlanan metinlerinde ve HDP'li milletvekillerinin açıklamalarında sık sık tekrarlanan demokratik yerel yönetim talebi burada da tekrarlanmıştır. Bu talebin siyasal alandaki iyilik ölçütlerinden devletin ve milletin bekası ölçütüne uymaması HDP'nin iyi parti imajını zedeleyebilecek nitelikte olduğunu da belirtmek gerekir. Yine de iyilikle ilgili ölçütlerin neredeyse tamamına uygun bir tutumla kaleme alınmış bu metnin geneli HDP'ye "iyi bir parti" dememiz için güçlü bir argümandır.

HDP Eş Genel Başkanı Figen Yüksekdağ'ın, Türkiye'de ulusal çapta radyo, televizyon, gazete ve internet yayıncılığı yapan Habertürk'ün muhabirlerinden Kübra Par ile yaptığı 10 Mayıs 2015 tarihinde Habertürk'ün internet sitesinde yayınlanan röportaj da HDP'nin iyi bir parti olduğuna dair argümanlar arasına eklenebilir. Röportajın ilgili kısmında geçen diyalog şöyledir (www.haberturk.com):

"(...)

Kübra Par: "Selahattin Demirtaş iyi, hoş da HDP bir terör örgütünün kontrolü altında." diyenlere cevabınız nedir?

Figen Yüksekdağ: PKK bölgesel bir güç. Aldığı kararlarla durduğumuz noktayı etkileyen bir siyasi merkez. Ama PKK ile aramızda organik bir ilişki yok.

Kübra Par: HDP, PKK'nın direktifleri altında hareket eden bir parti değil mi yani ?

Figen Yüksekdağ: Hayır, aramızda yönetme ve yönetilme ilişkisi asla yok. HDP'nin içinde PKK siyasetinden etkilenmiş, Kürt hareketinden gelenler olduğu gibi, sosyalist hareketten, Alevi hareketinden ve dindar kesimden gelenler de var."

Bu röportajda HDP Eş Genel Başkanı Figen Yüksekdağ, PKK'yı bir terör olarak değil "bölgesel güç" ve "siyasi merkez" olarak adlandırsa da HDP'nin PKK'yı yönetmediğini ve PKK tarafından yönetilmediğini belirterek partisinin üzerindeki kötü intibayı yok etmeye çalışmıştır. HDP'nin içerisinde Kürt hareketinden, sosyalist hareketten, Alevi hareketinden ve dindar kesimden bireylerin olduğunu ifade eden Figen Yüksekdağ, partisinin hakim söylemine paralel olarak partisinin kapısının herkese açık olduğunu, herkesi kucakladığını yinelemiştir. Gerçekleştirdiği Röportajda Yüksekdağ'ın, PKK ile HDP'nin ilişki içerisinde olmadığını söylemesi Cevizci'nin tanımına (Cevizci, 2000: 523) akla uygunluk temelinde uymakla beraber yarar sağlama açısından tezat oluşturmamakla yetinmiştir. Genel iyilik ölçütlerinden (Mahnutoğlu, 2009: 564) ise zarar vermeme ölçütüyle örtüşerek diğer ölçütlere nötr kalmıştır. PKK ile HDP'nin mesafeli olması siyasal alanda iyilik ölçütlerinden akla uygunluk ve toplumun can ve mal güvenliği ölçütleriyle paralel bir tutumdur. Böylece Figen Yüksedağ'ın açıklamaları, iyilik ölçütlerinden birkaçıyla uyuşup diğerleriyle de tezat oluşturmayarak bu röportajı HDP'nin iyi bir parti olduğuna ilişkin argümanların arasına koyabilmemizi sağlamıştır.

Cüneyt Özdemir'in sunduğu, 28 Mayıs 2015 tarihinde "Kanal D"de yayınlanan "*5n1k*" adlı programın, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki dört büyük partinin gençlik kolları başkanının veya en geç milletvekili adayının konuk olduğu "Gençlik" temalı bölümünde konuklardan biri olan HDP'nin en geç milletvekili adayı Şerife Erbay, Cüneyt Özdemir'in sorduğu *"Şerife gençler neden HDP'ye oy versin, CHP'ye, MHP'ye, AK Parti'ye ya da diğer partilere vermeyip?"* şekildeki soruya şöyle cevap vermiştir (Kanal D):

"Şu an Türkiye'de gençlerin HDP'den başka alternatifi yok, çok açık bunu söyleyebiliriz. Niye ? Biz gençler kendi adımıza politika yaptığımız, doğanın, emeğin, kimliklerin özgürleştirildiği ve aynı zamanda

hiç bir şekilde ayrımcılığa tutulmadığımız bir sistem istiyoruz. Şuan HDP'nin, mesela %20'lik gençlik kotası var ve bu topraklarda herhalde hiçbir parti bunu uygulamadı. 110'a yakın genç adayımız var. Sadece İstanbul'da 12 genç adayımız var ve 10'u kadın arkadaş. Böyle bir bakış açısı var partimizin. Niye genç arkadaşları aday olarak göstermek istedik ? Çünkü şuana kadar yani o yılların birikimi olan yani genç olan, kendi adına söz söylemek isteyen, deneyimine bakılmaksızın kendi adımıza politika yaptığımız, kendi ürettiğimiz, kendi adımıza söz söylediğimiz bir biçim istiyoruz siyaset adına. Bu bir yanı. Onun dışında, zaten arkadaşlarımızın ifade ettiği şeylerin dışında biz parasız, bilimsel, anadilde –altını çiziyorum- anadilde eğitim istiyoruz. Bu bir yanı. Daha sonrasında, öğrenci, işçi, işsiz, gençlik, kim varsa akıl ve yürek olarak kendini "gencim" diye tanımlayan tüm arkadaşlarımızın HDP'ye yüzünü dönmesi gerekiyor. Ben bir çağrı da yapmak istiyorum hem genç kadınlarımıza hem LGBT arkadaşlarımıza hem tüm genç arkadaşlarımıza; bugün eşitlik, barış, kardeşlik temelinde, geleceğimiz yani yeni yaşamı şimdiden kurmak istiyorsak yani "Büyük İnsanlık" projemize, yeni yaşama omuz vermek istiyorlarsa şimdiden aramızda olsunlar diliyorum. Gençler bugün aslında HDP'ye oy vererek sadece bir partiye oy vermiş olmayacaklar. Demokrasiye, özgürlüklere, barışa, eşitliğe, kardeşliğe oy vermiş olacaklar. Bu bizler bakımından önemli."

HDP'nin en genç milletvekili adayı Şerife Erbay, gençlerin konu olduğu programda, gençlerin söz sahibi olduğu bir sistemden bahsetmiş ve partisinin gençlere ayırdığı kontenjanı dile getirerek partisinin gençlere verdiği önemi ve değeri ifade etmiştir. Daha sonra gençler özelinden tüm seçmene "kendini akıl ve yürek olarak genç" olarak tanımlayan herkese seslenerek HDP'ye katılmaları veya oy vermeleri çağrısından bulunmuştur. HDP'ye oy vermenin demokrasiye, barışa, eşitliği, özgürlüğe, kardeşliğe oy vermek olduğunu belirterek, partisini bu değerlerin savunucusu, temsilcisi ve garantörü olarak lanse etmiştir. Erbay'ın bu sözlerinin, Cevizci'nin tanımındaki (Cevizci, 2000: 523) akla uygunluk ve yararlılık esaslarıyla, genel iyilik ölçütlerindeki (Mahmutoğlu, 2009: 564) zarar vermeme, yararlı olma, bireysel özerkliğe saygı ve

adalet ölçütleriyle, siyasal alanda iyilik ölçütlerindeki; akla uygunluk, toplumun can ve mal güvenliği, bireylerin özgürlüğü, bireyleri eşitliği, devletin ve milletin bekası ve toplum çıkarına uygun siyasi eylem ölçütleriyle, yani "iyi"'nin belirlenmesindeki tüm ölçütlerle örtüşmesi sebebiyle HDP'ye "iyi bir parti" denebilir.

HDP Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş, 2014 yılında aday olduğu cumhurbaşkanlığı seçimleri için belirlenen propaganda süreci kapsamında, 3 Ağustos 2014 tarihinde TRT kanalından halka yaptığı konuşmada demokrasi, eşitlik, özgürlük, barış söylemlerini yinelemiştir. Konuşmanın ilgili bölümleri şöyledir (TRT):

"Türkiye siyasal yaşamında yeni bir dönüm noktasını oluşturan bu seçimleri, kendi cephemizden, büyük bir demokrasi ve özgürlük yürüyüşü ile karşılıyoruz. Ezilen, sömürülen, yok sayılan bütün kimlikler, inançlar, emekçiler, işsizler, yoksullar, kadınlar, gençler adına hakiki bir halk adayı olarak görev almayı onu bildiğimiz için aday olduk. Biz bu süreci sadece cumhurbaşkanı seçimi olarak görmüyoruz aynı zamdan özgür ve demokratik geleceğimizin, kardeşlik hukukumuzun yeniden tesis edilmesi konusunda bir aşama olarak değerlendiriyoruz.

(...)

Tercihiniz bizden yana olursa, bizim temsil ettiğimiz radikal demokrasi anlayışı tarihsel bir başarı elde ederek demokratik Türkiye'nin birlikte, eşit ve özgür bir yaşamın inşa edilmesi sürecinde çok önemli bir rol oynayacaktır.

(...)

İşte bizim iddiamız yeni bir anayasa başta olmak üzere, tüm bu demokratik değişime öncülük etmektir. Benim adaylığım, ezilenlerin, ötekileştirenlerin, adalet ve özgürlük arayanların barış isteyenlerin taleplerini temsil etmektedir. Bizim hedefimiz devleti ele geçirmek değil, ele geçirilen devleti halkın hizmetine sunmaktır. Devletin çıkarlarını değil, yurttaş hak ve hukukunu esas alan bir sistemi inşa etmektir.

(...)

Emekçinin, emeklinin, yaşlının, engellinin, işsizin hakkını ve hayatını korumayan, onların insanca yaşamasını sağlamayan bir devlet anlayışı asla kabul edilemez. Ve inşallah biz bu anlayışı değiştireceğiz.

(...)

Biz, on yıllardır büyük acılar, büyük kayıplarla yaralanmış halklarımızın adil barışından yanayız. Onurlu bir barış için hiçbir tarafın, hiçbir bireyin aşağılanmadığı, haklarından feragate zorlanmadığı, karşılıklı sevgi ve saygıyı esirgemediği bir barış için çabalıyoruz.

(...)

Seçim akşamı bize verilmiş, bizim adımıza çıkan her oyun anlamı ve mesaj vardır. "Ben barış istiyorum", "Bütün halklara onurlu bir yaşam, anadillere özgürlük istiyorum.", "Kadınlara özgürlük istiyorum.", "Alevilere eşitlik istiyorum.", "Baş örtüme de yaşam tarzıma da karışılmasın istiyorum.", "İşçiden ve emekçiden yanayım", "Doğaya ve ekolojiye saygılıyım.", "Bütün inançlar, kimlikler bir arada, eşit olarak yaşasın istiyorum.", "Kardeşlik istiyorum.", "Devlet yönetimine ortak olmak istiyorum." diyenlerin oylarıdır bunlar.(...) Sonuçlar ne olursa olsun seçimlerden sonra demokratik bir toplumun ve demokratik bir ülkenin artık hep birlikte "biziz" diyeceğiz."

Selahattin Demirtaş'ın cumhurbaşkanlığı için aday olduğu süreç içerisinde yaptığı bu konuşma, partisinin egemen söylemiyle aynı çizgidedir. Demirtaş bu konuşmada HDP'nin görüşünü yansıtmıştır. Dolayısıyla yine barış, özgürlük, eşitlik, demokrasi, kardeşlik vurgusu yapılmıştır. Özgür, demokratik bir geleceğin, ezilenlerin, sömürülenlerin, işçinin, emekçinin, kadınların vb. temsilci olduğunu ifade eden Demirtaş, toplumun hak ve hukuku için çabaladıklarını belirtmiştir. Ayrıca kendisine atılan her oyun bir anlam taşıdığını söyleyen Demirtaş'ın kastı barış, özgürlük, demokrasi ve eşitlik gibi talebi olanların kendisine oy atmalarıdır. Dolayısıyla Demirtaş bu sözlerle kendisinin eşitliğin, özgürlüğün, demokrasinin, barış ve kardeşliğin sağlayıcısı olduğunu ilan ve taahhüt etmiştir. Demirtaş'ın TRT'deki seçmene yönelik konuşması Cevizci'nin tanımındaki (Cevizci, 2000: 523) akla uygunluk ve yararlılık

esaslarına, genel iyilik ölçütlerindeki (Mahmutoğlu, 2009: 564) zarar vermeme, yararlı olma, bireysel özerkliğe saygı ve adalet ölçütlerine, siyasal alanda iyilik ölçütlerindeki; akla uygunluk, toplumun can ve mal güvenliği, bireylerin özgürlüğü, bireyleri eşitliği, devletin ve milletin bekası ve toplum çıkarına uygun siyasi eylem ölçütlerine uyması HDP'nin iyi bir parti olduğunun göstergesidir.

Almanya'nın ikinci büyük televizyon kanalı olan ZDF'de yayınlanan "*Heute*" isimli programın 30 Temmuz 2015 tarihli bölümüne Türkiye'den canlı bağlantıyla konuk olan HDP Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş'ın, programın sunucu olan Claus Kleber'in sorduğu sorulara verdiği yanıtlar HDP'nin iyi bir parti olduğuna yönelik argümanlar arasında gösterilebilir. Demirtaş ile Kleber'in arasında geçen ilgili diyalog şu şekildedir (ZDF):

> *"Claus Kleber: Kardeşiniz üzerinden PKK'dan talimat aldığınız yönünde cumhurbaşkanı tarafından suçlandınız. Bu örgüt Alman ve Amerikan hükümeti için bir terör örgütüdür. PKK ile ne tür bir ilişki içersindesiniz?:*
>
> *Selahattin Demirtaş: Bir defa bizim PKK ile hiçbir şekilde ilişkimizin olmadığını en iyi Sayın Erdoğan, cumhurbaşkanımız bilir.(...) HDP kendi kararlarını kendi parti yönetiminde tartışır ve kendi parti yönetiminde alır. Partimiz çok sayıda sivil toplum kuruluşu, çok sayıda sol parti, çok sayıda inanç hareketi, kadın hareketi ve çevre hareketinin bir araya gelerek kurduğu bir çatı partisidir. Halkların Demokratik Partisi bu yönüyle çok demokratik bir zenginliğe, çoğulcu bir anlayışa sahip, Türkiye'nin demokratik çıtası en yüksek partisidir. Ve kimseden talimat almaz, kimsenin talimatıyla da faaliyet yürütmez. Bunu sayın cumhurbaşkanı da çok iyi biliyor. Ben de çok açık ve net bir şekilde ifade ediyorum: Bizim hiç bir örgütle, PKK da dahil olmak üzere, asla organik bir ilişkimiz, emir-talimat ilişkimiz olmadı, bundan sonra da olması mümkün değil.*

Claus Kleber: Son günlerde ağır saldırılar gerçekleştirildi. Örneğin kafede oturan ve çay içen polisler... Siz PKK ile ilişkilendiriyorsunuz. Bu tür saldırılara mesafeli duruyor musunuz ? Katilleri kınıyor musunuz?

Şüphesiz ki Halkların Demokratik Partisi, partimiz, Türkiye'de barışı kurmak, demokrasiyi, adaleti, özgürlükleri inşa etmek için mücadele eden bir partidir ve bu mücadelesini sadece demokratik, barışçıl yöntemlerle, siyasi yollarla vermeyi kararlaştırmış ve bu konuda halka söz vermiş bir partidir. Dolayısıyla hiç bir şiddet eylemiyle asla HDP'nin bağı, bağlantısı kurulamaz. Biz, PKK'nın yaptığı şiddet eylemleri dahil hiçbirini asla tasvip etmedik ve doğru bulmadık. Kesinlikle bu şiddet eylemleriyle her zaman aramıza açık, net bir mesafe koyduk.(...)"

Selahattin Demirtaş katıldığı bu programda, daha önce kendisinin ve Figen Yüksekdağ'ın da birçok kez söylediği gibi HDP'nin PKK ile hiçbir ilişkisinin olmadığını yinelemiştir. Partisinin Türkiye'nin en demokratik partisi olduğunu iddia eden Demirtaş, sadece PKK'nın eylemlerin değil bütünüyle şiddetin karşısında olduğunu belirtmiş, halka bütün sorunların demokratik ve barışçıl yolla çözüleceğine dair söz verdiklerinin altını çizmiştir. Dolayısıyla burada da Selahattin Demirtaş, partisinin demokratik, barışçı ve bir çok farklı görüşü bünyesinde barındıran bir parti olduğunu tekrarlaması akla uygun, zarar vermeyen, yarar sağlama potansiyeli olan, toplumun can ve mal güvenliğinin sağlanmasına yardımcı, bireyin yaşama özgürlüğünü destekleyici ve toplumun çıkarına uygun bir tutum içerisinde olduğu için Demirtaş'ın temsil ettiği HDP'nin iyi bir parti olduğuna dair argüman teşkil etmektedir.

Selahattin Demirtaş'ın İsveç'in en köklü ikinci gazetesi olan Expressen'in muhabirlerinden Terese Cristiansson ile 8 Ocak 2016 tarihinde yapığı video röportajda da HDP'nin PKK ile hiçbir ilişkisi olmadığını ve barış çağrısını ZDF'den sonra uluslararası platformda yinelemesi HDP'nin iyi bir parti olduğuna ilişkin argüman sayılabilir. Röportajın ilgili kısmı şöyledir (www.expressen.se):

"Expressen Muhabiri: HDP'nin PKK ile ilişkisi yüzünden oy kaybettiğini düşünüyor musunuz? Gelecekte HDP ile PKK arasında daha büyük bir mesafe olması gibi bir ihtimali görebiliyor musunuz?

Selahattin Demirtaş: İnsanlar böyle düşünüp bize oy vermemeyi düşünmüş olabilirler bunu bilemiyorum. Kısmen etkili olmuş olabilir oy kaybımızda. Ama bizim PKK ile organik bir ilişkimiz yok ve bu bizim sakladığımız bir şey değil. Gizlemeye çalıştığımız bir şey de değil. Organik ilişkimiz olsaydı, biz PKK'nın siyasi kanadı olsaydık bunu söylemekten asla çekinmezdik ama öyle değiliz. Gelecekte ne olur ? Ben şunu olmasını arzu ederim : PKK da Türkiye'ye karşı silahlarını bırakıp demokratik siyasete girmeli. PKK ile mi olur, başka bir isimle mi olur bilemem. Ama PKK'lıların da demokratik siyaset hakkı olmalı Türkiye'de. Barışçıl siyaset yapabilmeliler. O zaman tabi ki biz de bir siyasi parti olarak varsak normal olarak ilişkilerimiz olur. Ama bugün, bizim PKK ile organik bir ilişkimiz, bağımız yok.

Expressen Muhabiri: Devam eden çatışmanın sonunu görebiliyor musunuz? HDP ve PKK'nın devam eden çatışmanın bitirilmesindeki sorumluluğu nedir ?

Selahattin Demirtaş: Yani çok tehlikeli bir gerilim ve biz bir an önce bu tansiyonun düşmesi, yeniden barış, müzakere masasına dönülmesi gerektiği görüşünü savunuyoruz. PKK'ya da hükümete de bu çağırıyı sürekli yapıyoruz. İki tarafı da ikna etmeye çalışıyoruz. Fakat kısa sürede bunun gerçekleşme ihtimali gözükmüyor. Biz yine de umutsuz değiliz. Sürekli barış ve diyaloğa, masaya dönem çağrılarını tekrarlamamız lazım ve kamuoyunun sesini yani barış isteyenlerin sesini güçlendirmemiz lazım."

Selahattin Demirtaş, partisinin PKK ile hiçbir organik ilişkisinin bulunmadığını sık sık tekrarlasa da daha önceki ifadelerinden farklı olarak bu röportajda barışçıl çözümden söz ederken PKK'nın silahlarını bırakıp aktif siyasete yönelmesi gerektiğini ifade etmiştir. Böylece Demirtaş, şiddete karşı olduklarını bir kez daha vurgulayarak

partisini bu kötü intibadan kurtarmaya çalışmıştır. Demirtaş'ın bu sözleri akla uygun olma ve zarar vermeme (Cevizci, 2000: 523) bakımından, çatışmayı bitirmeye yönelik çağrıları yarar sağlama ve adil olma (Mahmutoğlu, 2009: 564) bakımından ve toplumun can ve mal güvenliğine gelecek zararın önlenmesi bakımından iyilik ölçütleriyle uyumlu olup, hiç bir iyilik ölçütüyle çelişmemektedir. Dolayısıyla bu açıklamaya göre HDP iyi bir partidir.

HDP Eş Genel Başkanı Figen Yüksedağ "7 Haziran 2015 Genel" propaganda süreci kapsamında, 31 Mayıs 2015 tarihinde TRT'de yayınlanan, kadınlara yönelik olarak yapıtğı seçim konuşmasında HDP'nin genel seçim vaatleri dışında HDP'nin iyi parti olduğuna dair argüman niteliği taşıyacak şu sözleri sarf etmiştir (TRT):

> *(...)Bizler umudu gerçeğe dönüştüren hakikatle yani mücadele, dayanışma ve kolektif güçle ilerliyoruz. HDP bugün umudun gerçekle buluşmasının, hayal gücünün özgürleşmesinin, demokratik halk iktidarına yürüyüşünün adıdır.*
>
> *(...)*
>
> *Dışlanan en büyük kesim ise hangi sınıftan, etnik kimlikten, inançtan, yaş grubundan, politik görüşten olursa olsun sırf cinsiyetinden dolayı kadınlardır. (...)Bizler bu mücadele tarihinin bir parçası olan katılımcı, eşitlikçi ve özgürlükçü bir kadın partisiyiz.*
>
> *(...)*
>
> *Türkiye de ilk defa parti örgütlenmesinin tüm yetki ve karar mekanizmalarında eş başkalık ve eşit temsiliyet uygulayan partiyiz.*
>
> *(...)*
>
> *Gururla söyleyebiliriz ki adayları arasında kadın erkek eşit temsiliyeti zorlayan ve sağlayan tek partiyiz.(...)"*

Yaptığı bu konuşmada Figen Yüksekdağ toplumda kadının durumunu betimlemiş, kadının sorunlarını parti içinde çözdüklerinin, kadın-erkek eşitliğinin sağlandığının altını çizerek, bu durumu toplumun geneline yaymanın mücadelesini

veren bir parti olduklarını ifade etmiştir. Yüksekdağ'ın bu konuşması da Cevizci'nin akla uygunluk ve yarar sağlama esaslarıyla (Cevizci, 2000: 523), genel iyilik ölçütlerinden (Mahmutoğlu, 2009: 564) zarar vermeme ve yarar sağlama, bireysel özerkliğe saygı ve adalet ölçütleriyle, siyasal alanda iyilik ölçütlerinden, akla uygunluk, toplumun can ve mal güvenliği, bireylerin özgürlüğü, bireylerin eşitliği ve toplumun çıkarına siyasi eylem ölçütleriyle aynı çizgidedir ve buna göre HDP iyi bir partidir.

HDP Eş Genel Başkanı Figen Yüksekdağ'ın yine 7 Haziran 2015 tarihinde yapılan seçimlere yönelik olarak TRT'de gerçekleştirdiği ve seçim vaatlerini aktardığı, konuşmasının partisinin toplumun refah düzeyine ve doğaya yönelik tutumunu gösteren bölümü de HDP'nin iyi parti olduğu savını destekleyen argümanlar arasında yer alabilir:

> *"HDP, üretim sürecinde emeği ve adil paylaşımı savunmanın adıdır. HDP, işçilerin sendikal örgütlenmesini engelleyenlere karşı sendikal örgütlenme, toplu sözleşme ve mücadele hakkını sağlayacak güçtür. HDP, işçileri bir simit parası kadar zamma mahkum edenlere karşı adil ücret hakkını savunan anlayıştır. Bizlerin mücadelesi kimsenin aç ve yoksul olmadığı bir toplumsal adalet inşa etmek içindir.*
>
> *Doğamızı ve çevremizi, her geçen gün geriye dönülmez boyutlarda tahrip eden, yağmalayan, beton yığınına dönüştüren; parklarımızı, sahillerimizi, ormanlarımızı birer birer ortadan kaldıran barbarlığa karşı yeni yaşam alanlarını savunmak HDP'nin temel siyasi misyonudur."*

Yüksekdağ'ın konuşmasının bu bölümünden yola çıkarak; HDP'nin toplumda hiçbir bireyin aç ve yoksul kalmaması, işçinin haklarının korunması ve doğa tahribatının engellenmesi için mücadele eden bir parti olduğu söylenebilir. Dolayısıyla Yüksekdağ'ın bu konuşması, Cevizci'nin tanımındaki (Cevizci, 2000: 523) akla uygunluk ve yararlılık esaslarına, genel iyilik ölçütlerindeki (Mahmutoğlu, 2009: 564) zarar vermeme, yararlı olma, bireysel özerkliğe saygı ve adalet ölçütlerine, siyasal alanda iyilik ölçütlerindeki; akla uygunluk, toplumun can ve mal güvenliği, bireylerin özgürlüğü, bireyleri eşitliği, devletin ve milletin bekası ve toplum çıkarına uygun siyasi

eylem ölçütlerine, yani "iyi"nin ölçütlerinin tamamıyla uyumlu olması dolayısıyla HDP'nin iyi bir parti olduğu söylenebilir.

HDP Eş Genel Başkanı Figen Yüksekdağ, 6 Haziran 2015 tarihinde TRT'de yayınlanan "7 Haziran Genel Seçimleri"ne yönelik son propaganda ise konuşmasında HDP ile ilgili daha genel ifadeler kullanarak HDP'yi partinin hakim söylemiyle uyuşacak şekilde, demokratik, eşitlikçi, özgürlükçü ve barışçı bir parti olarak betimlemiştir. Dolayısıyla, Yüksekdağ'ın aşağıda yer alan ifadeleri de HDP'nin iyi bir parti olduğuna dair argüman olarak gösterilebilir. Konuşmanın ilgili kısmı şu şekildedir (TRT):

> *"(...)demokrasinin önünü açacak güç HDP'dir. Türkiye'nin özgürlükçü, eşitlikçi, çoğulcu kimliklerini temsil eden, radikal demokrasiyi hedefleyen HDP'dir. Yani sizlersiniz, yani bizleriz. Eşitlik hukuk temelinde bir arada yaşamamızın adresidir HDP. Türkiye HDP'dir, HDP Türkiye'dir. Aleviyle sünninin, Kürt'le Türk'ün birbirinden korkmadığı, birbirine sırtını dönmediği bir ülke ortamını hep birlikte yaratacağız. En önemli hedeflerimizden biri güzel ülkemizin çok kimlikli, çok kültürlü, çok inançlı, çok dilli yapısını kucaklayan, toplumsal sözleşme niteliğinde yeni anayasanın yapılmasıdır. Eşitlikçi, cinsiyet özgürlükçü, sosyal, ekolojik ve demokratik bir anayasa yapmak için tüm gücümüzle çalışacağız. Çoğulcu bir anayasanın teminatı ve garantörü sizlersiniz, bizleriz yani HDP'dir.*
>
> *(...)*
>
> *Değerli yurttaşlarımız, Halkların Demokratik Partisi olarak bizler, "Büyük İnsanlık" çağrısıyla insanlığı düştüğü yerden kaldırmak için bütün ezilenlerin, sömürülenlerin, mağdurların, adaletsizliğe uğrayanların ses olmak, onların talep ettiği değişim ve dönüşüme öncülük etme için yola çıktık. Karadeniz'den Trakya'ya, Ege'den Akdeniz'e, Güneydoğu Anadolu'dan İç Anadolu'ya kadar gittiğimiz her yerde halkımızın büyük heyecanını, umudunu, kararlılığını gördük.*
>
> *HDP savunduğu ilkelerle, hedeflediği radikal demokrasiyle, ortaya koyduğu gerçekçi çözüm önerileri ve birlikte yaşam iradesiyle geleceği*

temsil eden, yarınlar adına söz söyleyen, umut ve güven veren tek çizgidir.(...)

Bizim "Büyük İnsanlık" çağrımızın odağında halklarımıza layık yeni bir yaşam vaadi var. Biz sizlerin her bir renginin varlık ve yaşam koşullarının toplumun tümü tarafından güvence altına alındığı yeni bir yaşam öneriyoruz. Yeni yaşam, toplumumuzda yok sayılan, ezilen, görmezden gelinen herkesin güçlendirilmesidir. İşçilerin ve emekçilerin işyerlerinde iş cinayetlerine karşı iş güvenliğini sağlama hakkıdır. Bütün halkların kendi anadilleriyle kendi kimliklerini ve kültürlerini özgürce gerçekleştirme hakkıdır. Kadınların erkek egemenliğine ve şiddetine karşı mücadelesinin desteklenmesi, cinayetlere son verilmesidir. Gençlerin bugün ve gelecek korkusundan kurtulmasıdır. İşsizliğin, yoksulluğun sürdürülebilir değil sona erdirilir olmasıdır. Kimliklerimizin birbirimize tehdit olmadığının anlaşılmasıdır. Devletin işinin bizlere kimlik dayatmak olmadığının kavranmasıdır. Doğanın bir hammadde değil yaşamın kendisi olduğunun ortak kabulüdür. Kapitalizme karşı doğanın korunmasıdır. İşçinin grev hakkıdır. Kadının görünmeyen emeğinin görünür kılınmasıdır. Alevinin Cemevi'dir. Parasız eğitim ve sağlıktır. Nitelikli, kamusal, laik, bilimsel, anadilinde eğitimdir. İnsan onurunu zedelemeyen koşullarda yapılan ulaşımdır. Barınma hakkıdır. Çocuk işçiliğinin önlenmesi, çocukların sokakta çalışmak zorunda bırakılmamasıdır. Çocuk ceza evlerinin kapatılmasıdır. Basın özgürlüğü, düşünce özgürlüğü, örgütlenme ve demokratik siyaset özgürlüğüdür. Tüm dünya halklarının kendi kendilerini yönetecekleri, demokratik, eşitlikçi, özgürlükçü bir yönetim anlayışını savunmaktır.

(...)

HDP'ye vereceğiniz her bir oy; barışa, kardeşliğe, hakka, hukuka, adalete, özgürlüğe, özgür bir geleceğe kapı açacaktır. Yarını bugün gibi yaşamak istemiyorsanız, geleceğe umutla bakmak istiyorsanız yapacağınız tercih HDP olmalıdır. Çünkü HDP; umudun ve geleceğin, barışın ve istikrarın teminatıdır.(...) Gelin özgürlüğe HDP ile kanat açalım. 8

Haziran'a daha büyük bir umut ve güvenle girmek istiyorsanız, yeni ve birlikte yaşamın adresi olan HDP'de buluşalım. Hayal ettiğimiz gibi özgür bir yaşamı kuracağız. Bir ağaç gibi tek ve hür ve bir orman gibi kardeşçe yaşayan bir ülkeyi inşa edeceğiz.(...)"

HDP Eş Genel Başkanı Figen Yüksekdağ bu konuşmasında, Selahattin Demirtaş'ın da daha önce dile getirdiği gibi, partisinin barışın, kardeşliğin, hukukun, demokrasinin, özgürlüğün, eşitliğin ve sosyal devletin savunucusu olduğunu söylemekle beraber temsilcisi ve garantörü olduğunu ifade etmiştir. Bununla birlikte işçilerin, kadınların, ezilenlerin, farklı kimlikten azınlıkların, gençlerin, çocukların tüm sıkıntılarını ve problemlerini çözecek tek çizginin HDP olduğunu iddia etmektedir. Özgür, güvenli, umutlu ve demokratik bir ülke için HDP'nin kaçınılmaz olduğunu vurgulamaktadır. Yüksekdağ'ın bu sözlerinden Türkiye'nin tüm sorunlarının çözülmesi ve olabilecek en iyi duruma gelmesi için gerekli olanın HDP olduğu anlaşılmaktadır. Yani Figen Yüksekdağ'ın konuşması bağlamında HDP'nin "iyi"nin belirlenmesindeki ölçütlerin tümüyle, yani Cevizci'nin tanımındaki (Cevizci, 2000: 523) akla uygunluk ve yararlılık esaslarıyla, genel iyilik ölçütlerindeki (Mahmutoğlu, 2009: 564) zarar vermeme, yararlı olma, bireysel özerkliğe saygı, adalet ölçütleriyle, siyasal alanda iyilik ölçütlerindeki; akla uygunluk, toplumun can ve mal güvenliği, bireylerin özgürlüğü, bireyleri eşitliği, devletin ve milletin bekası ve toplum çıkarına uygun siyasi eylem ölçütleriyle örtüşen tutumda olması sebebiyle HDP'nin iyi bir parti olduğu söylenebilir.

3.3. HDP'nin Kötü Bir Parti Olduğuna İlişkin Argümanlar

HDP'nin seçim materyallerinin ve HDP'li vekillerin yukarıda gösterilen olumlu söylemleriyle çelişkili eylem ve söylemleri olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti tarafından terör örgütü kabul edilen örgütlerle birlikte hareket etmek, herkesi kucaklayan söylemlerin aksine bazı kesimleri umursamamak veya ötekileştirmek, seçimler sırasında HDP'nin fazla oy aldığı illerde demokrasiye aykırı müdahaleler söz konusu eylem ve söylemlerden bazılarıdır. Bu başlık altında HDP'nin bu çelişkili söylem ve eylemleri incelenecektir.

Yukarıdaki bazı bölümleri HDP'nin iyi bir parti olduğuna ilişkin argüman olarak gösterilen *"Parti Programı"* adlı metnin bir bölümü HDP'nin egemen söylemiyle çelişmektedir. Bu bölümde şu ifadeler yer almaktadır (www.hdp.org.tr):

> *"Aleviler, Hıristiyanlar, Museviler, Ezidiler gibi ezilen ve dışlanan tüm inanç ve kültür grupları üzerindeki baskıların kaldırılması için mücadele eden Partimiz, devletin dini biçimlendirme aracı olarak işleyen Diyanet'in kaldırılmasını, inanç sembolleri üzerindeki her türlü baskıya son verilmesini, inanç ve ibadetin inananların vicdanına bırakılmasını savunur. "*

Metnin bu bölümü HDP'nin Aleviler, Hristiyanlar, Museviler ve Ezdiler gibi azınlık grupların özgürlüğünün sağlanması için mücadele ettiğini belirtmektedir. Bu ifade HDP'nin "ezilenlerin ve sömürülenlerin yanında olma" tutumuyla tutarlı olsa da her ulusu, inancı, mezhebi koruyan, her kesimi kucaklayan söylemiyle çelişmektedir. Öyle ki, özellikle türban bağlama ve ibadet özgürlükleri konusunda birtakım zorluklarla karşılaşan Sünniler, HDP'nin yukarıda ifade edilen, hak ve özgürlükleri için mücadele edilen gruplar arasında yer almamıştır. Metnin bu bölümündeki ifadeler, her kesime eşit mesafede olduğunu söyleyip Sünnileri verdikleri mücadeleye katmayan HDP'nin, Cevizci'nin iyilik tanımındaki esaslardan (Cevizci, 2000: 523) akla uyguluk esasına zıt düştüğünü göstermektedir. Sünnileri diğer mezhep ve inançlardan ayrı tutmak toplumu kutuplaşmaya itebileceği için, bu tutum, hiçbir yararı olmamakla beraber, zarar verici niteliktedir. Ayrıca Sünnileri diğerlerinden ayrıştırmak, adaletsizliğin ve bireysel özerkliğe saygı duyulmadığının göstergesi olduğundan bu tutum genel iyilik ölçütlerini de (Mahmutoğlu, 2009: 564) çiğnemektedir. Sünnilerin, yani toplumun büyük bir bölümünün eşitliğini ve özgürlüğünü umursamayarak metnin bu bölümüne dahil etmeyen HDP, bu ayrıştırıcı tutumla toplum çıkarına uygun siyaset icra etmekten ve devletin ve milletin bekasını korumaktan da uzak bir görüntü içerisindedir. Dolayısıyla HDP, iyi bir parti olduğu iddialarını boşa çıkararak, kötü bir parti olduğunu göstermiştir.

HDP Eş Genel Başkanı Figen Yüksekdağ'ın, 19 Temmuz 2015 tarihinde HDP'lilerden oluşan bir heyetle yaptığı Kobani ziyareti dönüşü Şanlıurfa'nın Suruç

ilçesinde Abdullah Öcalan posterinin altında yaptığı mitingde sarf ettiği ve yukarıdaki söylemleriyle çelişen sözleri şu şekildedir (www.cnnturk.com):

> *"Ağızlarını açtıklarında HDP için ne diyorlar çok iyi biliyorsunuz. "Sırtınız terör örgütüne yaslayan HDP" diyorlar. Bakın buradan bir kere daha cevap veriyorum anlamayanlara, anlamak istemeyenlere. Biz sırtımızı nereye yaslıyoruz biliyor musunuz? Biz sırtımızı Rojava'ya yaslıyoruz, biz sırtımızı Kobani'ye yaslıyoruz. Biz sırtımız "IŞİD" adını verdiğimiz o karanlık çeteye karşı mücadele edenlere yaslıyoruz. Biz sırtımızı YPG'ye, YPJ'ye ve PYD'ye yaslıyoruz. Bunu söylemekte, bunu savunmakta hiçbir sakınca görmüyoruz. Sırtımızı kime yasladığımızı çok net söylüyorum ve bundan sonra da yaslamaya devam edeceğiz. Biz böyle bir güce sırtımızı yaslamaktan hiç rahatsız olmayız. Bununla gurur duyarız, gurur."*

HDP Eş Genel Başkanı Yüksekdağ'ın, HDP'nin sırtını Türkiye Cumhriyeti Devleti'nin terör örgütü olarak kabul ettiği, binlerce Türk askerinin, Türk polisinin ve sivillerin ölümüne sebep olan PKK'nın Suriye kolu olan PYD'ye yasladığını açıkça söylemesi, HDP'nin yukarıda belirttiği, barışçı özgürlükçü, eşitlikçi ve demokratik tutumuyla tam anlamıyla çelişmektedir. HDP'li vekiller ve adaylar iyi bir parti imajı inşa ederken sıklıkla vurguladıkları terör örgütleriyle ilişkileri olmadığı savı böylece çürümüştür. Bu açıklamayla birlikte HDP'nin, insanların en temel hakkı olan yaşama hakkını elinden alan ve ülkenin bütünlüğünü tehdit eden terör örgütleriyle ilişkisi Figen Yüksekdağ tarafından kabul edilmiştir. Dolayısıyla bu açıklama HDP'nin egemen söylemiyle çeliştiği için, teröristleri övücü nitelikte olduğu için ve teröristlerle HDP'nin iş birliği içinde olduğunun göstergesi olduğu için "iyi"nin tanımındaki (Cevizci, 2000: 523) akla uygunluk ilkesine, genel iyilik ölçütlerinden (Mahmutoğlu, 2009: 564). topluma zarar vermeme, yarar sağlama ilkelerine, siyasal alanda iyilik ilkelerinden özellikle toplumun can ve mal güvenliği ilkesine zıt düşmektedir. Daha önemlisi, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin düşmanlarından PKK'nın Suriye kolu PYD ile işbirliğini yapan HDP, devletin ve milletin bekası ölçütünü ezip geçmektedir. Ve dolayısıyla bu tutum toplum çıkarına uygun siyasetten de çok uzak olduğu için HDP'nin kötü bir parti olduğu sonucuna varabiliriz.

HDP Hakkari milletvekili Abdullah Zeydan, TSK'nın terör örgütü PKK'ya yönelik hava saldırısının artması sebebiyle 26 Temmuz 2015 tarihinde yapılan protesto yürüyüşünde söylediği sözlerle PKK'nın savunuculuğunu yaparak HDP'nin barışçı parti olmaktan ne kadar uzak olduğunu göstermiştir. Abdullah Zeydan konuşması aşağıdadır (www.milliyet.com.tr):

> *"PKK'yı, Kürt halkının gücünü kimse test etmeye kalkışmasın. PKK, Türkiye'yi, Ortadoğu'yu güller bahçesine çevirmek için ortaya çıkmış bir barış ve halk hareketidir. Kürt halkının gücünü test etmek isteyenlere buradan bir çağrı yapmak istiyoruz: Eğer PKK Türkiye'yi güller bahçesine çevirmek istemeseydi, PKK'nin öyle bir gücü var ki PKK sizi tükürüğüyle boğar, tükürüğüyle."*

HDP'li milletvekili Abdullah Zeydan'ın PKK'ya yapılan operasyonlara tepki gösterme ihtiyacı dahi HDP'nin PKK ile bağını göstermektedir. Zeydan konuşmasında PKK'yı, Türkiye'yi güller bahçesine çevirme amacında olduğunu söyleyerek övmüş; PKK'yı tamamıyla Kürt halkının temsilcisi olarak lanse etmiştir. En önemlisi "PKK Türkiye'yi tükürüğünde boğar" ifadesiyle de bütün Türkiye vatandaşlarını kucaklayan ve bütünleştirme hedefinde olan HDP söylemiyle çelişerek bütün Türkiye'ye karşı PKK tarafında yer alıp meydan okumuştur. Buna göre HDP egemen söyleminin aksine, Türkiye'nin toprak bütünlüğüne kast eden; Türk polisini, Türk askerini ve dahi Türk milletini hedef alarak öldürmüş ve öldürmeye devam eden PKK ile aynı safta yer almıştır. Bu durumu iyilik ölçütlerine göre değerlendirirsek, HDP'li bir vekilin sayısız insanın yaşamına mal olmuş bir terör örgütünün yanında yer alması, akla uygunluk ve yarar sağlama esaslarına (Cevizci, 2000: 523), zarar vermeme, yarar sağlama, adalet ölçütlerine, PKK'yı Kürt halkının temsilcisi olarak lanse etmek bireysel özerkliğe saygı ölçütüne (Mahmutoğlu, 2009: 564) tezat teşkil etmesi, HDP'nin kötü bir parti olduğuna dair güçlü bir argümandır. Tüm bunların dışında HDP'nin PKK'ya bu derecede bağlı olması, HDP'nin milletin can ve mal güvenliğini umursamadığını, yaşama özgürlüğüne saygı duymadığını da gösterir. Son olarak HDP, PKK'nın yanında yer alarak siyasal alanda iyilik ölçütlerinden devletin ve milletin bekası ve toplumun çıkarına uygun siyasi eylem ölçütlerine de ters düşmüş ve kendiliğinden kötü bir parti olduğun kanıtlamıştır.

HDP'nin yukarıda gösterilen egemen söylemiyle çelişen ve HDP'nin kötü bir parti olduğuna dair argüman niteliğinde olan bir başka örnek HDP'li milletvekili Burcu Çelik Özkan'ın 8 Haziran 2015 tarihinde Muş'ta yaptığı konuşmadır. Burcu Çelik Özkan, terörle ve özellikle PKK ile mücadelede etkin rol oynayan köy korucularını hedef alan konuşmasında şu cümleleri sözleri kullanmıştır: *"Bu memleketten defolup gideceksiniz. Defolup gideceksiniz! Bize uzattığınız o keleşi size çevirmesini biz çok iyi biliriz."* Bu sözlerle HDP'li milletvekili Burcu Çelik Özkan bu sözlerinden, doğrudan HDP'nin silahlı çatışmaya girebileceğini ya da silahlı çatışmaya girebilecek örgüt veya kişilere, koruculara karşı cephe almalarına yönelik talimat verebilecekleri anlaşılmaktadır. Söz konusu silahlı mücadeleye girebilecek örgütü PKK olarak kabul ettiğimizde HDP'nin PKK'ya emir veya talimat verebildiği sonucuna ulaşabiliriz. Bu çıkarım, Özkan'ın, HDP Eş Genel Başkanları Selahattin Demirtaş ve Figen Yüksekdağ'ın, PKK ile HDP arasında hiç bir talimat alma-verme ilişkisi olmadığına dair açıklamalarıyla çeliştiğini göstermektedir. Burcu Çelik Özkan'ın bu sözleri HDP'nin PKK ile bütünüyle birlikte hareket ettiğini gösterir ve bu da HDP'yi PKK'nın siyasi ayağı konumuna getirir. Dolayısıyla PKK'nın, yani bir terör örgütünün siyasi ayağı olan ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin güvenliği için çalışan korucuları tehdit eden bir partinin akla uygun olmasından, zarar vermemesinden, yarar sağlamasından, bireylerin eşitliğine, özgürlüğüne, adalete, bireysel özerkliğe saygı duymasından, devletin ve milletin bekasına gözetmesinden ve toplumun çıkarına uygun davranmasından söz edilemeyeceği için, HDP'yi temsil eden Burcu Çelik Özkan'ın bu sözlerinden temsil ettiği HDP'nin kötü bir parti olduğu sonucuna varılmaktadır.

HDP Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş henüz BDP(Barış ve Demokrasi Partisi) genel başkanıyken 13 Kasım 2013 tarihinde Mardin, Özgürlük Meydanı'nda toplanan partililere yaptığı konuşmada terör örgütü PKK'nın kurucusu ve binlerce insanın hayatını kaybettiği eylemlerin planlayıcısı olan Abdullah Öcalan'ın heykelini dikeceklerini ilan etmiştir. Konuşmanın ilgili bölümü (www.radikal.com.tr):

> *"Alana gelmeden önce bir müdahale olmuş, demişler ki; "Öcalan posteri asamazsınız." Kürtlerin katili Kenan Evren'in heykelini dikebiliyorlar da bir halk önderinin posterini niye asamıyorlar? Siz Kenan*

Evren gibi bir darbecinin ismini okullara, meydanlara verebiliyorsunuz da bu halkı için 14 yıldır İmralı'da bir beton çukurunda direnen Kürt halk önderinin posterini Kürdistan'a asamayacak da nereye asacak bu halk? Buna alışsanız iyi olur. Çünkü daha biz başkan apo'nun heykelini dikeceğiz, heykelini."

Selahattin Demirtaş'ın bu konuşmasının iki sakıncalı yönü vardır: PKK'yı kurarak ve imkan dahilindeyken durdurmayıp sayısız insanın ölümüne sebep olarak Frankena'nın iyilikle alakalı ilkelerinden (Frankena, 2007: 94) "kişi, kötüye ya da zarara yol açmamalı", "kişi, kötüyü ya da zararlıyı engellemeli", "kişi, kötüyü yok etmeli" ve "kişi, iyiyi yapmalı ve geliştirmeli" ilkelerine uymayan dolayısıyla kötü bir insan olan Abdullah Öcalan'ı övmesi ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti sınırları içerisinde yer alan Mardin'i Kürdistan toprağı olarak dile getirmesi. Buradan çıkarılacak sonuç ise şudur: Selahattin Demirtaş, Abdullah Öcalan'ı seviyor, destekliyor ve heykelini dikmek istiyorsa yaptığı eylemleri, kuruduğu terör örgütünü de destekliyordur. Yani Selahattin Demirtaş, PKK'yı ve eylemlerini en iyi ihtimalle fikren desteklemektedir. Bir diğer sonuç şudur ki; Demirtaş'ın Mardin'i Kürdistan olarak görüyor olması veya öyle görmek istemesi Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin bölünmezliğine ve toprak bütünlüğüne kastı olduğunu göstermektedir Selahattin Demirtaş'ın dile getirdiği bu sözler terörist başını övmesi ve desteklemesi ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin toprak bütünlüğüne kast etmesi açısından, Cevizci'nin ortaya koyduğu "iyi"nin tanımdaki (Cevizci, 2000: 523) akla uygunluk ve yarar sağlama, genel iyilik ölçütlerinden (Mahmutoğlu, 2009: 564) zarar vermeme, yarar sağlama, siyasal alanda iyilik için belirlenmiş olan ölçütlerden, toplumun can ve mal güvenliği, devletin ve milletin bekası ve toplumun çıkarına uygun siyasi eylem ölçütleriyle çelişmektedir. Demirtaş, bu sözleri 2012 yılında henüz HDP kurulmamışken ve BDP'nin milletvekili adayıyken dile getirmiş olsa da, HDP, BDP'nin ideolojisiyle ve aynı milletvekilleri tarafından aynı taban hitap edecek şekilde kurulduğu için HDP'nin imajını da etkilemiştir. Dolayısıyla bu sözler HDP'nin kötü bir parti olduğuna dair bir argüman niteliği taşımaktadır.

HDP'li bir diğer milletvekili Sırrı Süreyya Önder, 29 Ağustos 2015 tarihinde, TSK (Türk Silahlı Kuvvetleri) tarafından öldürülen PKK mensubu teröristin cenaze törenine katılmış ve burada yaptığı konuşmada PKK'lı teröristleri yüceltmiştir (www.sabah.com.tr):

> *"Ömrünün en cevahir zamanında toprağın koynuna giren; haysiyeti, şerefi, onuru uğruna, hayatı hepimizden daha çok sevmesine, hayata hepimizden daha çok inanmasına rağmen onuru uğruna, bunda zerre tereddüt etmeyen Coşkun kardeşimin önünde saygıyla eğiliyorum. Aileye taziyelerimi sunuyorum.(...) Özgürlük mücadelesinde, insanlığın onurunu yere düşürmeme bahsinde hayatını kaybedenler, bu anlamda şehadet şerbetini içenler, dünya durmadıkça anılmaya, üzerinden nice kırk günler geçerse geçsin hatırlanmaya, yad edilmeye layık olurlar. Biz dünya devrimci halklarının mücadelesinde şehit düşen arkadaşlarımızı bugün halen nasıl yaşatıyorsak Coşkun kardeşimizin anısı da, bizler gideceğiz, bizden sonra gelenler tarafından bile yaşatılmaya devam edecek. Böyle bir ölüm hepimize nasip olsun diyorum, tekrar saygıyla selamlıyorum hepinizi."*

HDP'li milletvekili Sırrı Süreyya Önder'in sarf ettiği sözlerden önce, PKK'lı bir teröristin cenazesine katılması, HDP'nin PKK ile ilişkisi olmadığı savını çürüten bir eylemdir. Önder'in, yaptığı konuşmada Coşkun isimli teröristten "kardeşim" diyerek bahsetmesi ve onuru ve haysiyeti için ölmekte tereddüt etmediğini söyleyerek teröristi övmesi en iyi ihtimalle Önder'in PKK ile fikri bağını göstermektedir. Önder'in konuşmasının devamında ölmemiş olması durumunda en az bir TSK askerini öldürebilecek potansiyeli olan teröristten "şehadet şerbetini içen", "şehit" olarak bahsetmesi, hem teröristi yüceltmeye hem de TSK askerini ve polisini aşağılamaya yöneliktir. Teröriste "şehit" diyen Önder'in, ölen teröristlerin anısını yaşattıklarını ve yaşatacaklarını vurgulaması HDP'nin PKK'yı desteklediğine dair kanıt teşkil etmektedir. Son olarak Önder, teröristin TSK askeri tarafından öldürülmesini kutsamış, herkese böyle bir ölüm dilemiştir. HDP milletvekili Sırrı Süreyya Önder'in bu konuşmasından, HDP'nin Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne karşı binlerce insanın ölümüne ve sakat kalmasına sebep olan PKK'nın yanında olduğu anlaşılmaktadır. Bu

konuşma, genel iyilik ölçütlerine göre (Mahmutoğlu, 2009: 564), bu yönüyle HDP'nin topluma zarar veren, toplum hiç bir fayda sağlamayan, insanların yaşama özgürlüğünü elinden alan, devletin ve milletin bekasını tehdit eden PKK ile aynı doğrultuda bir parti olduğunu, toplumun çıkarına uygun siyaset icra etmediğini, yani HDP'nin kötü bir parti olduğunu kanıtlamaktadır.

HDP'nin Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne karşı PKK terör örgütünün yanında olduğunun göstergesi sayılabilecek bir diğer örnek ise HDP parti meclisi üyesi Bercan Aktaş'ın 16 Ağustos 2015 tarihinde paylaştığı bir tweet'tir. Aktaş, PKK'lı teröristlerle çatışırken şehit olan özel harekat polisi Ahmet Çamur'a ilişkin Twitter'da paylaştığı *"Şemdinli'de Polis Özel harekat Komiseri Ahmet Çamur etkisiz hale getirilmiş."* şeklindeki tweet sonrası gelen tepkiler üzerine tweeti silmiş ve özür açıklaması yapmıştır. Özür açıklamasında "etkisiz hale getirildi" ifadesinin incitici olduğunu belirten Aktaş, *"Her gün insanlar bu sözle incitiliyor. Ben payıma düşeni yapıp herkesten özür diliyorum"* ifadelerini kullanmıştır. (www.sabah.com.tr).

Aktaş hem PKK tarafından şehit edilen Ahmet Çamur için genelde suçlular ve teröristler için kullanılan "etkisiz hale getirildi" ifadesini kullanarak hem de her gün "etkisiz hale getirildi" ifadesiyle insanların yani suçluların veya teröristlerin incitildiğini söyleyerek, kendisinin ve dolayısıyla partisinin desteklediği tarafı gözler önüne sermiştir. Nitekim bir HDP mensubu daha TSK askerine karşı PKK'lı teröristin yanında olduğunu gösterip, HDP'nin egemen söylemiyle çelişerek iyilikle ilgili esaslardan (Cevizci, 2000: 523) akla uygunluk, zarar vermeme, yarar sağlama, siyasal alanda iyilik ölçütlerinden toplumun can ve mal güvenliğine, bireylerin özgürlüğüne, devletin ve milletin bekasına, toplumun çıkarına uygun olmayan tutum ve davranış sergilemiş ve buna bağlı olarak HDP'nin "kötü parti" olarak nitelenmesine katkıda bulunmuştur.

10 Ağustos 2015'de Şanlıurfa, Viranşehir'de PKK'lı bir teröristin cenazesine katılan HDP'li milletvekili Ziya Çalışkan, "şehit" diye hitap ettiği teröristin mezarı başında şu konuşmayı yapmıştır (www.milliyet.com.tr):

> *"Yıllardır her zaman böyle şehitlerimizin kabirleri başında bir araya geldik, buluştuk. Kardeşlerimizi, kız kardeşlerimizi, ailemizden her zaman*

bir parçayı toprağa verdi ve bir aradaydık. Ve her toprağa verdiğimiz şehit bizim için bir yemin oldu, bir ant oldu. Yıllardır bu mücadeleyi verirken birileri şunu düşünemedi: Evet devlet aynı devlet. Devlet 100 yıl önceki devlet, 50 yıl önceki devlet. Yönetenlerin adı değişik olabilir; Kenan Evren olur, Tansu Çiller olur veya Atatürk olur. Ama şunu anlayamadılar daha: Kürtler 100 yıl önceki Kürtler değil 50 yıl önceki Kürtler değil. Onuru, şerefi için dünyaya örnek olan bir gençliği, örnek olan kadını; namus, şeref nedir, vatan nasıl savunulur bütün dünyanın karşısındayız. İşte dünya bunu anlıyor, bu devleti, bu hükümeti yönetenler hala bunu kavrayamadı. Bugünlerde yaşadığımız çatışmalar, savaşlar da bunun sonucu. Toprağa verdiğimiz her yiğidimiz için and olsun ki gençliğimiz, kadınlarımız, bizler bunu yük olarak; onur yükü, şeref yükü olarak gururla taşıyacağız, bu şehitlerimize layık olacağız. Her şeyden önce şehidin ailesine baş sağlığı diliyorum. Hepimizin başı sağ olsun. Şehit bizim için apayrı bir yüktür, apayrı bir onurdur. Biz bunu gurular taşıyacağız, şehidimizin yürüdüğü yolda onurla yürüyeceğiz ve hedefe ulaşacağız. Saygıyla anıyorum ve bütün şehitlerimizin önünde bağlılığımı dile getiriyorum."

HDP'li milletvekili Ziya Çalışkan Türk askeri tarafından öldürülen PKK'lı teröristi, bir diğer milletvekili Sırrı Süreyya Önder gibi "şehit" sıfatıyla anarak yüceltmiştir. Aynı şekilde teröristlerden "kardeşlerimiz, kız kardeşlerimiz ve ailemiz" diye bahsetmiştir. Ziya Çalışkan ülkeyi yönetenler değişse de Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne karşı mücadeleyi devam ettirdiklerini söyleyerek, mücadelenin hükümetlere karşı devlete karşı verildiğini gayri ihtiyari itiraf etmiştir. Ölen PKK'lının onuru, namusu ve vatanı için öldüğünü iddia etmiştir ve ölen her teröristin HDP'liler için gurur kaynağı olduğunu ve ölen teröriste layık olmaya çalışacaklarını vurgulamıştır. Çalışkan "şehidimizin yürüdüğü yolda onurla yürüyeceğiz ve hedefe ulaşacağız" diyerek PKK'nın amacını amaç edinmiştir. PKK'nın amacının genel anlamda ülkeyi bölmek daha dar anlamda TSK ve Türk Polisi ile girilen çatışmalarda galip gelmek olduğunu düşünürsek bu açıklamadan; HDP, ülkeyi bölmek ve TSK ile çatışmada kazanan taraf olmak istiyor şeklinde bir çıkarım yapabilir. Ziya Çalışkan'nın bu açıklamasının bütününe bakıldığında ise HDP'nin tıpkı PKK gibi Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne

düşman bir parti görünümde olduğu söylenebilir. Bu da HDP'lilerin egemen söyleminde yer alan barış, kardeşlik, demokrasi, eşitlik gibi değerlerle bütünüyle çelişmekle beraber Ahmet Cevizci'nin iyilik tanımındaki (Cevizci, 2000: 523) akla uygunluk ve yarar sağlama esaslarıyla çatışmaktadır. PKK'nın amacını amaç edinmek, bölücü terör örgütüyle aynı çizgide bulunmak, topluma zarar verici, bireylerin temel özgürlüğü olan yaşama özgürlüğünü tehdit edici, devletin ve milletin bekasına halel getirici nitelikte ve toplumun çıkarına uygun olmadığı için Çalışkan'ın bu sözleri, iyilik ölçütlerinin tamamıyla değerlendirildiğinde HDP'nin kötü bir parti olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Mardin'in Nusaybin ilçesinde çıkan çatışmalar sırasında ölen 12 yaşındaki Muğdat Ay'ın 15 Şubat 2016 tarihinde düzenlenen cenaze törenine katılan HDP'li milletvekili Gülser Yıldırım yaptığı konuşmada şunları ifade etti (www.haberler.com):

> *"Bir canımızı daha toprağa veriyoruz. DAİŞ cellatları gibi Erdoğan sarayının maşası olanlar, bugün de vatanımızda terörist adıyla çocukları katledenleri yüzlerce kez lanetliyor ve kınıyoruz. Bilsinler ki bu mazlum halkın kanında boğulacak ve kaybolacak olanlar bu işgalci devlet ve faşist zihniyettir. Bize diyorlardı ki kafiristani nedir? Kafiristani, halkların inkarıdır, imhasıdır. Bugün vatanımızdaki işgalci Türkiye, Erdoğan ve onun cellatları, vatanımızda kafiristani uyguluyorlar. Halkımızın inkarı ve imhasını kendileri için hedef yapmışlar. Bunlar sadece bizim bu çocuklarımızı, canımızı katletmiyorlar, bu topraklardaki kadınların ve gençlerin bedenini çıplak halde sokaklara atıyorlar. Bugün yaşanan vahşetin sebebi de biliyoruz ki Sayın Öcalan'a yapılan uluslararası komplonun bir parçasıdır. Bu komployu da yüzlerce kez kınıyoruz."*

12 yaşındayken Muğdat Ay'ın tabutunun PKK flamalarına sarılması ve HDP'li milletvekili Gülser Yıldırım'ın kendi topraklarında terör örgütü PKK'ya yönelik operasyon yapan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni işgalci ve faşist olarak nitelendirerek PKK'yı savunması HDP'nin PKK ile olan bağlantısını ortaya çıkaran ifadelerden biridir. Yıldırım'ın PKK'nın kurucusu ve elebaşı Abdullah Öcalan'a "sayın" diye hitap etmesi ve hapiste olmasını uluslararası komplo olarak nitelemesi, Öcalan'a ve PKK'ya

verilen değeri göstermiştir. Diğer milletvekillerine ek olarak Gülser Yıldırım'ın da PKK'yı savunup Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni hakaret boyutunda eleştirmesi HDP'nin PKK'ya ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne bakış açısını anlaşılır hale getirmiştir. Bu açıklama, terörle mücadelenin eleştirilmesi, toplumu kutuplaştırma ve çatışmaya çıkarma niteliği taşıması açısından, Cevizci'nin "iyi" tanımındaki akla uygun olma ve yarar sağlama esaslarıyla çelişmektedir. Topluma zarar verme niteliği taşıması ve Frankena'nın tanımına göre (Frankena, 2007: 94) kötü bir insan olan, terörist başı Abdullah Öcalan'ın hapiste olmasını sağlayan adaletin inkar edilmesi genel iyilik ölçütlerine de (Mahmutoğlu, 2009: 564) ters düşmektedir. Siyasal alandaki iyilik ölçütleri açısından değerlendirirsek bu açıklama, PKK'nın kurucusu Abdullah Öcalan'ın övülmesi, insanların yaşama özgürlüğünü elinden alan bir insanın övülmesi anlamına geldiğinden dolayı bireylerin özgürlüğü ölçütünü, devletin ve milletin bekası için ve toplumun çıkarı için mücadele veren Türk Silahlı Kuvvetleri ve Türk Polisi'ne hakaret edildiğinden dolayı da ve milletin bekası ve toplumun çıkarına uygun siyasi eylemde bulunma ölçütlerine tezat teşkil etmektedir. Dolasıyla Yıldırım'ın bu sözleri, HDP'nin kötü bir parti olduğunu ortaya koymaktadır.

27 Ağustos 2015 tarihinde, HDP Ağrı, Eleşkirt İl Eş Başkanlığı görevini yürüten Engin Dursun 2 kişiyi otomobille PKK'nın dağ kadrosuna götürürken yakalanmıştır. Engin Dursun, polisin "dur" ihtarına uymayarak kaçmış, nihayetinde yanındaki iki kişiyle beraber yakalanmıştır. Dağ kadrosuna teslim edilmek üzere araçta bulunan M.Y. ve B.Y. verdikleri ifadelerde Engin Dursun tarafından kandırılarak PKK'nın dağ kadrosuna teslim edilmek için götürüldüklerini ifade etmişler ve adli kontrol şartıyla serbest bırakılmışlardır. Engin Dursun ise "PKK terör örgütü adına faaliyette bulunmak, yardım ve yataklık etmek ve adam kazandırmak" suçlarından tutuklanmıştır (www.aa.com.tr).

Anadolu Ajansı'nın verdiği bu bilgilere göre HDP, milletvekillerinin, adayların, parti üyelerinin ve görevlilerinin söylemlerinden çok uzak bir şekilde PKK ile bilfiil ilişki içerisindedir. HDP İlçe Eş Başkanı PKK için TSK askerleriyle çatışacak insanları bulmuş, vermiş oldukları ifadelere göre onları kandırmış ve ulaşım hizmetini de sağlayacakken yakalanmıştır. Engin Dursun'un iki şahsı yakalanmadan PKK'ya teslim

ettiğini varsayarsak HDP, PKK'nın terörist sponsoru görevini üstlenmiş diyebiliriz. Engin Dursun'un zaten PKK'lı olduğunu varsayarsak HDP, PKK'lı teröristlere parti bünyesinde görev vererek kamufle ediyor diyebiliriz. Her iki durumda da HDP, PKK'ya hizmet eden bir parti durumundadır. Yani HDP binlerce kişinin ölümüne veya sakat kalmasına sebep olan ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin toprak bütünlüğünü tehdit eden bir örgüte hizmet etmektedir. Öyleyse HDP, terör örgütüne yardım ederek aklın uygun olmayan hareketlerde bulunmuş, topluma, askerlere ve polise zarar vermeyi hedeflemiş, bireylerin yaşam özgürlüğünü ve bireysel özerkliklerini yok saymış, devletin ve milletin bekasına kast etmiş, yani toplumun çıkarıyla uyuşmayan siyasi eylemlerde bulunmuştur. Nitekim HDP, yukarıda tespit edilmiş olan iyilik tanımındaki esasları (Cevizci, 2000: 523), genel iyilik ölçütlerini (Mahmutoğlu, 2009: 564), ve siyasal alandaki iyilik ölçütlerini çiğnemiştir. Sonuç olarak HDP kötü bir partidir.

Diyarbakır'ın HDP'li Yenişehir Belediyesi'nin 15 Ekim 2015'te çocuk gelinlere dikkat çekmek için reklam panolarına astırdığı, üzerinde belediyenin Kadın Politikaları Müdürlüğü'nün de logosu da bulunan "Çocuk Gelin Yoktur, Tecavüzcü Erkek Vardır" başlığıyla yayınlanan afişte, Danimarkalı karikatürist Kurt Westergaart'ın tüm Müslümanların peygamberi Hazreti Muhammed ile dalga geçmek için çizdiği karikatür yer almıştır. Karikatür milyarlarca insanın peygamber kabul ettiği ve kutsal değeri olan Hz. Muhammed'e saygısızlık ve aşağılama içerirken Hz. Ayşe üzerinden çirkin bir algı oluşturulmuştur (www.haber7.com):

Görsel 2: Hz. Muhammed'i Aşağılayan Afiş

Öncelikle HDP milletvekili ve parti üyelerinin bir çok kez vurguladıkları "tüm inanç ve mezheplerin aşağılanmadan, ötekileştirilmeden saygı duyularak özgürce yaşatılması" düşüncesiyle HDP'li belediye tarafından yayınlanan bu afiş bir hayli çelişmektedir. Partinin bu konudaki eylemi ve söylemi uyuşmamaktadır. Diğer yandan bu afişin yayınlanmasıyla HDP, halkın %99.2'sinin (Diyanet İşleri Başkanlığı, 2014: 3) inandığı dine ve peygamberine hakaret etmiş bulunmaktadır. HDP, halkın neredeyse tamamının kutsalına, inancına, maneviyatına hakaret ederek akla aykırı davranmış, iyiliğin en temel gereğini(Cevizci, 2000: 523) yerine getirememiştir. Toplumun büyük bir çoğunluğunun inancını önemsemeyerek iyilik esaslarından (Mahmutoğlu, 2009: 564) bireysel özerkliğe de darbe vuran HDP, her inanca hoşgörülü ve eşit mesafede oldukları iddiasıyla çelişerek adalet ölçütünü de tanımamıştır. Bireylerin inancına da hakaret eden HDP, bireylerin özgürlüğü ölçütünün tam zıttı bir tutum sergileyerek kötü bir parti olduğunu açıkça göstermiştir.

Anadolu Ajansı'nın internet sitesinde 5 Mayıs 2015 tarihinde yayınlanan habere göre, PKK'nın silahlı kanadı HPG, Güneydoğu'da yaşayan seçmenlere üzerinde HPG mührü olan mektup göndererek onları HDP'ye oy vermeleri yönünde tehdit etmiştir. Mektupta yer alan metin şöyledir (www.aa.com.tr):

> *"Sizinle ilgili olumsuz haberler almaktayız, o da şöyle: AKP'nin adayları ve çalışanlarına evinizde yemek verdiğiniz ve onlar ile oturup kalktığınız yönündedir.*
>
> *Biz bir hususa anlam veremiyoruz. Yani AKP bu kadar kirlenmişken nasıl olur da yanında yer alıyorsunuz. Ya anlamıyorsunuz ya da sizi satın alacak paralar akıtmaktadır. Eğer bu duyduklarımız gerçek ise o paraları burnunuzdan getirmesini iyi bildiğimizi sizin de bilmeniz gerekli. Eğer sizin aileden tek bir oy AKP'ye veya* (HDP'den*) başka bir partiye gitsin o zaman hesabımızın da büyük olacağını sizin bilmeniz gerekir."*

Her şeyden önce PKK'nın vatandaşı HDP'ye oy vermeleri yönünde tehdit etmesi, HDP'li vekillerin ve parti üyelerinin PKK ile ilişkilerinin olmadığına dair iddialarını çürütmektedir, söylemleriyle çelişmektedir. Daha önceki argümanda HDP'li İl Eş Başkanı Engin Dursun'un PKK için faaliyette bulunduğunu, PKK'ya yeni

teröristlerin katılmasını sağlamak için çalıştığını görmüştük. Bu argüman da HDP'nin PKK için, PKK'nın da HDP için çalıştığını göstermektedir. Mektuptaki metin, her zaman demokrasiden, barıştan ve özgülükten yana olduklarını vurgulayan HDP'li vekil ve parti üyelerinin halkın demokratik hakkına, düşünce özgürlüğüne müdahale eden ve "burnunuzdan getiririz" diyerek belki de ölümü kasteden PKK ile birlikte faaliyet yürüttüğü şeklinde yorumlanabilir. PKK'nın HDP için oy istemesi, PKK ile iş birliği içerisinde olan HDP'nin yukarıda birçok kez gördüğümüz gibi, akıl dışı (Cevizci, 2000: 523), bireysel özerkliğe ve adalete saygısı olmayan, topluma zarar veren (Mahmutoğlu, 2009: 564) devletin ve milletin bekasını tehdit eden, bireyin özgürlüğü yok eden, demokrasiye ve adalete saygısı olmayan kötü bir parti olduğunun farklı bir kanıtı niteliğindedir.

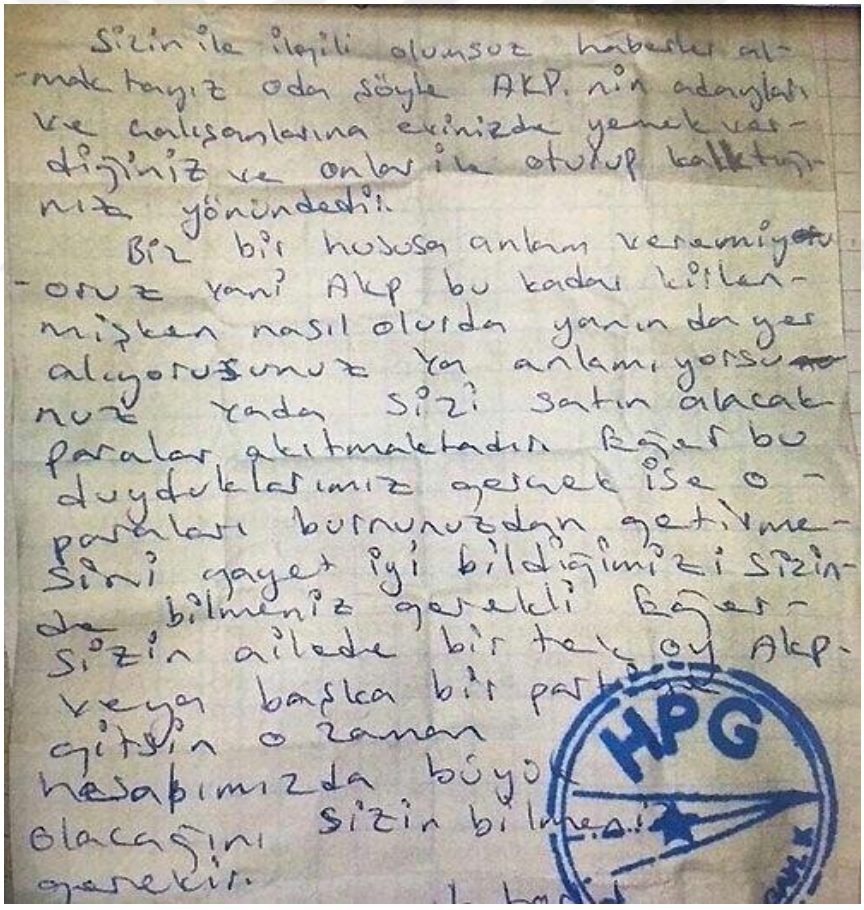
Sizin ile ilgili olumsuz haberler al-
-maktayız oda söyle AKP. nin adaylari
ve calişanlarına evinizde yemek ver-
diğiniz ve onlar ile otulup kalktığı-
nız yönündedir.
Biz bir hususa anlam veremiyo-
-oruz yani AKP bu kadar kitlen-
mişken nasıl olurda yanında yer
alıyorsunuz ya anlamı yorsu-
nuz yada Sizi satın alacak
paralar akıtmaktadır. Eğer bu
duydüklarımız gerçek ise o -
paraları burnunuzdan getirme-
sini gayet iyi bildiğimizi Sizin-
de bilmeniz gerekli Eğer -
Sizin ailede bir tek oy AKP-
veya başka bir par
gitsin o zaman
hesabımızda büyü
olacağını Sizin bilmeniz
gerekir.
HPG

Şekil 2: HPG'nin Tehdit Mektubu

İstanbul'da, Gazi Mahallesi'nde 22 Aralık 2015 tarihinde terör örgütü MLKP'ye yönelik operasyonda, MLKP üyesi Yeliz Erbay ve Şirin Öter öldürülmüştür. Operasyondan bir gün sonra, yüzü maskeli, elinde Kalaşnikof (AK-47) silahlarla MLKP flamasına sarılı tabutları taşıyan ve eskortluk eden terör örgütü üyeleri dahil yaklaşık 1000 kişinin katıldığı cenaze törenine HDP Eş Genel Başkanı Figen Yüksekdağ da katılarak bir konuşma yapmıştır (www.etha.com.tr):

> *"Değerli şehitlerimizin anısı önünde saygıyla, sevgiyle selamlıyorum değerli arkadaşlar. Bugün iki sosyalist kadını ölümsüzlüğe uğurluyoruz. Onlar şehadeti aynı zamanda bir ölümsüzlüktür. Bütün özgürlük için direnenlerin şehadeti nasıl ki ölümsüzleşmekse, nasıl ki onların taşıdığı o özgürlük ve adalet bayrağı elden ele dolaşıp onu taşıyanların soluğuyla yaşıyorsa, Yeliz'in ve Şirin'in özgürlük bayrağı da direniş bayrağı da bizlerin, hepimizin elinde ama bir bilhassa da kadınların elinde dalgalanan bir bayrak olacak.(...) Ve tarihin kızlarını, çocuklarını birleştiren güç bugün Türkiye'yi ve Kürdistan'ı birleştiren güç olacak."*

Cenaze töreninden sonra iki teröristin mezarı başına da giden Yüksedağ orada da bir açıklama yaptı (www.haberler.com):

> *"Bugün iki genç kadının evinde polis tarafından yargısız bir şekilde infaz edildiği gerçeği, Türkiye siyasetinin tam orta yerindeki bir gerçektir. Sadece bu iki sosyalist genç kadın değil, son 1 ay içerisinde Batı metropollerinde 5 genç kadın kendi evinde yargısız bir şekilde infaz edildi.(...) Öldürülen, katledilen bir çok insan, bir çok sivil yanına silah bırakılarak, çatışmaya girdi denilerek, onlar teröristti diye ifade edilerek öldürülüyor, katlediliyor.(...) O tetiği çekenler umarım, dilerim açığa çıkartılır."*

Daha önceki argümanlarda gösterildiği üzere, tıpkı HDP'li diğer milletvekilleri gibi Figen Yüksekdağ da öldürülen terör örgütü üyelerine şehit sıfatını uygun görmüştür. Figen Yüksekdağ Türk polisine silah doğrultan teröristlere şehit demesinin yanı sıra teröristleri öldürülen polisleri yargısız infazla suçlamış, ortaya çıkartılıp ceza

almalarını istemiştir. Yüksekdağ ayrıca teröristlerin tabutlarının sarıldığı terör örgütü flamalarını ve tabutlara eşlik eden kortejde eli silahlı teröristleri görmezden gelerek Yeliz Erbay ve Şirin Öter'i sadece iki sosyalist kadına indirgemiştir. Tüm bunların dışında Yüksekdağ'ın bu cenaze töreni katılması sadece PKK ile değil, diğer terör örgütleriyle de iyi ilişkiler kurduklarının göstergesidir. Bu durumda Figen Yüksekdağ'ın bu sözleri, bir kez daha HDP'nin Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin güvenlik güçleri karşısında örgüt ismi fark etmeksizin teröristin yanında yer aldığını göstermektedir. Sonuç olarak Figen Yüksedağ'ın MLKP'li teröristin cenazesine katılarak göstermiş olduğu bu davranış ve sarf ettiği sözler, temsil ettiği HDP'nin topluma zarar veren ve yararı olmayan, bireylerin özgürlüğünü, bireysel özerkliğini tehdit eden (Mahmutoğlu, 2009: 523) devletin ve milletin bekasına kast eden, toplumun çıkarına uymayan siyasi eylemlerde bulunan unsurlarla iyi ilişkiler kurarak akla aykırı tutum sergilediğini ortaya çıkarmaktadır. Terör örgütleriyle iş birliği içerisine girerek tüm bu iyilik ölçütlerinin aksine hareket eden HDP'nin kötü bir parti olması kaçınılmazdır. Nitekim bu ölçütlere göre HDP kötü bir partidir.

15 Harizan 2016 günü Van'ın İpekyolu ilçesinde kontrol yapan polis ekiplerinin "dur" ihtarına uymayan bir araçtaki 4 kişi ile polisler arasında çatışma yaşanmıştır. Çatışma da biri kadın 3 terörist polisler tarafından öldürülmüştür. Araçta yapılan aramada 1 roketatar, 2 el bombası, 2 roketatar mühimmatı, 4 roketatar fişeği ve çok sayıda örgüt dokümanı bulunmuştur. Teröristlerin kullandığı aracın DBP/HDP'li İpekyolu Belediyesi'nin Su ve Kanalizasyon İdaresi'ne ait olduğu belirlenmiştir. Bundan 24 gün sonra 9 Temmuz 2016 tarihinde Mardin'in Artuklu ilçesindeki Cevizlik Jandarma Karakolu'na terör örgütü PKK tarafından bombalı saldırı gerçekleştirilmiştir. 2 Askerin şehit olduğu bir de sivilin hayatını kaybettiği saldırıda kullanılan kamyonun DBP/HDP'li Mazdağı Belediyesi'ne ait olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca 31 Ağustos 2016 Çarşamba günü, Şırnak'ın Cizre ilçesindeki polis kontrol noktasına PKK tarafından bombalı saldırı düzenlenmiştir. Saldırıda 11 Polis şehit olmuş, 78 kişi yaralanmıştır. Bu saldırıda kullanılan kamyonun da DBP/HDP'li Cizre Belediyesi'ne ait olduğu anlaşılmıştır (www.milliyet.com.tr).

Van'ın Şehit Fırat Mahallesi'nde 12 Ağustos 2015'te DBP/HDP yönetimindeki Van'ın Edremit Belediyesi'ne ait kepçe kullanılarak teröristlerce hendek kazılmıştır. Aynı partinin yönetimindeki Van Büyükşehir Belediyesi'ne ait kamyonda ise, 22 Ağustos 2015'te patlayıcı yapımında kullanılan 100 kilogram amonyum nitrat ile 26 fitil ve 20 büyük pil ele geçirilmiştir. Cizre'de ise Nur, Cudi ve Yafes başta olmak üzere çeşitli mahallelerde teröristlerin hendek açma ve barikat oluşturma çalışmalarında DBP/HDP'li Cizre Belediyesi'ne ait iş makinesi ve kamyonları kullandıkları belirlenmiştir (www.ahaber.com.tr).

Bu olaylardan yola çıkarak DBP/HDP'li belediyelerin terör örgütü PKK'ya yardım ve yataklık yaptığını söylemek çok zor olmayacaktır. PKK'nın eylem yapması için araç sağlanması, HDP'nin PKK'yı lojistik anlamda da desteklediğini göstermektedir. Yani HDP, teröristlerin askerlerimizi, polislerimizi ve sivil vatandaşlarımızı öldürebilmesi amacıyla araç sağlamıştır. Bu da HDP'yi terörü destekleyen parti konumuna değil direkt teröristin kendisi konumuna getirir. Böylece HDP, Cevizci'nin ortaya koyduğu "iyi"ye ilişkin esasların(Cevizci, 2000: 523) temeli olan aklı uygun davranma ve yara sağlama ilkelerini, genel iyilik ölçütlerinden zarar vermeme, yarar sağlama esaslarını, siyasal alanda iyiliğin ölçütlerinden devletin ve milletin bekası, toplumun can ve mal güvenliği ve toplum çıkarına uygun siyasi eylem ölçütlerini çiğnemiştir. Bu durumda HDP'ye kesin bir dille "kötü bir parti" denilmesine kimsenin itirazı olmayacaktır.

31 Ağustos 2015 tarihinde, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suç faillerinin yakalanmasına yardımcı olanlara veya yerlerini, yahut kimliklerini bildirenlere para ödülü verilmesine dair İçişleri Bakanlığı yönetmeliği, Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Buna göre suçluların yakalanmasındaki etkinliği artırabilmek için suça karışmamış olması kaydıyla kanun kapsamına giren suç faillerinin yakalanmasına yardımcı olan veya kimliklerini bildirenlere, Jandarma Genel Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü'nün ortaklaşa belirleyeceği tutarda para ödülü verilecektir. HDP Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş'ın söz konusu yönetmeliğe yorumu şu şekildedir (www.haberturk.com):

"Türkiye Cumhuriyeti ordusu, NATO'nun en büyük ordusu, dünyanın yanılmıyorsam üçüncü büyük ordusu. Polis teşkilatı itibarıyla dünyanın en büyük polis teşkilatına sahiptir. Milli İstihbaratı Teşkilatı, jandarma istihbarat ve emniyete bağlı istihbarat birimleri var. Böylesine büyük olduğunu söyleyen bir devlet, güçlü olduğunu belirten bir hükümet, nasıl bütün bu güçlere rağmen çaresiz kalıyor da vatandaştan, ispiyonculuktan medet umuyor. Utanç verici bir şey. Benim bütün yurttaşlarıma tavsiyem, sakın ola ki para için komşularınızı ihbar etmeyin. İspiyonculuk onursuzluktur. Suçla mücadele başka bir şeydir. Yurttaşını ihbarcılığa, onursuzluğa teşvik etmek başka bir şeydir. 'Size para vereceğim, mahallenizdekileri ispiyon edin' demek onursuzluğa teşviktir çünkü sizin ispiyonladığınız insan gerçekten öyle mi değil mi bilemezsiniz. Onun başına gelecek her şeyden siz sorumlu olursunuz. Toplum bir anda birbirine güvenmeyen, komşuluk ilişkilerinin inanılmaz dejenere olduğu, güvensizliğin hakim olduğu, birbirine insanların düşman haline getirildiği bir durum, kaos ortaya çıkabilir. Para için insanlarımız birbirini satmamalıdır. Bu çağrıya insanlarımız elinin tersiyle cevap vermelidir."

Selahattin Demirtaş, vatandaşları terörle mücadeleye ortak etmeye çalışan yönetmeliği, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin acziyeti, ispiyonculuktan medet umması olarak nitelendirmiştir. Aslında her Türk vatandaşının vicdani sorumluluğu olan teröristi, suçluyu ihbar etmeyi tasvip etmemiş, yapanları ya da yapacakları onursuzlukla suçlamıştır. Bunun için de hiçbir zaman suçlu ve suçsuzun ayrımı yapılmayacakmış, vatandaşın ihbar ettiği kişiler direk cezaevine atılacakmış gibi 'ihbar ettiğiniz kişi öyle mi değil mi bilemezsiniz" demiştir. Oysa ki devletin bunu belirleyecek mekanizmaları hali hazırda mevcuttur. Dolayısıyla Demirtaş'ın bu açıklaması halkın sükunetini değil teröristin rahatını korumaya yönelik gözükmektedir. Böylece Demirtaş terörle mücadelede halkla iş birliği yapmaya yönelik yönetmeliği fütursuzca eleştirerek HDP'nin teröre karşı söylemleriyle çelişmiştir. Demirtaş bu sözleriyle akla aykırı ve topluma ispiyoncu yaftası yapıştırarak zarar verici bir duruş sergilemiş, Cevizci'nin tanımıyla (Cevizci, 2000: 523) çelişmiştir. Teröristlerin ihbar edilmesine karşı çıkan Demirtaş, adaletin yerin bulmasını, ve bireylerin özerkliğini engelleme girişiminde

bulunarak genel iyilik esaslarını ihlal etmiştir (Mahmutoğlu, 2009: 564). Bireylerin teröristleri ihbar özgürlüklerini kullanmalarının da karşısında duran Demirtaş, bu bağlamda devletin ve milletin bekasını tehdit edenlerin önünü açmaya çalışmış dolayısıyla toplumun çıkarına uygun olmayan siyasi eylemde bulunmuştur. Genel itibariyle yukarıda belirlenmiş iyilik ölçütlerin neredeyse tamamını ihlal eden Demirtaş'ın bu açıklaması temsil ettiği partisi HDP'nin kötü bir parti olduğuna dair güçlü bir argümandır.

Akşam Gazetesi'nin internet sitesinde, 19 Kasım 2016 tarihinde yayınlanan video haberde kız kardeşini bulmak için katıldığı PKK'dan kaçarak güvenlik güçlerine teslim olan Mahir kod adlı terörist R.G, PKK'ya katılma sürecini ve sonrasını şöyle anlatmıştır (www.akşam.com.tr):

> *"Dersaneye gidiyordum annem aradı, ağlıyordu. Kız kardeşimi zorla götürmüşler, onu söyledi. Biz de buradaki HDP il binasına gittik. Üniversitede kız kardeşimi araştırdım, yavaş yavaş içlerine girdim. Ben onları tanıdım, onlar da beni tanıdı. HDP'nin gençliğinde çalıştım, bildiri dağıttım. Annemin sürekli ağlamasına dayanamadım, Lice'ye gittim. Lice'de HDP binasına gittim. Kapıda birisi ne için geldiğimi sordu. 'Benim böyle bir durumum var, onlarla görüşeceğim' dedim. 'Sen burada bekle' dedi. Ben dışarıda bekledim, siyah renkli bir Mercedes arabayla gelip beni aldılar. Yolçatı mezarlığına gittik, orada Şirin diye biriyle görüştüm, örgüt mensubuydu. 'Biz bu süreçte kimseyi gösteremeyiz' dediler. Ben de 'ben alın kardeşimi bırakın' dedim. Onlar kabul etmediler. 'Ben burada kalacağım. Kardeşim gelen kadar gitmeyeceğim' dedim. Oradaki mezarlıklarda, konteynırlarda 20 gün falan kaldım. Sonra Lice operasyonu başladı. O sıarada biri 'Tunceli'ye git, burada operasyon var seni Tunceli'ye göndereceğiz. Oradakilerin yardımı olursa olur' dedi. Connect (Ford) bir araba geldi beni aldı, gece yarısı oraya gittim. Sabah yola inip biri aldı beni oradan. Bana 'Sen katılmak için gelmemişsin. Diyarbakır'dan bize haber geldi, sen kız kardeşin için gelmişsin. Seni göndereceğiz.' dediler. Ben de 'Kız kardeşim gitmeyene kadar ben de gitmeyeceğim. Onu*

gönderdin ben de gitmeyeceğim' dedim. O sırada annem Tunceli'ye gelmişti. HDP binasının camlarını kırmıştı. Onlar da bu yüzden 'Seni göndereceğiz' diyorlardı. Beni eyleme, eğitime hiç göndermediler.(...) Bir örgüt mensubu 1-2 ay geçtikten sonra 'senin kız kardeşin kaçmış, bizim için sorun kalmadı. Sen de 1-2 hafta sonra yeni devre başlayacak onun eğitimini göreceksin dedi. Ben tek kalmıştım, ilk fırsatta sivil elbiseleri giydim kaçtım geldim(...)."

PKK'dan kaçan R.G PKK'ya HDP binasına giderek katıldığını ifade etmiştir. Bu durumda, yukarıdaki argümanlarda benzerini gördüğümüz gibi gördüğümüz gibi, ya yeni teröristler PKK'ya doğrudan HDP tarafından kazandırılmaktadır ya da hali hazırda PKK üyesi olan ve PKK için çalışan teröristlerin HDP binalarını kullanmalarına izin verilmektedir. Her iki durumda da HDP terör örgütü PKK'ya yardım etmiş, PKK'nın Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne karşı savaşmasını kolaylaştırmış bir parti olmaktadır.

HDP'nin terör örgütü PKK'ya fiil destek verdiğini itiraf eden Gulan kod adlı bir diğer terörist ise Lice'deki operasyonda yakalanmış ve Anadolu Ajansı kameralarına kaydedilmiştir. 1 Temmuz 2016 günü yakalanan terörist, Anadolu Ajansı muhabirinin "Adın ne? Örgüte ne zaman katıldın? Nereden katıldın örgüte?" sorularını yanıtlamış, örgüte katılma sürecini şöyle anlatmıştır (www.haber7.com):

"Kod adım Gulan. Bu yıl, ilkbaharda katıldım. Hatay'dan Diyarbakır'a gittim, Diyarbakır'dan geldim. Diyarbakır'da HDP il binasına geldim. Orada bir kadınla tanıştım. O, bana 'Seni gerillalara teslim edeceğim. Bir bahçe var.' dedi. Beni bahçeye götürdüler. Orada gerillalar beni gördü. Ondan sonra benimle biraz konuştular ve beni dağa çıkardılar oradaki gerillalar(...)."

Son olarak bir önceki argümanda da görüldüğü gibi, yine bir terörist, HDP'nin Diyarbakır il binasındaki insanlar vasıtasıyla dağa çıkmıştır. Bu iki itirafçının anlattıkları, HDP'liler ve PKK'lıların mütemadiyen ilişki ve iletişim içerisinde olduğunu açıkça gözler önün sermiştir. Amacı Türk askeriyle, polisiyle ve hatta sivillerle savaşmak, Türkiye Cumhuriyeti Devleti topraklarını bölmek olan PKK'ya

yardım ve yataklık eden HDP, Cevizci'nin "iyi"nin tanımındaki esaslara (Cevizci, 2000: 523) aykırı şekilde akıl dışı tutum sergileyerek topluma doğrudan zarar verme, genel iyilik ölçütleriyle (Mahmutoğlu, 2009: 564) uyuşmayacak şekilde bireylerin özerkliklerini hiçe sayma topluma fayda sağlamama ve zarar verme ve siyasal alandaki iyilik ölçütlerinin aksine bireylerin özgürlüklerine, bireylerin can ve mal güvenliklerine devletin ve milletin bekasına kast etme girişimlerinde bulunmuştur. Bu girişimler HDP'nin partiye "iyi parti" imajı kazandıran egemen söylemiyle çelişmektedir ve iyilik ölçütlerinden hiç biriyle örtüşmemektedir. Sonuç olarak diyebiliriz ki; HDP kötü bir partidir.

HDP Eş Genel Başkanları Selahattin Demirtaş ve Figen Yüksekdağ, HDP'li milletvekilleri Burcu Çelik Özkan, Sırrı Süreyya Önder, Abdullah Zeydan, Ziya Çalışkan, Gülser Yıldırım HDP, Ağrı, Eleşkirt İlçe Başkanı Engin Dursun, HDP Parti Meclisi Üyesi Bercan Aktaş gibi isimler de terör örgütüyle ilişkiler geliştirerek, terör örgütüne yardım ederek, terör örgütünü ve teröristleri överek ve imkanlar dahilindeyken terör örgütü PKK'yı durdurmayarak Frankena'nın iyilik ilkesindeki (Frankena, 2007: 94);

1. Kişi, kötüye ya da zarar yol açmamalı.
2. Kişi, kötüyü ya da zararlıyı engellemeli.
3. Kişi, kötüyü yok etmeli.
4. Kişi, iyi yapmalı ve geliştirmeli.

ilkelere uymamışlardır. Sonuç olarak nasıl ki HDP kötü bir partiyse, HDP'yi yöneten ve HDP için çalışan insanların büyük bir kısmı da yukarıdaki ilkelere göre kötü insanlardır.

SONUÇ

"İyi" ve "kötü" kavramları yıllar boyunca farklı anlamlarda kullanılmıştır. Günlük konuşma dilinde "iyi"; "hoş", "nazik", "güzel", "uygun", "kaliteli", "kullanışlı", "mutlu", "ahlaklı", gibi sözcüklerin yerine kullanılmış ve hala kullanılmaya devam etmektedir. "Kötü" ise genelde "iyi"nin zıttı olarak kabul görmüştür. İnsanlar "İyi yemek", "kötü yemek", "iyi araba", "kötü araba" gibi nitelemelere sıklıkla başvurmuştur. Ancak söz konusu insan olduğunda durum değişmektedir. Bir insan için "iyi" veya "kötü" nitelendirmesi yaparken ahlaki yargılar söz konusu olmaktadır. Örneğin; "kötü not" ahlaki bir yargı barındırmazken, yalan söylemek kötüdür ve buradaki "kötü" ahlaki bir yargı teşkil etmektedir. O halde iki farklı "iyi" ve "kötü"den bahsetmemiz gerekir: Ahlaki "iyi" ve "kötü" ve ahlaki olmayan "iyi" ve "kötü". Ahlaki olmayan "iyi" ve "kötü"ye örnek olarak resimler, arabalar, kitaplar, nesneler, yönetim biçimleri vb. gösterilebilirken; ahlaki "iyi" ve "kötü" örnek olarak kişiler, huylar, duygular, karakterler, eğilimler, gösterilebilir. Eylemler de nesne, durum ve kişiler gibi ahlaki bakış açısıyla değerlendirildiğinde "iyi" veya "kötü" sıfatlarından birine layık görülür. Ahlaki olmayan bakış açısıyla değerlendirildiğinde ise "iyi" veya "kötü" yerine "doğru" veya "yanlış" olarak nitelendirilir. Bu çalışmanın konusu gereği ahlaki "iyi" ve "kötü"nün üzerinde durulmuştur.

Ahlaki "iyi" ve "kötü"nün ne olduğunun anlayabilmek için düşünce tarihinin önemli etik ve ahlak filozoflarının düşüncelerini incelemek zaruridir. Antik Yunan'dan günümüze kadar "iyi" ve "kötü" ile ilgili fikirler ortaya çıkmıştır. Herakleitos evrenin yasasına, tanrısal düzene ve akla uymayı "iyi", aykırı eylemleri ise "kötü" olarak sıfatlandırarak teolojik bir iyi-kötü temellendirmesi yapmıştır. Demokritos ise insanın güdülerine, nefsine hakim olmayı ve kişinin şahsi çıkarına göre hareket etmesini "iyi" olarak tanımlamıştır. Sofistler ise ahlaki göreliğin ilk temsilcisi olarak "iyi" ve kötü"nün kişiden kişiye değiştiğini, bir kişiye soğuk gelen havanın bir diğerine sıcak gelebileceği gibi bir kişi için "iyi" olan bir şeyin, diğeri için kötü olabileceğini öne sürmüşlerdir. Her türlü ahlak ve hukuk yasasını bireyin özgürlüğüne müdahale olarak görerek, kişinin özgürlüğünü ön plana çıkarmışlardır. Böylece antropolojik "iyi" ve "kötü"

temellendirmesinde bulunmuşlardır. Sokrates ise "iyi"yi akılla özdeşleştirmiştir. Ona göre aklın önderliğinde yapılan bir eylem kötü olmaz dolayısıyla iyidir. Her türlü kötü eylemin kaynağı da bilgisizliktir. Sokrates'in öğrencisi Platon da aklı ön plana çıkarmıştır. O, "iyi"nin şartı olarak, akıllı olmayı, bilgili olmayı ve erdemli olmayı koşmuştur. Ancak bu yeterli değildir; bilgi, akıl ve erdem kendi içinde uyumlu olmalıdır. Aynı şekilde Aristoteles de insanın diğer canlılardan ayırt edici özelliği olan aklın yönlendirmesiyle yapılan eylemleri "iyi" olarak nitelendirmiştir.

Kilisenin baskıcı tutumuyla, sekteye uğrayan felsefeye ve bilimin ilerleyişi Rönesans'ın ile birlikte kilisenin boyunduruğundan kurtuldu. Böylece bilim ve felsefeye rağbet tekrar arttı. Buna bağlı olarak ahlak felsefesi, "iyi" ve "kötü" hakkında düşünceler de hem arttı hem de farklılaştı. Ahlak anlayışı dini buyruklardan ayrıştırıldı ve buna önclük eden Bacon, dini yasalar olmadan da "iyi"nin mümkün olduğunu, doğanın bilgisinin ahlaklı olmaya yeteceğini öne sürmüştür. "İyi"yi de "yararlı" kavramıyla özdeşleştirdi. Daha sonra modern felsefenin ilk örnekleri bünyesinde barındıran Hobbes, "iyi" ve "kötü"yü belirlerken insanın özgür olup olmadığı sorununa dikkat çekmiştir. Hobbes, insanların özgür iradesiyle yaptığı bir sözleşmeden bahsetmiş ve bu sözleşmeye uygun davranışları "iyi", aykırı davranışları "kötü" olarak kabul etmiştir. Bir diğer on yedinci yüzyıl düşünürü Spinoza da ahlakın bağımsız bir kaynağı olduğunu reddetmiş, insanı "iyi"yi insanı mutluluğa, huzura, güçlendiren şeyler olarak tanımlamıştır. John Locke ise insanların "iyi" ve "kötü"yü kendi irade ve akıllarıyla seçtiklerini söyleyerek, göreliliği vurgulamıştır. On sekizinci yüzyıl filozoflarından David Hume'a göre da "İnsanlar arasındaki farklılık o kadar geniş boyuttadır ki ahlak ayrımlarının varlığı yadsınamaz" diyerek Locke gibi "iyi" ve "kötü" göreliğinin üzerinde durmuştur. Kant ise insanların kendi ahlak kurallarını kendi akıl ve iradeleriyle seçmelerinin uygun olduğunu ileri sürmüş buna, ek olarak "iyi"yi istemenin, iyi olmak için yeterli görerek "iyi" ve "kötü"nün belirlenmesine niyet faktörünü ön plana çıkarmıştır. Kant gibi on sekizinci yüzyıl filozofu olan Bentham "fayda" ve "hazzı" eş anlamlı kullanarak "iyi" ve "kötü"ye faydacı bir tavırla yaklaşmıştır. Ona göre haz veren her şey "iyi", acı veren her şey "kötü"dür. Stuart Mill de Bentham'a benzer şekilde hazzı "iyi", acıyı "kötü" olarak sıfatlandırmıştır. Ancak onun bahsettiği haz, fiziksel hazdan ziyade düşünsel hazlardır.

Yukarıdaki filozofların düşüncelerine baktığımızda 3 farklı “iyi” ve “kötü” temellendirmesi olduğunu görüyoruz: Kozmolojik temellendirme, teolojik temellendirme ve antropolojik temellendirme. Kozmolojik temellendirme, evren, makrokozmos; insan da küçük evren yani mikrokozmostur. Makrokozmos ve mikrokozmos bir düzen ve ahenk içindedir. İnsan hem kendi doğasına hem de evrenin doğasına uygun yaşamalıdır. Yani bu düzeni, dengeyi, ahengi bozan her şey “kötü”, bozmayan, bu düzene olumlu katkı yapan her şey “iyi”dir.

Teolojik temellendirmeye göre ise evrenin bir yaratıcısı vardır. Ve bu yaratıcı her şeyin, dolayısıyla ahlak kuralarının da kaynağıdır. Bu temellendirmede “iyi” yaratıcının buyrukları ve koyduğu kurallardır. Başka bir ahlak kuralı yoktur. Tüm semavi dinle bu teolojik temellendirmeye örnektir.

Antropolojik temellendirme de özne merkezli bir temellendirmedir. Ahlaki yaşamın insandan yola çıkarak temellendirilmesidir. Doğalcı ve tinselci olmak üzere iki çeşit antropolojik temellendirme vardır. Doğalcı antropolojik temellendirmeye göre “iyi” insanın doğal ve toplumsal ihtiyaçlarının en iyi şekilde giderilmesidir. Hazcılar ve faydacılar bu temellendirmeye örnek gösterilebilir. Tinselci antropolojik temellendirme Kant çıkışlı bir temellendirmedir. Buna göre “iyi”yi ve “kötü”yü insan kendi aklıyla belirlemelidir.

Yukardaki bilgiler doğrultusunda genel anlamda herhangi bir şeyin “iyi” olabilmesi için gereken koşullar şu şekilde sıralanabilir:

- Akla uygun olmak
- Zarar vermemek
- Yararlılık
- Özerkliğe Saygı
- Adalet

“İyi” ve “kötü”nün ne olduğuna dair sorunsaldan dışında bir diğer sorunsal ise şudur: “İnsan iyi midir, kötü müdür?”. Psikanalist ve sosyolog Erich Fromm insanın iyiliğe de kötülüğü de yatkın olduğunu , insanın iyilik ve kötülük yapması için bazı belirleyici unsurların gün yüzüne çıkabileceğini ancak aklı farkındalığıyla iyiliği de

kötülüğü de kendi iradesiyle seçebileceğini ifade etmiştir. Yani insanı salt "iyi" veya "kötü" olarak sıfatlandırmak yerine , özgür iradesinin belirleyiciliğinin altını çizmiştir.

Muntezile mezhebinin önde gelen bilim adamlarında Kadı Abdulcebbar da benzer bir biçimde şeytan vesvese verse de yani bazen kötülük yapmak için sebepler olsa da insanın kendi özgür iradesiyle iyilik ve kötülük yapmaktan birini seçebilceğini vurgulamıştır. Ayrıca bazen kötü görünen şeylerin iyi, iyi görünen şeylerin de kötü olabileceğini belirtmiştir.

Çalışmada iyi ve kötü kavramlarının medyada, siyasal alanda ve edebiyatta nasıl temsil edildiğine de yer verilmiştir. "İyi" ve "kötü"nün en net bir şekilde ayrıştığı edebi tür olan masal ve Vladimir Propp'un yöntemi incelenmiştir. Buna göre farklı toplumlarda eylem olarak farklı "iyi" ve "kötü anlayışları olsa da iyi ve kötü insan anlayışı, davranışları ve tutumları benzerlik göstermektedir.

Medyada, yapısalcı ve postyapısalcı dönem olarak iki ayrı başlıkta incelenmiştir. Yapısalcı dönemde, medyada iyi ve kötü davranışlar, tutumlar net bir şekilde bellidir. Medya ürünlerinde iyi ve kötü karakterlerde şüphe uyandırmayacak şekilde her zaman iyi veya her zaman kötüdür. Postyapısalcı dönemde ise neyin iyi, neyin kötü olduğu belirsizdir. Karakterlerde arada kalmış karakterlerdir. İyiler tam olarak iyi, kötüler de tam olarak kötü değildir. Örneğin, dizilerde bir bölüm iyi olan karakter, diğer bölüm kötü olarak karşımıza çıkabilmektedir. Ya da bir karakterin iyi mi, kötü mü olduğundan hiç bir zaman emin olamayabiliriz. Bu iki dönemdeki "iyi" ve "kötü" anlayışında bu şekilde bir farklılık söz konusudur. Ayrıca bu bölümde medya içeriği üretenlerin olay, kişi ve durumlara kendi yorumlarını eklemeleriyle ilgili iki farklı yaklaşıma yer verilmiştir. İlk yaklaşım medyatörlerin "iyi"yi "kötü", "kötü"yü "iyi"ymiş gibi gösterebileceklerini, yani medya içeriğine müdahale etmemeleri gerektiğini savunmaktadır. Diğer yaklaşım ise salt gerçekliği herkesin görebildiğini, medyatörlerin, içeriğin niteliğini değiştirmeden yorumlamasını ve kitleleri aydınlatması gerektiğini savunmaktadır.

Siyasi aktörlerin amacı "iyi" olduğunu düşündükleri şeyleri "daha iyi" yapmak, "kötü" olduklarını düşündükleri şeyi de iyi yönde dönüştürmek olduğundan, siyasal

alanda “iyi” ve “kötü”nün ne olduğu da uzun yıllar tartışılmış, ortaya çeşitli düşünceler atılmıştır. Bu düşüncelerden bazılar ideolojiye dönüşmüştür. Ve düşünceler, düşünürlerin etik anlayışı çerçevesinde gelişmiştir.

Platon, siyasal alandaki “iyi”yi de akıl ve bilgiyle temellendirmiştir. Ona göre topluma yön verecek, toplumun yönetecek insanlar akleden ve bilgi sahibi insanlar olmalıdır. Platon’un öğrencisi Aristoteles, en iyi yöneticiyi erdemli yani akıl ve bilgi sahibi yönetici, en iyi rejimi aristokrasi, en iyi yurttaşı da yurduna hizmet eden, yurtsever insan olarak tanımlamıştır. Daha sonra ise en iyi yurttaşın rejime göre değişkenlik göstereceğini ifade etmiştir. Karanlık Çağ’dan sonra Yeni Çağ’ın ilk modern siyasal teorisyeni Machiavelli’ye göre ise en iyi yönetim şekli monarşi, aristokrasi ve demokrasinin iyi özelliklerinin, yurttaşların özgürlüğünü korumak şartıyla, birleşmesiyle oluşan yönetim şeklidir. Ona göre siyasette ahlakın yeri yoktur. Siyasetin ihtiyacı olan erdemdir. Erdem de güçlü olmaktır. Machiavelli’nin sistematik olmayan bu düşüncelerini Thomas Hobbes, demokratik sayılabilecek monarşi anlayışıyla bir sistem içerisine oturtmuştur. Ona göre insanların özgürlüklerini ve güvenliklerini sağlayacak, hem yöneteni hem yurttaşı kontrol altına alacak bir sözleşme siyasette “iyi” ve “kötü”nün kıstaslarını oluşturacaktır. Bu sözleşmeye uygun davranışlar ve tutumlar “iyi”, aykırı tutum ve davranışlar “kötü”dür. John Locke da Hobbes gibi bir sözleşmeden bahsetmiştir. O, bireylerin yaşam, özgürlük, ve mülkiyet haklarının bulunduğu ve bu hakların korunduğu devleti iyi devlet, bireylerin katılımıyla oluşturulan sözleşmeye uygun yönetimi iyi yönetim, bireylerin hak ve özgürlüklerini savunan yöneticiyi ise iyi yönetici olarak tanımlamıştır. Rousseau da Hobbes ve Locke gibi toplumsal sözleşme önermiştir ve ona göre bu sözleşme öyle bir sözleşme olmalıdır ki hem özgürlükleri korumalı hem de kimsenin bir başkasının egemenliği altına girmemesini sağlamalıdır. Herkes toplumun egemenliği altına girmelidir. Bu egemenlik “genel irade”dir. Böylece Rousseau siyasal alandaki “iyi”yi özgürlükle özdeşleştirmiştir. Edmund Burke ise “hapishaneden kaça bir suçluyu özgür olduğu için tebrik mi edeceğiz” diyerek insan haklarına gerekenden fazla önem verildiğini ifade etmiştir. Ayrıca gelenekleri ön plana çıkaran söylemleriyle muhafazakar geleneğin kurucusu olarak gösterilmektedir. Bir şeyleri yıkıp yeniden inşa etmektense, her şeyi kendi haline bırakmayı, gelenek ve görenekleri korumayı savunmuştur. Var olan düzene

ve düzenin kurumlarına bağlılığını sürdüşmüştür. Burke'ün dağınık fikirlerini kendi düşünceleriyle toparlayan ve geliştiren Hegel'in oldukça detaylı olan siyaset anlayışında devletin ve milletin çıkarı on planda tutulmuştur. Ona göre devlet, milletin özgürlüğünün gerçekleştirilmesidir. Devlet nihai ve mutlak amaçtır. İyi devlet, hukuk devleti olandır. Karl Marx da Hegel'in görüşlerini, kendi düşünceleriyle yoğurmuştur. Karl Marx'ın toplumsal değişim kuramına göre üretim araçlarının gelişmesiyle, toplum ilkel toplum olmaktan çıkmıştır. Özel mülkiyet ortaya çıkmış ve işçiler ile üretim araçlarının sahipleri sınıflı toplum yapısını oluşturmuştur. Ve bu iki sınıf arasında çatışmalar yaşanmaya başlamıştır. Bu sınıflı toplum yapısı siyasete de yansımış, eşitsizliğe ve adaletsizlik baş göstermiştir. Ona göre bu durum, bu düzenin yıkılıp üretimin kolektif olduğu bir düzen inşa edilerek aşılabilir. Yani üretim araçları kimsenin özel malı değil, toplumun malı olmalıdır. Üretilenler ise herkesin üretime katkısına göre bölüştürülmelidir. Bu düzen ona göre toplumun sosyal, ekonomik, siyasal ve hukuksal bütün sorunlarının çözümüdür. Bu yaklaşım onun diyalektik anlayışını da göstermektedir. Buna göre yıkılan her sistemin yerin yenisi inşa edilir. Marx'ın bu düşüncesinden etkilenerek ortaya çıkan, sorun olarak görülen meseleleri çözüme ulaştırmayı değil doğrudan sorunu teşkil eden şeyi yıkmayı ön gören ancak yenisinin inşasını hedeflemeyen bir diğer siyasi düşünce ise anarşizmdir. Anarşistlere göre devlet aptallığın ürünüdür. Anarşistler her türlü iktidarı ve otoriteyi insanların özgürlüğüne halel getirdiği gerekçesiyle reddederler. Oy vermek, vergi ödemek, askerlik, seçme ve seçilme gibi eylemlere karşı çıkarlar. Tamamen otoritesiz bir toplum yeğlerler. Bir başka düşünce akımı faşizm ise anti- karaktere sahip bir düşünce akımıdır. Büyük ölçüde karşıtı olduğu şeyle tanımlanmaktadır: antikapitalizm, antikomünizm vb. Faşist ideal; ödev, şeref, kendini feda etme duygusuyla lidere itaat eden, hayatını ırkına ve devletine adamaya hazır bir kahramanın idealidir.

Yukarıdaki filozofların düşünceleri ve ideolojiler arasında büyük farklılıklar olsa da,bazı konular üzerindeki ortak hassasiyetleri, siyasal alanda "iyi"nin ölçütlerinin şu şekilde sıralanmasına olanak tanımıştır:

- Akla uygun eylemler
- Toplumun can ve mal güvenliği

- Toplumu oluşturan bireylerin eşitliği
- Toplumun oluşturan bireylerin özgürlüğü
- Toplumun çıkarına uygun siyasi eylemler
- Devletin ve toplumun (milletin) bekası

Çalışmanın birinci ve ikinci bölümünde saptanmış olan genel "iyi" ve siyasal alanda "iyi"nin ölçütleriyle Halkların Demokratik Partisi'nin, partinin vekillerinin ve çalışanlarının söylem ve eylemleri "iyi" ve "kötü" teması üzerinden değerlendirilmiştir. Bu çerçevede HDP tarafından yayınlanan parti programı, bildiriler, seçim materyalleri, afişler HDP'li siyasi aktörler tarafından gerçekleştirilen röportajlar, televizyon programları, mitingler, konuşmalar, üretilen sosyal medya içerikleri, HDP ve HDP'liler ilgili haberler ve tanık ifadeleri içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. İncelemeler sonucunda HDP'lilerin "iyi bir parti" görüntüsü inşa etmek için gerçekleştirdiği eylem ve söylemlerinde insanların can güvenliğini önemseyen, eşitlikçi, demokratik, özgürlükçü, her kesimi kucaklayan, adil ve barışçı bir tutum içerisinde olduğu görülmüştür. Siyasal iletişim yöntemlerinin HDP tarafından özellikle seçim dönemlerinde etkili kullanıldığı anlaşılmıştır.

Ancak, HDP'lilerin PKK terör örgütünü destekleyen söylemleri, terörist cenazesine katılmaları, katıldıkları bu cenaze törenlerinde PKK'yı ve teröristleri övücü söylemleri, bazı HDP'lilerin PKK'ya yardım ve yataklık etmesi, HDP'li belediye araçlarının PKK'ya tahsis edilmesi, teröristlerin dağa çıkarılmasında HDP'lilerin aracılık yapması, HDP binalarının PKK ofisi gibi kullanılması, HDP'liler tarafından Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne, devletin askerine, polisine hakaret edilmesi, korucuların tehdit edilmesi, HDP'liler tarafından teröristi öven sosyal medya içerikleri üretilmesi, HPG'nin HDP'ye oy atılmaları için halkı tehdit etmesi, halkın yüzde doksan dokuzunun mensup olduğu İslam dininin peygamberi Hz. Muhammed'e hakaret içeren afişlerin yayınlanması, PKK dışında da terör örgütlerinin HDP'den destek görmesi, HDP'nin söylemleri ve eylemlerinin birbiriyle çeliştiğini göstermiştir. Dolayısıyla bu tutarsızlık HDP'nin siyasal iletişim çalışmalarıyla inşa etmeye çalıştığı "iyi parti" algısını yıkmıştır.

HDP'nin iyi bir parti olduğuna dair argümanların içerisinde gördüğümüz, HDP'nin planlı bir şekilde inşa etmeye çalıştığı "iyi", HDP'nin kötü bir parti olduğuna dair argümanların içerisinde yer alan eylem ve söylemleriyle yıkılmış, HDP'nin kendisiyle çelişen, ülkeye ve topluma zarar veren. kötü bir parti olduğuna sonucu ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla HDP'nin kötü bir parti olmasına neden olan eylem ve söylemleri gerçekleştiren siyasi aktörlerinde, saptanmış ölçütler çerçevesinde (Frankena, 2007: 94), kötü birer insan oldukları belirlenmiştir.

Son olarak HDP'nin siyasal iletişim faaliyetlerini özellikle seçim dönemlerinde artırdıkları, seçim dönemindeki tutumunu, seçim dönemi dışındaki dönemlerde koruyamadığı görülmüştür. HDP Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş da HDP'nin seçim dönemi ve seçim dönemi olmayan dönemlerdeki tutarsızlığı yukarıdaki argümanlar içerisinde alan expressen muhabiriyle yaptığı röportaj sırasında dolaylı olarak onaylamıştır. Bu bağlamda Siyasal iletişimin yalnızca "seçim iletişimi" olmadığı, siyasi aktörlerin, siyasal iletişim çalışmaları boyunca gösterdikleri tutumu sürekli hale getirip, tutarlı olmaları gerektiği sonucuna varılmıştır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Adam, B. (2015), "Yahudilik". Baki Adam (Ed.). **Dinler Tarihi** içinde. Ankara: Grafiker Yayınları, 60-126.

Akarsu, B. (1982), Ahlak Öğretileri: Mutluluk Ahlakı, Kant'ın Ahlak Felsefesi, İstanbul: Remzi Kitabevi

Almagor, R.C. (2002), Medya ve Etik. N. Şad (çev.), Ankara: Phoenix Yayınları

Amittay, J.B. (1983), Siyasal Düşünceler Tarihi. M.A. Kılıçbay (çev.), Ankara: Savaş Yayınları

Andrews, R. (2010), Argumantation In Higher Education, London: Routledge

Anık, C. (2003), Yarınki Siyaset, Ankara: Alternatif Yayınları

Arvon, H. (1966), Anarşizm Nedir?. G. Üstün (çev.), İstanbul: Gerçek Yayınları

Atabek, N. ve Dağtaş, E. (1998), Kamuoyu ve İletişim, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi

Aziz, A. (2003), Siyasal İletişim, Ankara: Nobel Yayıncılık

Bentham, J. (1907), An Introduction to the Principles of Morals And Legislation, Oxford: Clarendon Press

Birand, K. (1958), İlk Çağ Felsefesi Tarihi, Ankara: Ajans-Türk Matbaası

Büyüköztürk, Ş, Çakmak, E, Akgün. Ö, Karadeniz, Ş. Demirel F. (2015), Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Pegem Akademi

Cengiz M. (2007) Küreselleşme, Postmodernizm ve Edebiyat: (Yapısalcılık, Postyapısalcılık, Postmodernizm), İstanbul: Şiirden Yayınları

Cevizci, A.(2009), Felsefe Tarihi, İstanbul: Say Yayınları

Cevizci, A. (2000), Felsefe Sözlüğü, İstanbul: Paradigma Yayınları

Chalmers, A. (1994), Bilim Dedikleri: Bilimin Doğası, Statüsü ve Yöntemleri Üzerine Bir Değerlendirme. H. Arslan (çev,). Ankara: Vadi Yayınları

Çaplı, B. (2002) Medya ve Etik, Ankara: İmge Kitabevi

Doltaş, D. (1999), Postmodernizm: Tartışmalar ve Uygulamalar, İstanbul: Telos Yayıncılık

Eflatun. (1985), Devlet. S. Eyüboğlu (çev.), İstanbul: Remzi Kitabevi

Erdoğan, İ. (2002), Öteki Kuram, Ankara: Erk yayınları

Erduran, S. Jimenez-Aleixandre, M. P. (2007), Argumentation In Science Education, London: Springer

Frankena, W. (2007), Etik. A. Aydın (çev.), Ankara: İmge Kitabevi

Freeley, A. J., Steinberg, D. L. (2009) Argumantation and Debate, Boston: Wadworth

Fromm, E. (2004), Sevginin ve Şiddetin Kaynağı. Y. Salman ve N. İçten (çev.), İstanbul: Payel Yayınevi

Gökberk, M. (1993), Felsefe Tarihi, İstanbul: Remzi Kitabevi

Göze, A. (1982), Siyasal Düşünce Tarihi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları

Göze, A. (1987) Siyasal Düşünceler ve Yönetimler, İstanbul: Beta Yayınları

Gülenç, K. (2013), "Niccolo Machiavelli". Ahu Tunçel ve Kurtul Gülenç (Ed.). **Siyaset Felsefesi Tarihi** içinde. Ankara: Doğubatı Yayınları, 134-165.

Güler, A, Halıcıoğlu M.B. Taşğın, S. (2015), Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, Ankara: Seçkin Yayıncılık

Harvey, D. (1997), Postmodernliğin Durumu: Kültürel Değişimin Kökenleri. S. Savran (çev.), İstanbul: Metis Yayınları

Hegel, F. (1991), Hukuk Felsefesinin Prensipleri. C. Karakaya (çev.), İstanbul: Sosyal Yayınları

Heinemann, F. (1990), "Etik". Günümüzde Felsefe Disiplinderi. D. Özlem (çev.), 335-360. İstanbul: Ara Yayınları

Heywood, A. (2006), Siyaset. B. Kalkan (çev.), İstanbul: Liberte Yayınları

Huberman, L. (1966), Sosyalizmin Alfabesi. M. Selik (çev.), Ankara: Sol Yayınları

Işık, İ. (2000). Öznenin Dili, İstanbul: Bağlam Yayınları

Işık, E. (2000), Özenin Dili: Dilbilim ve Yapısalcılık, İstanbul: Sorun Yayınları

Johnson, S. (1785), A Dictionary Of The English Language, Londra: J. F. And C. Rivington

Kalender, A. (2000), Siyasal İletişim: Seçmenler ve İkna Stratejileri, Konya: Çizgi Kitabevi

Karatepe, Ş. (2011), Siyasi İdeolojiler, İstanbul: İz Yayıncılık

Keane, J. (!993) Sivil Toplum ve Devlet: Avrupa'da Yeni Yaklaşımlar. E. Akın (çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları

Kocatürk, U. (1981), Açıklamalı Tıp Terimleri Sözlüğü, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Basımevi

Kropotkin, P.A. (2007), Etik. S. Altıparmak (çev.), İstanbul: Öteki Yayınevi

Kuçuradi, İ. (1971), İnsan ve Değerleri, İstanbul: Yankı Yayınları

Kuçuradi, İ. (1996), Etik, Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları

Kulak, Ö. (2013), "Thomas Hobbes". Ahu Tunçel ve Kurtul Gülenç (Ed.). **Siyaset Felsefesi Tarihi** içinde. Ankara: Doğubatı Yayınları, 217-235.

Kuyurtar, Ö. (2013), "John Locke". Ahu Tunçel ve Kurtul Gülenç (Ed.). **Siyaset Felsefesi Tarihi** içinde. Ankara: Doğubatı Yayınları, 249-264.

Locke, J. (2000), İnsanın Anlama Yetisi Üzerine Bir Deneme. M.D. Topçu (çev.), Ankara: Öteki Yayınevi

Özlem, D. (2004) Etik, İstanbul: İnkılap Yayınevi

Öztürk, A. (2010), Postyapısalcılık, İstanbul: Phoenix Yayınlar

Pieper, A. (1999), Etiğe Giriş. V. Atayman ve G. Sezer (çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları

Propp, V. (1985), Masalın Biçimbilimi. M. Rıfat ve S. Rıfat (çev.), İstanbul: Bilim Felsefe Sanat Yayınları

Ross, W.D. (2002), Aristoteles. A. Arslan (çev.), İstanbul: Kabalcı Yayınevi

Sarup, M. (1995), Post-yapısalcılık ve Postmodernizm, Ankara: Ark Yayınevi

Saygın, T. (2003), Aşırı Yorum. *Felsefe Ansiklopedisi I*, İstanbul: Etik Yayınları

Sabine, G. (1969) Siyasal Düşünceler Tarihi: Eski Çağ-Orta Çağ. H. Rızatepe (çev.), Ankara: Türk Siyasi İlimler Derneği

Sabine, G. (1991), Yakınçağ Siyasal Düşünceler Tarihi. Ö. Ozankaya (çev.), Ankara: Gündoğan Yayınları

Scholes, R. (1974), Structuralism in Literature, New Heaven: Yale University Press

Strauss, Leo. (2000), Politika Felsefesi Nedir?. S.Z. Hünler (çev.), İstanbul: Paradigma Yayınları

Şaylan, G. (1999), Postmodernizm, Ankara: İmge Kitabevi

Şenel, A. (2002), Siyasi Düşünceler Tarihi, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları

Tekin, O. (1998), Eski Yunan Tarihi, İstanbul: İletişim Yayınları

Toulmini S. E. (2003) The Uses Of Argument, Cambridge: Cambridge University Press

Van Eemeren, F. H. (2014), Handbook Of Argumentation Theory, London: Springer

Yaşaroğlu, K. (2001), "İsra Suresi". İslam Ansiklopedisi, 177-178. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı

Yıldırım, C. (2002), Bilim Felsefesi, İstanbul: Remzi Kitabevi

Yücel, Y. (1999), Yapısalcılık: İnceleme, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları

Yüksel, A. (1981), Yapısalcılık ve Bir Uygulama: Melih Cevdet Anday Tiyatrosu, İstanbul: YAZKO

Makaleler

Akay, A. (1999), Jacques Derida Özel Sayısı: Giriş. *Toplum Bilim Dergisi*, 10, 5-11.

Aslan, İ. (2013), "Kadı Abdulcaebbar'ın İyilik-Kötülük Düalitesine Yönelttiği Eleştiriler". *Kelam Araştırmaları Dergisi*, 11, 77-100.

Asutay, H. (2013) "Çocuk Yazınının Fantastik Dünyası: Masallar". *Turkish Studies*, 8/13, 265-278. Ankara: Asos Eğitim

ATABEK Ü. (1999), "Akademik İlgi Alanı Olarak Siyasal İletişim", *Ankara, İletişim, Gazi Üniversitesi İletişim Dergisi*, 3, 6-14.

Aydın, M. (2013), "Jeremy Bentham'ın Ahlak Anlayışı ve Felicific Calculus". *2. Lisansüstü Çalışmalar Kongresi Bildiri Kitabı*, 3, 601-616. Bursa: Star Ajans Matbaacılık

Bayram, A. (2009), "Modern Zamanlarda Etik ve Siyasal Değerler", *Dem Dergi*, 2, 16-23. İstanbul: İmak Basımevi

Bilgin, Ö. (2009), "Ahlak Temellendirmeleri Bağlamında İyilik ve Kötülük Kavramının Yeri, Rolü ve Değeri: Royce'cu Bir Yaklaşım". *1. Ulusal İyilik Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 434-443. Elazığ: Elif Matbaa

Çancı, H. (2008), "Değişmeyen Boyutları Bağlamında Milliyetçiliğe Teorik ve Kavramsal Bir Bakış". *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 13, 105-116.

Çelebi, E. (2011), "Davi Hume'da İnsan Doğasının Evrenselliği Temelinde Ahlak Problemi", *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1, 657-665.

Çevikbaş, S. (2002), Yapısalcılık Üzerine. *Felsefe Dünyası*, 32, 137-151, Ankara.

Çıblak, N. (2005), V. Propp'un Masal Çözümleme Metodu. Türk Dili Dergisi, 638, 127-140. Ankara: Türk Dil Kurumu

Duschl, R. A. ve Osborne, J. (2002), "Supporting And Promotin Argumentation Discourse In Science Education". *Studies in Science Educaiton*, 38, 39-72.

Dündar, H. (2002). "Vladimir Propp ve Masalın Biçimbilimi". *Milli Folklor*, 55, 115-118.

Erdemir, F. (2011), "Postmodern Sinemada Kahramanın Dönüşümü". *Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 21-40.

Goodnight, G. T. (2006), " Complex Cases And Legitimation Infrenece: Extending The Toulmin Model To Deliberative Argumentation In Controversy". Arguing On The Toulmin Model, 39-48. Netherland: Springer

Güngör, F.Ş. (2015), Spinoza'da İyi ve Kötünün Conatus (En İyi Şekilde Varlıkta Kalmakta Israr) Bağlamında Değerlendirilmesi. *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi,* 20, 131-142.

Işık, H. (2004), "İslam Bilginlerinin "Seneviyye" Adı Altında Düalist Din ve Mezheplere *Yaklaşımları". Dini Araştırmalar Dergisi,* 18, 149-172. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Basımevi

Karagözoğlu, H. (2006), "Homo Homini Lupus": Thomas Hobbes'un Ahlak Felsefesi Üzerine". *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,* 30, 215- 242.

Kesgin, A. (2014), "Etiğin Temellendirilmesi Bağlamında İnsanı Kuşatan Çevre Sorunu". *Toplum Bilimleri Dergisi*, 16, 155-182.

Kuhn, D., Wang, L., Li, H., (2010), Why Argue? Developing Understanding Of The Purposes and Values Of Argumentative Discourse. *Discourse Processes*, 48, 26-29.

Mahmutoğlu, A. (2009), "Eğitim Yöneticilerinin İyilik Bilinci". *1. Ulusal İyilik Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 558-568. Elazığ: Elif Matbaa

Öktem, Ü. (2007), "Kant Ahlakı", *Araştırma/Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü Dergisi,* 18, 11-22.

Özarslan, S. (2009), İyilik Kavramı Üzerine Düşünceler. *1. Ulusal İyilik Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 427-430. Elazığ: Elif Matbaa

Rigotti, E., Morasso, S.G. (2009), Argumentation As An Object Of Interest And As A Social And Cultural Resource. *Argumentation And Education Theoretical Foundations and Practices*, London: Springer

Satıcı, M. (2013), "Teori ve Pratik Arasında Aristoteles Üzerine". ETHOS: *Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar*, 6(2), 19-50.

Şahin, B. (1997), "Eski Yunan Siyaset Felsefesi: Aristoteles II". *TUBA, Ulusal Açık Ders Malzemeleri.* Erişim Tarihi: 17.02.2017.

Tanrıverdi, H. (2012), "İmmanuel Kant'ın İman Anlayışı". *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(2), 182-218. Gümüşhane.

Van Eemeren, F. H., ve Grootendorst, R., (2004), A Systematc Theory Of Argumentation: The Pragma-dialetical Approach, Cambridge: Cambridge University Press

Tezler

Güner, M. (2012), "Erich Fromm'un Ahlak Anlayışı", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kılıçaslan, E. (2008), "Siyasal İletişimde İdeolojik Dil", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erdine: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Esntitüsü

Okumuş, S. (2012), "'Maddenin Halleri ve Isı' Ünitesinin Bilimsel Tartışma (Argümantasyon) Modeli İle Öğretiminin Öğrenci Başarısına ve Anlama Düzeyine Etkisi". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Süt, A. (2011), "Kadı Abdulcebbar'ın Ahlak Felsefesi", Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Torun, F. (2015),"Sosyal Bilgiler Dersinde Argümantasyon Temelli Öğretim ve Karar Verme Becerisi Arasındaki İlişki Düzeyi", Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Vehip, E. (2013), "Platon ve Aristoteles'in Erdem Anlayışını Akıl, Bilgi ve Mutlulukla Olan İlişkisinin Karşılaştırılması", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Raporlar

T.C Diyanet İşleri Başkanlığı. (2014). Türkiye'de Dini Hayat Araştırması 2014. Ankara

İnternet Kaynakları

Anadolu Ajansı. (2015). http://aa.com.tr/tr/turkiye/hdp-ve-dbplilerin-pkk-yandasi-soylem-ve-eylemleri/139594, Erişim Tarihi: 25.3.2017.

Anadolu Ajansı. (2015). http://aa.com.tr/tr/turkiye/pkkdan-vatandasa-oy-tehdidi/45450?amp=1, Erişim Tarihi: 4.4.2017.

A Haber. (2015). http://www.ahaber.com.tr/gundem/2015/09/18/hdp-ve-dbplilerin-pkk-yandasi-soylem-ve-eylemleri, Erişim Tarihi: 14.5.2017.

Akşam. (2016). http://www.aksam.com.tr/guncel/orgutten-kacan-pkklidan-carpici-hdp-itiraflari/haber-568411, Erişim Tarihi: 17.5.2017.

CnnTürk. (2015). http://www.cnnturk.com/video/turkiye/hdp-es-genel-baskani-yuksekdag-sirtimizi-ypgye-dayiyoruz, Erişim Tarihi: 20.3.2017.

Gezel, Acer. "Demirtaş: Hükümet Kürtlere Tam bir Karartma Uyguluyor". Deutsche Welle. 28.10.2016. http://www.dw.com/tr/demirtaş-hükümet-kürtlere-tam-bir-karartma-uyguluyor/a-36191370, Erişim Tarihi: 9.3.2017.

Etha. (2015). http://www.etha.com.tr/Haber/2015/12/23/guncel/yuksekdag-devrimci-kadinlar-katlediliyor/, Erişim Tarihi: 4.4.2017.

Cristianson, T. (08.01.2016), "Kurdish HDP-leader's Toughest Challange. *Expressen.* http://www.expressen.se/nyheter/kurdish-hdp-leaders-toughest-challenge/, Erişim Tarihi: 11.3.2017.

Haber 7. (2015). http://www.haber7.com/guncel/haber/1604243-hdpden-peygambere-hakaret-iceren-bilboard, Erişim Tarihi: 2.4.2017.

Haber 7. (2016). http://www.haber7.com/guncel/haber/2026924-yakalanan-kadin-terorist-bakin-neler-anlatti, Erişim Tarihi: 18.5.2017.

Haberler. (2016). https://www.haberler.com/12-yasindaki-mugdat-ay-nusaybin-de-topraga-verildi-8160808-haberi/, Erişim Tarihi: 22.3.2017.

Haberler. (2015). https://www.haberler.com/figen-yuksekdag-iki-genc-kadin-infaz-edildi-7995357-haberi/, Erişim Tarihi: 4.4.2017.

Haberler. (2015). https://www.haberler.com/hdp-li-yeni-vekilden-koruculara-o-kelesi-size-7399408-haberi/, Erişim Tarihi: 26.3.2017.

Par, K. (10.05.2015). "HDP Eş Genel Başkanı Figen Yüksekdağ HaberTürk'e Konuştu". *HaberTürk.* http://www.haberturk.com/gundem/haber/1076396-hdp-es-genel-baskani-figen-yuksekdag-haberturke-konustu, Erişim Tarihi: 9.3.2017.

HaberTürk. (2015). http://www.haberturk.com/video/haber/izle/demirtas-ispiyonculuk-onursuzluktur/148206, Erişim Tarihi: 16.5.2017.

HDP. (2016). https://www.hdp.org.tr/tr/basin/basin-aciklamalari/baris-ve-esitlik-mucadelesini-kazanacagiz/6308, Erişim Tarihi: 9.3.2017.

HDP. (2015). https://www.hdp.org.tr/tr/guncel/haberler/buyuk-insanlik-cagrisi/6050, Erişim Tarihi: 2.3.2017.

HDP. (2015). https://www.hdp.org.tr/tr/materyaller/genel-secim-7-haziran/6010, Erişim Tarihi: 2.3.2017.

HDP. (2015). http://www.hdp.org.tr/tr/parti/parti-programi/8, Erişim Tarihi: 2.3.2017.

Milliyet. (2016). http://www.milliyet.com.tr/cizre-de-11-polisi-sehit-eden-gundem-2303847/, Erişim Tarihi: 11.4.2017.

Milliyet. (2015). http://www.milliyet.com.tr/-pkk-sizi-tukuruguyle-bogar-diyen-gundem-2094418/, Erişim Tarihi: 20.3.2017.

Milliyet. (2015).http://www.milliyet.com.tr/pozanti-da-2-polisi-sehit-eden-gundem-2100086/, Erişim Tarihi: 20.3.2017.

Radikal. (2012). http://www.radikal.com.tr/politika/demirtas-ocalanin-heykelini-dikecegiz-1107711/, Erişim Tarihi: 23.3.2017.

Sabah. (2015). http://www.sabah.com.tr/gundem/2015/08/17/hdpli-bercan-aktas-gozaltina-alindi, Erişim Tarihi: 4.4.2017.

Sabah. (2015). http://www.sabah.com.tr/webtv/medya/sirri-sureyya-onderden-pkkli-cenazesinde-skandal-sozler, Erişim Tarihi: 2.4.2017.

En Son Haber. (2015). http://videonuz.ensonhaber.com/izle/selahattin-demirtas-trt-konusmasi-izle, Erişim Tarihi: 9.3.2017.

Televizyon Programları

Özdemir, C. (Yapımcı). (28.05.2015). *5N1K* (Televizyon Programı). İstanbul KANAL D.

Kleber, C. (Yapımcı). (30.08.2015). *Heute* (Televizyon Programı). Mainz: ZDF.

Türkiye Radyo Televizyon Kurumu. (Yapımcı). Propaganda Konuşmaları(Televizyon Programı), Ankara: TRT .(31.5.2015)

Türkiye Radyo Televizyon Kurumu. (Yapımcı). Propaganda Konuşmaları(Televizyon Programı). Ankara: TRT.(3.6.2015)